DIALOGORUM SACRORUM

LIBRI IV.

Et ad Linguam rectè formandam, & ad Vitam sanctè instituendam, Christianæ Juventuti apprimè utiles.

AUCTORE
SEBASTIANO CASTALIONE.

Editio Decima septima, prioribus longè correctior.

Protrepticon.

Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras discere sive velis:
En tibi conductum modicâ mercede Magistrum!
Castalioni *operam des modò, utrumque dabit.*

LONDINI,
Excudebat *J. Janeway*, Sumptibus
STATIONARIORUM. 1739.

Educ T 20917.39

SEBAST. CASTALIO Christianis Lectoribus S.

HOS Dialogos, *fratres chariſſimi, compoſuimus, ut pueri haberent unde eâdem operâ & mores Chriſtianos & orationem Latinam diſcerent. Itaque eorum ruditati in primo libro ſervivimus, ſermone facillimo, eoque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quaſi præmanſum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quòd autem Dei nomen* Jehova *Hebræum uſurpavimus, quòd nullum Dei proprium nomen Latinè extat, niſi fortè Jupiter; (ſed id ut pollutum omittimus) id, etſi principio videbitur fortaſſe durius, tamen uſu molleſcet, &, quod inſuetum aures radet, idem uſitatum demulcebit.*

Valete.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GEORGE ARTHUR PLIMPTON
JANUARY 25, 1924

DIA-

DIALOGORUM SACRORUM
SEBASTIANI CASTALIONIS
LIBER PRIMUS.

ADAMUS. Gen: 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porrò Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Deus verò ipsos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

S. CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? *E.* Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantùm Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, néve etiam attingeremus, nisi vellemus mori. *S.* Nequaquam moriemini propterea; sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. *E.* Ita planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ita dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis est! impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quam sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. *A.* Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. *E.* Quid est? *A.* Nonne vides, misera, nos esse nudos? *E.* Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? *A.* Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. *E.* Bene mones: & est hîc ficus foliis magnis & aptis huic rei. *A.* Sed, O nos infelices! ideor mihi audire vocem. *E.* Jehova est. Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. *J.* Heus, Heus, Adame, ubi es? *A.* Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum; &, quia nudus eram, abscondi me. *J.* Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore, de quâ præceperam tibi ne comederes? *A* Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu adjunxisti mihi. *J.* Quidnam fecisti, mulier? *E.* Decepta à serpente comedi. *J.* Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium

terreſtrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quàm diu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, intérque ſemen tuum, & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, fœmina, affi ciam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comediſti de arbore, cujus eſu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex eâ quæres victum laboriosè dum vives; cum interim ipſi procreabit tibi carduos & ſentes: Tu veſcêris herbis è terra naſcentibus, & cum ſudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram, ex quâ ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sent. *Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Diſce, puer, obedientiam.*

CAINUS. Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

J. CAine, ubi eſt Abel, frater tuus? *C.* Neſcio: Nunquid ego ſum cuſtos fratris mei? *J.* Quid feciſti? ipſe ſanguis fratris tui edit ad me clamorem de terrâ. Quamobrem utêris terrâ infeſtâ, ut, quæ aperto ore hauſerit ſanguinem fratris tui de tuâ manu, ea non præbeat ampliùs vim ſuam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mea culpa eſt major quàm ut poſſit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipſo ſolo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conſpectum; ita ut, qui proximus invenerit me, interficiat. *J.* Imò verò quicunque interfecerit Cainum, ſubibit pœnam ſeptuplam. Quare apponam tibi hanc notam, ne, ſi quis inciderit in te, perimat te.

Sent. *Injuſti nequeunt ferre juſtos. Quæ clàm perpetrantur, palam punientur.*

LOTUS. Gen. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hoſpitio, & Jehova ei prolem promittit, conſiliúmque ſuum de Sodomæ everſione patefacit: idem facit deinde Lotus; & à Geniis eripitur ex periculo.

Abra-

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

A. VIdeo tres homines adversùm me. Non dubium est quin sint defessi de viâ, præsertim hoc tanto æstu: quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potiùs divertere quam ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros; deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. *G.* Sic faciemus. *A.* Jam propero in casam. Sara, sume properè tria sata farinæ siligineæ, ex quâ depsiticos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaque jam curro ad bovile: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura ut nihil desit quod opus sit hospitibus. *Sa.* Fiet. Propterea, Hagar, incende ignem; tepefac aquam ad depsendum, dum ego promo farinam: Age jam, dum aqua tepefit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. *A.* Macta eum expeditè, puer. Heus, Sara. *Sa.* Quid vis, mi vir? *A.* Cura nobis luculentum focum. *Sa.* Jam accensus est. *A.* Impone ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? *P.* Imo jam dissectus est. *A.* Conjiciamus hæc frusta in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celeriùs. Despuma jus. Hagar, instrue mensam; sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentiùs quam viatoribus benefacio, & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata, accumbite & vescimini læto animo; habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quòdque Deus largitur in præsentiâ. Puer, appone eis vitulinum. *J.* Ubi est Sara, uxor tua? *A.* Adest in tabernaculo. *J.* Cum revisam te eâdem tempestate anni quæ nunc est, habebis sane uxor tua filium. *Sa.* Ha, ha, he! ridiculum. Ego jam vetus sum, & indulgebo voluptati, scilicet cùm meus quoque dominus consenuerit? *J.* Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consenuit? estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cùm revisam te, inquam, anno vertente, habebit

bebit Sara filium. *Sa.* Ego non riſi. *J.* Imò verò riſiſti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquum. *A.* Ego comitabor vos, niſi moleſtum eſt. *J.* Ergóne ut celem Abrahamum de eo quod ſum facturus, ex quo profectura ſit gens maxima & potentiſſima, per quem omnes gentes orbis terrarum ſint conſecuturæ felicitatem? Nam certò ſcio eum præcepturum eſſe ſuis liberis, & porrò ſuæ in poſterum ſtirpi, ut vivant ex meo præſcripto, & colant juſtitiam atque jus, ut ego præſtem Abrahamo quæ promiſi ei. Profectò non celabo. Abrahame, volo tibi indicare qui ſim, & quò eam. Ego ſum Jehova. Cùm viderim diſſipatos eſſe rumores de tot tantiſque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, ſtatui devenire huc, & explorare, utrùm ſint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non ſint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? perdéſne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? Neque ignoſces illi loco propter illos quinquaginta bonos, qui erunt in eo? Abſit ut tu ſic facias, ut interficias bonos cum malis, ſitque eadem conditio proborum & improborum. Abſit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. *J.* Si invenero in urbe Sodomâ quinquaginta viros bonos, ignoſcam toto loco propter eos. *A.* Facio fortaſſe audacter, qui audeam alloqui te, Dominum meum, ipſe pulvis & cinis: ſed tamen, ſi forte defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exſcindes totam urbem? *J.* Non evertam, ſi invenero ibi quadraginta quinque viros. *A.* Quid ſi quadraginta? *J.* Etiam propter quadraginta abſtinebo. *A.* Quæſo ne agrè feras, Domine, ſi pergo quærere. Quid ſi triginta? *J.* Etiam ſic abſtinebo. *A.* Poſſum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid ſi viginti? *J.* Etiam eorum causâ non evertam. *A.* Interrogabo te hoc poſtremùm, ſi tibi gravis non ſum. Quid ſi decem? *J.* Propter decem non evertam. *G.* Jam adveſperaſcit, & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hoſpites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præſtantiſſimi. *G.* Salve & tu, vir humaniſſime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri veſtrum iter. *G.* Imò

pernocta-

pernoctabimus in foro. *L.* At ego non patiar; divertimini ad me; recipiam vos, si non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortasse erimus tibi graves. *L.* Jucundi potiùs: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quàm esset accipi à vobis, si istic essem. *G.* Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. *L.* Ergo sequimini me. Hìc est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitum, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, nequid offendeat animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentiâ, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? Quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? *U.* Hei mihi! periimus, mi vir. *L.* Quid tandem est mali? *U.* Tota civitas, mi vir, obsidet ædes nostras; juvenes, senes, denique universi circumsedent nos. *L.* Valde vereor, quo hæc evasura sint. Sed audio clamentes. *So.* Heus, heus, Lote, ubi sunt homines isti, qui venerunt ad te sub noctem? Produc eos nobis, ut eos cognoscamus. *L.* O flagitium! Sed ne trepidate, hospites; exibo ad eos, & observabo post me januam. Adsum: quid clamatis? *So.* Volumus videre hospites, qui deversantur apud te. *L.* Obsecro vos, fratres mei, nè tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ; eas malo dedere vestræ libidini quam sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei tecti. *So.* Recede paulisper istùc, ut consultemus de istâ re. Quid faciemus, populares? accipiemúsne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Alii.* Non est opus longâ deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostrâ civitate; & nos reget, si diis placet. *So.* Jam te, Lote, pejùs multabimus quam ipsos; ne tu putes nos velle subjici peregrinis. Agite, invadamus eum. *G.* Recipe te confestim ad nos, Lote. *L.* O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissimè. *So.* Effringamus fores, occidamus istos advenas, qui, cùm nusquam possint habitare, veniunt ad nos. *G.* Ne trepida, hospes; nunquam irrumpent, nobis invitis. *L.* O inauditam nequitiam! Siccine

hic violari hoſpites & peregrinos, quorum jus debet eſſe ſanctiſſimum? *G.* Seda teipſum. Jam videbis ultionem præſentem. *So.* Quid eſt hoc, O cives? Súmne ego cæcus, an obortæ ſunt tenebræ denſiſſimæ? *Al.* Neſcio quid accidat aliis; ſed ego non magis deſpicio oculis, quam calcibus. Ubi eſt janua? *Al.* Cave, cave ne incidas in me. Hei mihi! tregi frontem ad parietem. *Al.* At ego neſcio terrarum ubi ſim, neque poſſum invenire exitum ex hoc loco, neque ingreſſum in alium. *G.* Lote, ſi quos habes præterea generos, aut filios, aut filias; denique quoſcunque habes in urbe, educ ex hoc loco; nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipſum miſſi ſumus à Jehovâ, apud quem increbruit tanta importunitas horum. *L.* Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non ſolùm meæ ſalutis, ſed etiam meorum. Jam adeo eos. *Ux.* Valde ſum ſolicita de meo viro, qui eſt egreſſus domo: Ità conſceleratus eſt hic totus populus, metuo ne quid gravius patiatur, etiam à ſuis: nam hodie nulla ſancta fides eſt, ne inter fratres quidem. *L.* Jam redeo. *G.* Quid egiſti? *L.* Viſus ſum jocari iis, quorum ſaluti providebam. *G.* Homines ſunt deſperati. Pereant quoniam nolunt ſervari. Sed jam diluculum eſt, & tempus admonet emigrandum eſſe hinc. Agedum, adjunge tibi uxorem tuam, & duas filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam poteſt nimis maturè vitari periculum. *L.* Atqui non videtur emigrandum tam manè. *G.* Atqui nos non ſinemus te perire; quin potiùs manu educemus & te & tuam conjugem & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, ſi tuam vitam amas, ne reſpicias poſt tergum, nève uſquam morêris in planitie. Evade in montes, ne pereas. *L.* Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, poſtquam tu pro tuâ benignitate devincis me tanto beneficio, ut cuſtodias mihi vitam. Certè non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed eſt hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quod quæſo ut liceat mihi evadere, & ità conſulere vitæ meæ: eſt ſane perparvum. *G.* Etiam in hâc re indulgebo tibi, ut non evertam iſtud oppidum. Confer te illò; neque enim licet mihi facere quicquam, quin tu priùs eò perveneris.

Sent.

Sent. *Deus verſatur cum piis eiſque patefacit arcana ſua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unà cum illis pereat. Major eſt Dei in unum pium amor, quam in omnes impios odium: quem quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus, juſſu Dei, filium ſuum Iſaacum vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Iſaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum deſtinatum ſacrificio. Vos hic opperimini unà cum aſino, dum ego & puer imus iluc, ut adoremus Deum, poſtea redituri ad vos. Tu, Iſaace, portabis hæc ligna ad comburendam hoſtiam; ego feram ignem & cultrum. Eamus. *Iſ.* Mi pater. *A.* Quid vis, mi fili! *Iſ.* Hic quidem ſunt ignis & ligna, ſed ubi eſt agnus jam immolandus? *A.* Deus providebit ſibi ipſe ſibi agnum in ſacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce venimus in locum, quem Deus dicebat mihi; conſtruamus hic aram. Recte eſt; diſponamus lignum. Nunc, fili mi, oportet ut te colligem mactemque, quando ita viſum eſt Deo optimo maximo, cujus voluntati reſiſtere nefas eſt. *Iſ.* Mi pater, ſi ità certum eſt Deo, fiat. Nam didici ei tibique parere in rebus omnibus. *A.* Pater omnipotens, cujus eſt imperare, obſequor tuis juſſis, tibique macto hanc hoſtiam, hoc cultro, dextrâ ipſius dextrâ. *G.* Abrahame, Abrahame. *A.* Quis me vocat? *G.* Cave ne efferas manum puero, cave ne lædas: jam enim mihi ſatis perſpecta eſt tua religio & pietas, qui propter me non perperceris filio, eique unico. *A.* Hem, quid hoc rei eſt? Sed ecquæ eone arietem in dumeto hærentem cornibus? Salva res eſt, vivet Iſaacus; hæc mactabitur gratior Deo victima.

Sent. *Nihil tam difficile aut durum eſt, quin id poſſit qui audit. Deus ſuorum pietatem remuneratur.*

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad ſepulturam Saræ uxoris ſuæ.

Abrahamus, Hettæi, Ephron.

Ego

A. EGO ſum peregrinus & advena inter vos, Hettæi: quar tribuite mihi poſſeſſionem ſepulturæ inter veſtras, ut ſepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua eſt, ut ſciti *H.* Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinu in nobis: tuum eſt eligere è noſtris ſepulchretis ubi inhume tuum mortuum. Nemo noſtrûm prohibebit te ſuo ſepulchro quò minùs ſepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro veſtr tantâ humanitate ac liberalitate. Sed, ſi vobis cordi eſt, ſepeliam meam defunctam, & auferam è conſpectu meo, co cedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone fili Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam hab in extremo ſui agri; & attribuat juſto argento, in veſt præſentiâ, in uſum ſepulchri. *E.* Aſculta mihi potiùs, Do mine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & qu dem in præſentiâ meorum popularium; ſepeli tuum mort um. *A.* Imò tu potiùs auſculta mihi. Ego ſolvam tibi pec niam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine, attend Hic fundus, quo de agitur inter nos, eſt quadringentis ſicl argenti; ſi vis ſepelire tanti. *A* Accipio tanti. Et jam a pendam tibi præſentem pecuniam. Vos Hettæi, eſtote teſte ut Ephron addicat mihi in poſſeſſionem, quadringentis h ſiclis argenti, agrum ſuum duplici cavernâ; qui ager eſt regione Mambræ, id eſt, Hebronis, unà cum ipsâ cavern & omnibus arboribus, quæ ſunt undique in toto ſpatio ej *E.* Addico. *H.* Teſtes erimus.

Sent. *Juſtitia commendat hominem apud eos, qui non ſu omnino perditi.*

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Diſpenſator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Meſo tamiâ, in matrimonium Iſaaco herili filio.

Diſpenſator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

D. HEus, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex t urnâ. *R.* Imò verò perlibet, vir optime: hem bib quinetiam adaquabo tuos camelos, quantum ſat erit. *D.* ego te pro iſto beneficio dono hîc inaure, atque his duab armillis. Sed agè, fac ſciam cujus ſis filia, & an ſit in ædib tui patris locus ubi poſſimus pernoctare. *R.* Equidem ſu fil

filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos affatim eſt, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ità ut habent, *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quòd non deſtituiſti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui; qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. *L.* Ain', tu? *R.* Ita eſt. *L.* Et dono dedit tibi iſtam inaurem & armillas? *R.* Etiam. *L.* Ubi reliquiſti? *R.* Ad fontem; ecce eum tibi apud camelos! *L.* Precor tibi Jehovam propitium, homo. *D.* Et ego tibi viciſſim, vir humaniſſime. *L.* Narravit nobis hæc ſoror mea Rebecca, quinam ſis, & unde venias: quod cùm primùm audivi, ſtatim curavi parari tibi diverſorium, & tuis camelis ſtabulum, nè foris maneas. Quamobrem ſequere me. *D.* Ago tibi gratias pro tantâ comitate & diligentiâ. Sequor. *L.* Eamus hâc. Hîc ſunt ædes noſtræ. Vos curate hos camelos ſtramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus & comitum. Bene eſt, accumbite. *D.* Dabitis mihi veniam. Non capiam cibum, quin priùs dixero cujus causâ huc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego ſum ſervus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, caprâ, bove, argento, auro, ſervis, ancillis, camelis, atque aſinis; cui etiam jam ſeni Sara uxor perperit filium, quem ipſe conſtituit hæredem ex aſſe; nèque etiam jure jurando aſtrinxit, ne locarem ei nuptam quæ eſſet ex Chananæis, in quorum terrâ habitàrat ipſe; ſed irem domum paternam, ibíque eligerem uxorem gentilem. Cui cùm ego dicerem, quid ſi mulier nollet me ſequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuncium ſuum, qui tibi ſecundabit hoc iter; ita ſumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortámque ex domo paternâ: hâc re exſolveris te religione juriſjurandi, quo te aſtringo, ſi fortè non impetraveris ut mulier te ſequatur. Ita perſuaſum eſt mihi ut venirem: cùmque hodie veniſſem ad fontem, ita cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami, ſi tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut, me nunc hîc ſtante ad fontem, veniat puella hauſtura, quæ mihi roganti det aquam ex urnâ bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam eſſe

quam

quam deſtinâſti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitâram, cùm ſubitò ecce egreſſa Rebecca, ferens urnam in humeris, deſcendit ad fontem, atque haurit. Et, cùm petiviſſem potum ex eâ, confeſtim depoſitâ urnâ affert, & dicit etiam ſeſe adaquaturum camelos. Ego quæſivi ex eâ cujus eſſet filia. Reſpondet, Bathuelis, filii Nachoris ex Melchâ. Tum ego accommodavi fronti ejus inaurem, & manibus armillas; & ſummiſſè adorans Jehovam, Deum heri mei Abrahami, gratias egi, quòd deduxiſſet me in rectam viam, ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam eſſe. Nunc ergò, ſi certum eſt vobis facere hoc beneficium domino meo, facite ut ſciam: ſin minùs, nihilo ſeciùs, ut inſiſtam aliam viam. *L.* Hæc res planè ex Deo orta eſt, neque nos omnino poſſumus repugnare tibi. *B.* Ità habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitratu, eámque ducito nupturam filio heri tui, ſicut viſum eſt Jehovæ. *D.* Gratiam habeo Deo primùm, qui ità voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò Rebecca, & vos, non recuſabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli juſſu mei Domini.

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorúmque actiones ſecundat.*

IDUMUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Eſavus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Eſavus, Jacobus.

E. IMperti mihi de rubro iſti; nam redeo rure exanimatus laſſitudine. *J.* Vende mihi in præſentiâ prærogativam tuæ ætatis. *E.* En ego jam jamque morior: quo mihi iſtam prærogativam? *J.* Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. *E.* Confirmo; quid vis? Juro, addico, nihili facio jus iſtud ætatis præ edulio.

Sent. *Breviſſima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem uſu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cœleſtia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Eſavi. Eſavis ſerius veniens fruſtrà lacrymatur.

Rebecca, Jacobus, Iſaacus, Eſavus. Pater

R. PAter tuus miſit venatum fratrem tuum Eſavum, me audiente, ut afferat ferinam, ex quâ confectum pulpamentum ipſe edat, eique bene precetur à Jehovâ, antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri Adi pecus & indè afferto mihi duos hœdos optimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium quali maximè delectatur, quod offeres ei, ut tibi benè precetur priuſquàm excedat vitâ. *J.* Sed frater villoſus eſt, ego depilis. Quòd ſi fortè pater me attrectaverit, putabit ſe mihi eſſe ludibrio. Itaque mihi malè, non benè precabitur. *R.* Iſtam imprecationem ego præſtabo, nate: tu modo gere mihi morem. *J.* Si ità jubes, certum eſt obſequi: Eo. *R.* Mihi magnopere curandum eſt, ut agam honorem callide & prudenter, nè meus maritus apprehendat fallaciam. Nam, ut amat ruſticum illum Eſavum, nunquam eum poſtponet Jacobo, niſi fraude inductus. Ego verò Jacobum plùs amo, & ſtudeo eum obrepere in felicitatem, quam conciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. *J.* Redeo, mater, affero hœdos. *R.* Factum benè; agedum, parem cupediam patri tuo, cujuſmodi ſcio ſuavem eſſe ejus palato. Rectè eſt, parata ſunt omnia. Nunc age, induam te veſtimentis pretioſis Eſavi, quæ habeo penès me. Hic ornatus te condecet. *J.* Quid manus & collum, quòd pilis carent? *R.* Veſtientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc eſcam, atque hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. *J.* Dabo operam. Pater. *Iſ.* Quis tu es, fili? *J.* Eſavus primogenitus tuus; executus ſum mandatum tuum. Surge, agè, veſcere ferinâ, ut mihi bene preceris. *Iſ.* Quid ſibi vult, quod tam citò nactus es, fili? *J.* Jehova, Deus ille quem colis, obtulit mihi. *Iſ.* Accede huc, ut te attractem, fili, ſciàmque utrùm ſis ipſe Eſavus necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi eſt, ſed manus Eſavi. Túne ergo es ipſe natus meus Eſavus? *J.* Planiſſimè. *Iſ.* Accede ad me, ut veſcar tuâ ferinâ, fili, tibique bene precer. Suavis eſca ſanè: funde vinum. *J.* En tibi! *Iſ.* Nunc age, amplectere me. Quam ſuavis odor venit ad nares meas! Fragras, fili mi, non aliter quàm ſolet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus, ut terra pinguis, irrigata rore cœleſti, effundat tibi magnâ copiâ ſegetes & uvas. Tibi ſerviant nationes, te colant populi, dominus ſis fratrum tuorum,

orum, téque revereantur ex eâdem matre nati. Qui tibi imprecabitur, eſto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit, eſto fortunatus. *J.* Bene geſſi meum negotium, mater. Non agnovit me; & ex attrectatione putavit me eſſe Eſavum. *R.* Bene eſt. Sed Eſavus jam reverſus parat ferinam quam offerat patri. Videamus quid agat: nam multum fallet eum ſpes. *E.* Attolle te, mi pater, & veſcere meâ ferinâ, ut mihi bene preceris? *Iſ.* Numquis tu es? *E.* Rogas? Primogenitus tuus Eſavus. *Iſ.* Totus obſtupeſco, horreoque. Quis ergo eſt is, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex eâ prorſus comedi ante tuum adventum, eíque fauſta omnia ſum precatus; quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid cauſæ eſt, quin ego perpetuò perirem? Attamen mihi quoque bene precare, pater. *Iſ.* Frater tuus rem aſtu tractavit, abſtulitque fauſtitatem tuam. *E.* Næ ille probè reſpondet ſuo nomini, qui me jam bis circumvenerit. Primùm enim fraudavit me prærogativâ ætatis; deinde nunc intercepit bonam precationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecíſti, quo mihi fauſtum aliquid precere? *Iſ.* Profecto feci eum dominum tuum; ſtatuíque ut fratres ei ſervirent; eúmque munivi frumento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Scelumne id habebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu quid agam miſer? *Iſ.* Habebis quidem domicilium minus bonum, & à pinguedine ſoli, & à ſupero rore cœli; & vives gladio ſervies fratri; veruntamen erit tempus illud cùm vindiciſſim vinces, excutiéſque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non procul abeſt luctus à patre meo; nam certum eſt mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum eſt, & arripienda occaſio. Serò plorat Eſavus. Serò venitur ad colligendum* manna *poſt ortum ſolem aut die ſabbati. Serò pulſant fores fatuæ virgines. Serò conantur intrare pigri per portam jam clauſam.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congreſſio cum Rachele ſobrinâ ſuâ.

Jacobus, Paſtores, Rachel.

J. FRatres, unde eſtis? *P.* Ex Charrâ. *J.* Ecquid nôſti Labanem filium Nachoris? *P.* Maxime. *J.* Valetne? *P.* Valet

. Valet ; atque ecce tibi Rachelem filiam ejus huc veni-
ntem cum pecudibus ! *J.* Hem ! diei multum adhuc eſt,
ecdum tempus eſt cogendi pecoris : quin adaquatis pecudes,
einde ituri paſtum ? *P.* Non poſſumus, donec convenerint
mnes greges, quò avolvamus ſaxum ab ore putei, atque
a adaquemus. *J.* Sed venit Rachel agens pecus : quid
eſſo avolvere ſaxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc pri-
ùm ab eâ ineam gratiam ? O mea Rachel, amplectere me.
. Abſtine tu manum, quis tu es ? *J.* Ego ſum Jacobus pa-
uelis tuus, filius Rebeccæ ; non contineo lacrymas præ gau-
o. *R.* O felicem adventum ! Sed ego ceſſo ire in urbem,
annuntiem hæc meo patri.

Sent. *Gaudent mutuo congreſſu conſanguinei: Sunt autem pii nnes interſeſe divinâ conſanguinitate conjuncti.*

LABAN. Gen. 31.

ARGUMENTUM.

aban, fugientem Jacobum aſſecutus, cum eo jurgatur : deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

QUÆ ratio impulit te, ut, inſcio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas ? cur clam & neſciente me aufi-iſti, neque feciſti me certiorem ; ut proſequerer te voluptate rminum, tympanorum, citharārum ; neque permiſiſti mi-, ut oſcularer meos natos & natas ? Stultè ſanè feciſti, & at mihi in manu nocere vobis. Sed Deus veſter patrius heri onuit me, ut caverem nè te offenderem ullâ re. Verùm eſto ; ofectus ſis ſanè præ deſiderio, quod capiebas è domo pater-. : deos verò meos cur furatus es ? *J.* Illud feci adductus metu, veritus ne tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem at-net ad tuos deos, ſiquem penès inveneris eos, per me quidem ectatur capite. Noſcita, præſentibus neceſſariis noſtris, ſi id tui apud me eſt. *L.* Recte dicis. Perſcrutabor veſtra ta-rnacula. *J.* Non recuſo quò minùs veſtiges omnia. *R.* Vi-eo me eſſe in magno periculo. Nam Laban, pater meus, nquirit per omnia tentoria ſuos deos penates, quos ego fu-tus ſum, meo viro neſciente. Quod ſi factum deprehende-r, concitavero magnas turbas. Comminiſcenda aliqua fal-cia eſt, & quidem ſubito ; nam meus pater jam aderit hic. robè inveni viam : obruam eos in hoc ſtercore camelino ;

deinde

deinde fedebo ſuper: facilè eum fallam. *L.* Rimatus ſum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nuſquam inveni. Reſtat tabernaculum Rachelis, in quo ſi non erunt, mirabor: hæc omnia ſunt mihi perſcrutanda. Hic quidem non ſunt, neque hic. Quid ſub hâc cucitrâ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non ſunt. *R.* Noli ægre ferre, Domine, quod non poſſum aſſurgere tibi, nam ſum in menſtruis. *L.* Perquiſivi omnia dilligentiſimè; ſed nuſquam comperi meos deos penetrales. *J.* Quod nam concepi tantum ſcelus, aut quod facinus admiſi in te, ut tu me ſic perſequerere? ſcrutatus es omnia mea utenſilia, ecquid inveniſti de ullâ ſupellectile tuæ domûs? Prome hic coram neceſſariis utriuſque noſtrûm, ut ipſi judicent de utroque noſtrûm. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcunda; non comedi arietes tuæ oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipſe ſempe præſtiti damnum; tu mihi ſemper imputâſti; ſi quid per furtum amiſſum eſt tam interdiu quam noctu, meo periculo amiſſum eſt: denique, ea fuit mea conditio, ut ego de die conficerer æſtu, & de nocte gelu; & interea ſomnus abeſſet ab oculis meis. Jam hic mihi vigeſimus annus agitur, cùm ſum domi tuæ: ſervivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, ſex autem pro ovibus & capris; cùm interea mutâſti mihi mercedem decies. Quod niſi Deus patrius, videlicet, Deus Abrahami, & terror Iſaaci, affuiſſet, tu quidem dimiſiſſes me vacuum. Sed reſpexit ille miſeriam & labores quibus ſum perfunctus: id quod heri ſatis oſtendit. *L.* Meæ ſunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus; denique quicquid hic vides, meum eſt. Et nunc quo pacto optimè conſulam meis his filiabus & filiis, quos peperêrunt? Optimus nor ſi ego & tu feriemus fœdus, quod ſit teſtimonio utriqueſtrûm. *J.* Optimè. Ego hîc erigam cippum ex hoc ſaxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum ſuper hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumulus erit medius teſtis inter me & te. *J.* Perplacet. Atque ex hâc re vocetur Galaadus. *L.* Atque etiam Miſpa: ut ſignificet Deum aſpecturum quid fiet à me & te cùm diſceſſerimus alter ab altero. Quod ſi tu eris durus meis filiabus, aut ſi duces alias in matrimonium præter eas, tum hæc pacta perinde ſunto atque ſi nulla facta ſint. Atque

huj

ujus quidem rei teſtis eſto Deus utrique. Vides hunc tumulum? ides & hunc cippum quem extruxi inter me & te? Hic tumuus & hic cippus teſtes ſunto, neque me adversùm te, neque te dversùm me tranſiturum eos ad nocendum. Deus Abrahami Deus Nachoris, utriuſque patrius, ſunto noſtri vindices. *Ja.* Ego conjuro per terrorem mei patris Iſaaci. Atque, ut æc ſint ratiſſima, faciam hodie ſacrificium in hoc monte, ad ujus epulas vos omnes invito. *L.* Concedimus.

Sent. *Deus ſuos tuetur ab adverſariis.*

JACOBUS REDUX. Gen. 33.

ARGUMENTUM.

Jacobus, ex Meſopotamiâ rediens, Eſavum fratrem dono pacet. Eſavus, Jacobus.

O Salve multùm, mi frater chariſſime. *Ja.* Salve & tu plurimùm, germane mihi optatiſſime. *E.* Ut te libenter mplector poſt longum ſpatium temporis! *Ja.* Et mihi procò jam diu nihil fuit jucundius, quàm nunc videre te inolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. *E.* Nec go poſſum non flere, ita totus lætitiâ geſtio. Sed quid ſibi ult iſte grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? *a.* Uxores ſunt & liberi, quibus me Deus, quæ ſua eſt liralitas, ditavit. *E.* Quid autem ſibi vult totus ille grex em offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *Ja.* Ne repudia , quæſo; ſi te mihi propitium habeo, accipe à me muſculum. Nam quòd vidi faciam tuam, videor mihi vidiſſe umen quoddam; nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. aque quæſo ut accipias à me munuſculum, quod ad te adctum eſt; poſtquam Deus pro ſuâ benignitate tam multis nis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quando urges ntopere, accipio, etſi nihil opus erat. Age, eamus; ego ibo à tecum. *Ja.* Scis pueros eſſe teneros, ovéſque & capras boves prægnantes: quòd ſi fatigentur vel unum diem, tum eſt de ovibus & capris omnibus; & interibunt. Sed ama-, ipſe ego pergam clementer & placide, prout poſtulant quæ præ me duco, ipſique pueri, donec veniam ad te in ir. *E.* Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. *a.* Quod opus? Gere, obſecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira comitate & ſubmiſſione lenienda eſt.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Joſephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Iſmaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Joſephus, Judas, Mercatores.

S. ECce vobis Somniator ille! Agite, occidamus eum, dejiciamúſque corpus ejus in aliquam ſpecum. *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum eſſe ab aliqua ferâ. Videbimus quorſum evadant ejus ſomnia. *R.* Impium eſt maculare manus ſanguine pueri, idque fratris. Deducimini ab iſtâ mente. Nihil proteſtis gravius conſulere in nos aut in patrem noſtrum. *S.* Unde tibi inceſſit iſta nova religio? Vis ergo ſinamus eum vivere, qui ſuis inſomniis pollicendit, nos omnes, ipſoſque adeo parentes, fore ſibi ſupplices? An non dignus eſt, qui eat ſomniatum apud inferos? *R.* Frater, ſi ita futurum eſt, quid caveas? ſin minùs, quid times? uſque adeóne indignum tibi videtur, ſi puer imperitus ſomniavit? quid poteſt eſſe culpæ in ſomniis? Poſtremo, ſi adobfirmaſtis animum, neque poteſtis avocari ab iſto conſilio, eſt hîc puteus ſine aquâ: ſaltem abſtinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquanto minor. *S.* Reuben, tu vides. Nobis certum eſt perdere puerum. *Jo.* Plurimâ ſalute vos impertio, fratres amantiſſimi. *L.* At nos te malo maximè impertimus, qui ſomnias te coli à fratribus, quos nunc ſalutas tam blandè. Agite, diſcindamus veſtem hanc verſicoloremquâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *Jo.* Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah ne facite. *S.* Stat ſententia. *Jo.* O fratres chariſſimi, per Deum optimum maximum, per communem noſtrum patrem, qui conficietur mœrore, obſecro, obteſtor; quid feci quid eſt meum ſcelus? quæ mala mens vos agit? *S.* Fruſtra rogas. *Jo.* Fratrem veſtrum! *S.* Certum eſt. *Jo.* Ah! veſtſum, veſter ſum frater. *S.* Surdo canis: demittite. *R.* At esubduco me hinc, non ſuſtineo adeſſe in tam triſti ſpectaculo. *Jo.* Heu me miſerum! quo detrudor? Nimirum amanes. O pater, pater, quam triſtem nuncium accipies filio! In quanto luctu trahes vitam! *Juda*, obſecro tua fidem, miſerere mei, miſerere parentum. *L.* Sedeamus hic meditaturi. *Ju.* Video mercatores quoſdam venientes: vulauſculta

auſcultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris noſtri? Vendamus eum potius *Iſmaelitis*, quos videtis venientes. Ne efferamus hoſtiles manus fratri: abſtineamus à ſanguine. Nam certè frater noſter eſt, procreatus eodem ſemine. Agite, ſinite vos exorari. *L.* Recte ait. *S.* Sed ne forte — *Ju.* Frater, ne metue, amittes eum venditione, non minùs quàm nece. *L.* Ita eſt: accidit etiam quæſtus ex venditione, quem quæſtum amittemus, ſi eum necaverimus. *S.* Sino, fiat. *Ju.* Heus mercatores, vultiſne emere puerum quendam elegantem? *M.* Fortaſſe: fac videamus. *Ju.* Extrahite eum è puteo: empturi ſunt. *Jo.* Nunc quidem mihi pereundum eſt, video; extrahor ad cædem. *Ju.* Ne trepida: non necaberis, ſed vendires. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? *Ju.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem ſuos non deſerit; ſed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Joſephus Captivus interpretatur ſomnia præguſtatoris & piſtoris Pharaonis.

Joſephus, Præguſtator Pharaonis, Piſtor.

QUid accidit, ut hodie vultu ſitis adeò mœſto? *Pr.* Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *Jo.* At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in ſomnis videre ob oculos Vitem, ex quâ tres palmites oriuntur; quæ deinde, quaſi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum *Pharaonis*; itaque cepi uvas, eaſque in id expreſſi, deinde tradidi ei in manum. *Jo.* Hæc eſt interpretatio: tres palmites tres dies ſunt. Hinc ad triduum *Pharao* jubet te produci è carcere reſtituétque in locum muneris primum; ſtabiſque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem, ubi receptus fueris hoc tantum bonum, facito, quæſo, ut memineris mei, præſteſque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud *Pharaonem*, méque extrahas ex hâc domo. Nam ſurreptus ſum clam ex terrâ Hebræorum, neque hîc

quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. *Pi.* Rectè ſane interpretatus es. Sed audi meum quoque ſomnium. Tria alba caniſtra erant ſuper capite meo, in quorum ſummo inerant *Pharaonis* omnis generis cibi piſtorii, quos inde aves comedebant. *Jo.* Accipe conjecturam. Tria caniſtra tres dies ſunt. Ab hinc tres dies juſſu *Pharaonis* ſecuri ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. *Deus piis arcana retegit, idémque viam ad eorum ſalutem ſæpe longè ante præparat.*

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Joſephus interpretatur Pharaoni duo ſomnia, ob eámque cauſam Pharao præficit eum toti Ægypto.

Pharao, Joſephus.

P. SOmniavi quiddam, quod nemo mihi poteſt interpretatione explicare: Te autem audio eſſe conjectorem ſomniorum, ideóque te accerſivi. *J.* Equidem is ſum, per quem Deus interpretetur ſomnium tuum, Pharao. Itaque narra. *P.* Videbar mihi aſtare ripæ fluminis; atque ex eo exiêrunt ſeptem vaccæ bene habitæ, & pulchræ viſu, quæ paſcebantur in carecto. Ecce autem deinde ſeptem aliæ graciles, & deformes ſupra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demiſiſſent in ſua viſcera, tamen id non apparebat; adeò ſemper maci deformes erant, ut priùs. Ego ſomno ſolutus ſum. Deinde rursùm oppreſſus ſomno, videbar videre ſeptem ſpicas creſcentes in uno calamo, opimas & formoſas; ſecùndum quas ſuccreſcebant totidem aliæ graciles & tenues, & exeſæ uredine, quæ devoraverunt ſeptem illas generoſas. Hæc ego indicavi conjectoribus; ſed nemo eſt qui poſſit mihi explicare. *J.* Somnium tuum unum eſt, Pharao. Deus præmonet te eorum quæ facturus eſt. Septem vaccæ generoſæ ſunt ſeptem anni; ſeptem ſpicæ opimæ idem volunt: unum idémque ſomnium eſt. Septem verò vaccæ & ſpicæ tenues, ſeptem alii ſunt anni, quibus fames vigebit. Hoc id ipſum eſt quod dixi; Deus, quod facturus eſt, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros eſſe fertiliſſimos frugum terræ, præſertim in *Ægypto*; quos ſequentur alteri ita infeſ penuri

penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum ſit omnino conſumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantiæ ne veſtigium quidem ullum ſuperſit. Nam quod bis ſomniâſti, id ideo factum eſt, ut intelligas omnino decretum eſſe Deo ita facere, idque brevi. Quare diſpice, Pharao, virum aliquem ſcientem & peritum, quem præficias *Ægypto*; præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in *Ægypto*; cogàntque quàm maximum numerum frumenti his proximis ſeptem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo ſeptennio duplas conſequaris annonas; quibus *Ægyptus* defendatur à fame & pernicie altero ſeptennio. *Ph.* O ſalutare conſilium, & dignum homine ſapientiſſimo! An quiſquam hodie eſt, qui æque ſpiret Numen, atque hic! Ergo cùm Deus indicet tibi, *Joſephe*, tantas res; non eſt dubium quin tu ſis prudentiſſimus & ſapientiſſimus omnium. Itaque jam nunc volo, ut ſis gubernator domûs meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te ſolio tantùm. En trado tibi curam & gubernationem totius *Ægypti*; atque ad confirmationem hujus rei, hunc annulum, detractum meis digitis, induo tuis; téque dono hâc veſte byſſinâ, & hoc torque aureo, jubeòque te vehi curru primo ſecundùm meum; & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharao, niſi tu unus es in totâ *Ægypto*, cujus injuſſu non audebit quiſquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis *Joſephus*, ſed *Saphnathopaneas*, ut nomine ipſo pollicearis interpretationem obſcurorum. Atque ego tibi deſpondeo *Aſnam*, filiam *Potiferæ* pontificis *Heliopolitani*. *Jo.* At ego tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam, quantam maximam poſſum; dabòque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris pœniteat.

Sent *Deus pios poſt dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod ſi non omnibus piis accidit in hâc vitâ; at in futurâ accidit: nam prima pars vitæ* Joſephi, *quæ calamitoſa fuit, umbra eſt hujus vitæ piorum; altera verò futuræ. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia veniunt per dolores; ad honores per infamiam; ad dulcedinem per amaritudinem; ad altitudinem per humilitatem; per mortem ad vitam.*

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Iſraelis, revocati de viâ juſſu Joſephi, *furti ſimulatè accuſantur: tandem* Joſephus *ſe eis aperit.*

Præfectus domûs Joſephi, *Filii Iſraelis, Reuben, Judas, Joſeph.*

P. REſtate, viri. Heus, vos appello; ſiſtite greſſum. Hoccine eſt humanum factum, aut dignum hoſpitibus, penſare bonum malo? An neſciebatis eam eſſe, quâ herus eſt ſolitus potare? An etiam ſperabatis eum ignoraturum, qui eſt divinus? Male omninò a vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tuâ iſtâ iracundiâ? Aut quî nos accuſas? *P.* Ità vos Deus amet, ut neſcitis. *Fi.* Nam quî ſciamus? *P.* Suffurati eſtis pateram heri mei. Scitis nunc? At, etiam, ut fingunt vultum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime, abſit procul à nobis iſtud facinus. Tute ſcis ut reportaverimus ad te, uſque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore ſaccorum noſtrorum: tantum abeſt ut ſuſtulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus. Si quem penes deprehenſa fuerit patera, ipſe moriatur; nos omnes perpetuæ ſervituti addicamur. *P.* Imò agemus mitiùs. Qui fuerit convictus furti mihi ſervus eſto, cæteri liberi diſcedunto. *Fi.* Placet, deponamus ſarcinas ocyùs. Hem ſcrutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi ſarcinâ ad minimi. Hîc quidem non eſt, neque hîc, ſed profectò invenietur. Ubi ubi eſt diu celari non poteſt. Euge, manifeſtum furtum! hîc eſt in ſacco minimi natu. An etiam nunc poteſtis negare? Deprehendíne ego furem manifeſtarium? *Fi.* Aperta res eſt; periimus funditùs. Heu rem miſeram & luctuoſam! An ulli unquam mortales fuerunt æque infortunati atque nos ſumus? *Ju.* Equidem nequeo ſatis mirari. Atat, data nobis ſunt verba: redeamus propere omnes ad Sophnathopaneam, ſi ulla ſupereſt ſpes ſalutis. Ah, pater, quam metuo, malè ne tibi accidat, quod metuebas tantopere! *Jo.* Quod facinus feciſtis, hoſpites? An ignoratis me unum eorum eſſe qui divinant? *Ju.* Quid dicemus, domine? Quid loquemur? quam cauſam afferemus? Deus patefecit peccatum noſtrum; ecce nos tibi ſervos, unà cum eo apud quem inventa eſt patera! *Jo.* Bona verba. Imò ipſe unus mihi ſerviet;

viet; vos redite ſalvi ad patrem veſtrum. *Ju.* Quæſo ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bonâ veniâ: nam tu quidem es alter *Pharao*. Cum primùm huc venimus, ut tute ſcis, frumentandi gratiâ, rogâſti numnam eſſet nobis pater aut frater. Nos reſpondimus, patrem eſſe nobis ſenem, fratrem natum jam annoſo patre, cujus item germanus alter exceſſiſſet vitâ, illum tum ſolum reſtare domi cum patre, patríque eſſe chariſſimum: & tu juſſiſti fratrem illum adduci ad te, quod diceres velle te videre. Nos reſpondimus, patrem non poſſe carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu interdixiſti nobis aditu ad te, niſi minimus natu frater compareret nobiſcum. Nos retulimus omnem rem patri. Cúmque juberet nos redire huc eâdem de cauſâ, negavimus venturos ſine fratre. Pater dicebat, ex duobus filiis, quos ſuſtuliſſet ex uxore, alterum à feris devoratum eſſe, nec poſtea viſum ſibi; alterum ſupereſſe, qui ſi abduceretur à ſe, & aliquid humanitùs accideret ei, nos fore in cauſâ ut ſenex miſere interiret. Nunc, ſi revertar ad eum, neque reducam puerum quem unice amat, ſimul atque videret me, morietur: atque ita fuerimus auctores miſerrimæ mortis patris noſtri, ejúſque ſenis. Atqui ego eram vas factus pueri ſiſtendi. Quare obſecro te, ut ego potiùs ſerviam ſervitutem apud te pro puero; ipſe redeat domum cum fratribus. Neque enim ſuſtineo redire ad patrem ſine puero, ne videam mala quibus afflictabitur. *Jo.* Enim vero jam non contineo me, nec poſſum ampliùs diſſimulare. Vos exite omnes foràs. O fratres mei! Ego ſum Joſephus. Obſecro, éſtne ſuperſtes pater? quid obſtupuiſtis? Amplectimini mei. Oh! non contineo lacrymas. Ego ſum Joſephus germanus veſter, quem vendidiſtis mercatoribus cuntibus in *Ægyptum*. Proinde ne angimini, neve dolete, quod me vendideritis: Nam hoc tum profectum eſt à providentiâ Dei, qui voluit ut huc antè venirem. Etenim duo anni fame infeſti elapſi ſunt: ſupereſt adhuc quinquennium, quo neque ſementis fiat, neque meſſis. Quamobrem Deus præmiſit me in hæc loca, quò ſciebat vos eſſe venturos, ut eſſet qui ſervaret vos, paternàmque domum; itaque non vos, ſed Deus misit me, qui effecit ut eſſem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, univerſis Ægyptiis princeps. Quocirca proficiſcimini

continuò ad patrem, & narratote ei, me esse vivum, & magnum atque gratiosum. Proinde, ne cunctetur commigrare ad me, unà cum totâ domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur: plurimum enim hîc esse. Nam alam vos in terrâ quâdam feraci non procul hinc. Ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, ut colloquar vobiscum meo ipsius ore; libet agnoscatis, & omnia renuntietis patri. O mi Benjamin! teneóne ego te? ut libenter amplector chariſſimum mihi capitulum! Agite, amplectar vos omnes. Salvete fratres, redditi mihi post longum tempus. *Fr.* Salve & tu, frater mitissime.

Sent. *Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.*

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

Moses infans, à matre expositus, reperitur à filiâ Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

J. HUcusque evasimus clanculùm, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hîc infans puer, ne Pharao resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam, quòd servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vitâ, quam sinere necari tam formosum puerum. O crudelem Regem, qui jusserit interfici omnes partus mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ! Quæ est unquam audita tanta immanitas! Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ! O mi filiole! ego mater misera cogar exponere te, hîc in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperi, quem per tres menses occultavi, & occultarem ad huc si possem? O rem acerbam! méne separari à te sine ullâ spe tui unquam videndi? Quid de me futurum est? Quid de te autem, fili, quem hîc desero? Verùm, cum non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, meæ deliciæ; vale, mi filiole. *M.* Mater, ego hîc manebo in occulto, si tu permittes, ut videam quid futurum sit. *J.* Permitto, & domum

mum redeo. *T.* Hîc eſt flumen, quò venimus ad lavandum. Vos, pediſſequæ, hîc inambulabitis ſecundùm flumen. Ego cum ancillâ concedam in hunc receſſum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, viſe quid ſit? videtur mihi eſſe ciſta. *A.* Et rectè videtur, hera. Equidem eſt oblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miſelle! Puer eſt vagiens, miſerat me ejus. Ex pueris Hebræorum eſt. *M.* Venio in ſummam ſpem conſervandi pueri. Accedam. Salve domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Viſne ut accerſam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerſe. *M.* Jam hîc aderit. *T.* Bonis auſpiciis huc deſcendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam piâ & humanâ. Ah! ſcelus eſt jugulare partus recentes. At quam elegans eſt! quàm bene natus! Nonne flagitium eſt necare tales pueros? *M.* Hic tibi adduco nutricem, Domina. *T.* Mulier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum? Ego tibi ſolvam mercedem. *J.* Faciam.

Sent. *Quos Deus ſervare vult, eos quidem in ſumma periculâ venire patitur, at non perire.*

DUMUS. Exod. 3, 4.

ARGUMENTUM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eùmque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute.

Moſes, Jehova.

M. DEum immortalem! Quid monſtri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non conſumatur? Libet videre quid hoc ſit rei. *J. Moſes, Moſes. M.* Quis eſt? *J.* Locus hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci, Deus Jacobi. Vidi anguſtias populi mei qui eſt in Ægypto, gemitúmque audivi, quem exprimit violenta exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque deſcendi, ut eripiam eos è manibus Ægyptorum, adducamque ex illâ terrâ, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle; quam incolunt Chananæi, Hettæi, Amorhæi, Pherezæi, Hevæi, & Jebuſæi. Et nunc volo mittere

te

te ad Pharaonem, qui educas populum meum, posteros Israelis, ex *Ægypto*. *M.* Nâm quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educámque Israelitas ex *Ægypto*? *J.* Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse a me missum. Cum eduxeris eos ex *Ægypto*, coletis Deum in hoc monte. *M.* Age sanè, adivero Israelitas, dixero me missum a Deo patrum ipsorum. Quod est, inquient, nomen ejus? His quid respondeam? *J. Sum qui Sum.* Dices Israelitis, S U M misit me ad vos: dices, inquam, missum te à Jehovâ, Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi; atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I modò, convocatisque senioribus Israelitis, dicito, te a me esse missum, qui tibi apparuerim, quique statuerim eos respicere, liberareque calamitate, quâ opprimuntur per *Ægyptios*, atque avehere in regionem longè omnium feraciſſimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum senioribus regem *Ægypti*, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter tridui per deserta, vestróque Deo sacrificare. Nec vero me latet, non permissurum, nisi vi coactum. Quare afflictabo *Ægyptum* miris modis, ut tandem emittat vos libens. Quinetiam, ne abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cùm *Ægyptiis*, perficiámque ut mulieres egressuræ exorent vicinas & hospites vasa aurea & argentea, & vestem: quæ deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis *Ægyptum*. *M.* At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Jehovam. *J.* Quid istud est quod tenes in manu? *M.* Virga est. *J.* Abjice humi: quid nunc? quid est? *M.* Perii: serpens est. *J.* Ne fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursum virgam factam, ut credant tibi visum esse Jehovam. Age rursum, immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ quam est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides sanam esse iterum, ut est cæterum corpus. Quod si primo signo non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin ne duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit, sumes de aquâ fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. *M.* Quæso te, Domine: neque antea eram disertus, neque

nunc

unc ſum poſt tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris, tarditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis cit mutum aut ſurdum? Quis videntem, aut cæcum? nnon ego is ſum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, íque ſuggeram quid ſis dicturus. *M.* Obſecro, mitte idone- m aliquem. *J.* Enim vero odioſus es? Eſt tibi frater Aaron evita: is benè diſertus eſt, ſcio. Quin procedet tibi obvi- n, téque viſo lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quo les. Ego verò moderabor tuo ori, & ejus; præmonſtra- que quid ſit vobis faciendum. Ipſe alloquetur populum o te, eritque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam anu iſtam virgam, quâ edes portenta. Abi ſane.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hoſtes ſuos. Debet elo- entia ſervire pietati.*

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moſes pacat Jehovam iratum Iſraelitis ob aureum vitulum: ipſe pœnas illis irrogat.

Jehova, Moſes, Joſua, Aaron, Levitæ.

J. ABI, deſcende. Jam enim depravati ſunt populares tui, quos eduxiſti ex Ægypto. Deflexerunt cito de viâ am docueram, duxêrúntque ſibi ex auro vitulum, quem ado- t, cui ſacrificant, dicúntque Deum eſſe à quo ſint educti ex gypto. Videó ſanè populum eſſe intractabilem & refractari- n. Quamobrem ſine me ut iraſcar, conficiámque eos, dedu- mque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, os eduxiſti ex Ægypto, magnâ vi manúque validâ? An jactent Ægyptii eductos a te malitiosè, ut deleres eos in ontibus ad internecionem, prorſúſque tolleres è medio? in omitte iſtam tuam iracundiam, atque ita, ut decet, re- tte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Iſaaci, & aelis, cultorum tuorum, quorum poſteritatem jurâſti te ltiplicaturum ad numerum ſtellarum, daturúmque illam rram, quam poſſideat in æternum. *Je.* Jus oras: hem re- tto. *M.* Facis verò ut te dignum eſt. Ego vero deſcendo monte, cum his duabus Tabulis. *Jo.* Quem clamorem au- o? Pugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium aut terga vertentium: ſonum audio cantantium. Sed

te ad Pharaonem, qui educas populum meum, poſteros Iſraelis, ex *Ægypto*. *M.* Nâm quis ego ſum, ut adeam Pharaonem, educámque Iſraelitas ex *Ægypto*? *J.* Adero ego tibi, atque hoc ſigno intelliges te eſſe a me miſſum. Cum eduxeris eos ex *Ægypto*, coletis Deum in hoc monte. *M.* Age ſanè, adivero Iſraelitas, dixero me miſſum a Deo patrum ipſorum. Quod eſt, inquient, nomen ejus? His quid reſpondeam? *J. Sum qui Sum.* Dices Iſraelitis, S U M miſit me ad vos: dices, inquam, miſſum te à Jehovâ, Deo patrum ipſorum, Abrahami, Iſaaci, & Jacobi; atque hoc eſſe nomen meum immortale, quo nomine volo notus eſſe in ſempiternum. I modò, convocatiſque ſenioribus Iſraelitis, dicito, te a me eſſe miſſum, qui tibi apparuerim, quique ſtatuerim eos reſpicere, liberareque calamitate, quâ opprimuntur per *Ægyptios*, atque avehere in regionem longè omnium feraciſſimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum ſenioribus regem *Ægypti*, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut ſinat vos procedere iter tridui per deſerta, veſtróque Deo ſacrificare. Nec vero me latet, non permiſſurum, niſi vi coactum. Quare afflictabo *Ægyptum* miris modis, ut tandem emittat vos libens. Quinetiam, ne abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cùm *Ægyptiis*, perficiámque ut mulieres egreſſuræ exorent vicinas & hoſpites vaſa aurea & argentea, & veſtem: quæ deinde impoſita veſtris liberis exportabitis, atque ita compilabitis *Ægyptum*. *M.* At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque viſum mihi Jehovam. *J.* Quid iſtud eſt quod tenes in manu? *M.* Virga eſt. *J.* Abjice humi: quid nunc? quid eſt? *M.* Perii: ſerpens eſt. *J.* Ne fuge, ſed prehende manu caudam ejus. Vides rurſum virgam factam, ut credant tibi viſum eſſe Jehovam. Age rurſum, immitte manum in ſinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ quam eſt nix. Nunc refer in ſinum. Educ. Vides ſanam eſſe iterum, ut eſt cæterum corpus. Quod ſi primo ſigno non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin ne duobus quidem prodigiis perſuaſum eis fuerit, ſumes de aquâ fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet ſanguis. *M.* Quæſo te, Domine: neque antea eram diſertus, neque

nunc

unc ſum poſt tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris, tarditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis cit mutum aut ſurdum? Quis videntem, aut cæcum? nnon ego is ſum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, íque ſuggeram quid ſis dicturus. *M.* Obſecro, mitte idone- m aliquem. *J.* Enim vero odioſus es? Eſt tibi frater Aaron evita: is benè diſertus eſt, ſcio. Quin procedet tibi obvi- n, téque viſo lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quo les. Ego verò moderabor tuo ori, & ejus; præmonſtra- que quid ſit vobis faciendum. Ipſe alloquetur populum o te, eritque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam anu iſtam virgam, quâ edes portenta. Abi ſane.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hoſtes ſuos. Debet elo- entia ſervire pietati.*

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moſes pacat Jehovam iratum Iſraelitis ob aureum vitulum: ipſe pœnas illis irrogat.

Jehova, Moſes, Joſua, Aaron, Levitæ.

Je. ABI, deſcende. Jam enim depravati ſunt populares tui, quos eduxiſti ex Ægypto. Deflexerunt cito de viâ am docueram, duxêrúntque ſibi ex auro vitulum, quem ado- nt, cui ſacrificant, dicúntque Deum eſſe à quo ſint educti ex gypto. Videó ſanè populum eſſe intractabilem & refractari- n. Quamobrem ſine me ut iraſcar, conficiámque eos, dedu- mque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, os eduxiſti ex Ægypto, magnâ vi manúque validâ? An jactent Ægyptii eductos a te malitiosè, ut deleres eos in ontibus ad internecionem, prorſúſque tolleres è medio? in omitte iſtam tuam iracundiam, atque ita, ut decet, re- tte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Iſaaci, & aelis, cultorum tuorum, quorum poſteritatem jurâſti te ltiplicaturum ad numerum ſtellarum, daturúmque illam rram, quam poſſideat in æternum. *Je.* Jus oras: hem re- tto. *M.* Facis verò ut te dignum eſt. Ego vero deſcendo monte, cum his duabus Tabulis. *Jo.* Quem clamorem au- o? Pugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium aut terga vertentium: ſonum audio cantantium. Sed

acceda-

accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo; valeant Tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto ſcelere? *A.* Ne iraſcere Domine. Tute nôſti hunc populum, quam ſit perverſus. Cum flagitarent à me, ut facerem ſibi deos, qui præirent eis (ſeſe enim neſcire quid accidiſſet iſti Moſi, à quo eſſent educti ex Ægypto) juſſi ut quod quiſque haberet ornamenti aurei, detraheret ſibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego miſi in ignem; unde effectus eſt hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominiâ apud hoſtes. *M.* Video. Nunc ſi quis à Jehovâ ſtat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes, accommodate ſuum quiſque enſem lateri; ite per tota caſtra; perimite ſuum quiſque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite; nam ita jubet Jehova, Deus Iſraelitarum. *L.* Ita fiat.

Sent. *Populus, ſi abſint boni Magiſtri, facillimè labitur in graviſſimos errores. Deus piorum precibus pacari ſe ſinit.*

CONQUERENTES. Numb. 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias deſiderat, faſtidiens cœleſtem cibum. Et Jehova conquerenti Moſi pollicetur, ſeſe illis ſuppeditaturum carnem, ſed ad pœnam.

Populus, Moſes, Jehova.

P. UTinam nunquàm emigrâſſemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vaſtâ ſolitudine? Quis dabit hic nobis carnem quâ veſcamur? Nam, cum venit in mentem piſcium, quibus immunes veſcebamur in Ægypto, tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, alliorùmque, conſeneſcimus, nihil ante oculos habentes præter neſcio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ità adverſus, ità à me voluntate alienus es, ut mihi impoſueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid peperi? utquid jubeas eum ferre in ſinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram quam jurâſti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non poſſum ego ſolus eum ſuſtinere: Eſt enim gravior quàm pro me. Quod ſi iſto

ſto modo agis mecum, interfice me potiùs, (ſi quid apud e auctoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *J.* Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſraelitis, quos ſcis eſſe ſenatores & primarios populi; eòſque adducito d oraculare tabernaculum, tibi ad futuros mecum. Ego deſcendam, ibi colloquar tecum, demùmque de ſpiritu, quo præditus es, illo eos afflabo, ut ipſi tecum ferant partem oneris populi, ne tu ſolus ſuſtineas. Populo autem ſic dicito: Luſtramini in craſtinum, & veſcemini carne. Fletus enim veſter pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, quam comedatis; & comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti; ſed ad menſtruam diem, dum vobis exeat per nares, & faciat nauſeam; quoniam contempſiſtis Jehovâ, qui verſatur inter vos, plorantes apud eum, conquesti estis vos exiiſſe ex *Ægypto*. *M.* Sexcenta ſunt millia pedituum hujus populi, qui adeſt mecum; & tu dicis te daturum eis carnes, quibus veſcantur per menſem. Nunquid eis mactabuntur oves, & capræ, & boves, qui ſatis ſint? Nunquid univerſi piſces maris congerentur, qui iis ſuppetant? *J.* Nunquid debilitata eſt Jehovæ manus? Jam videbis, eventurane quæ promiſerim, necne.

Sent. *Cupiditas rerum carnalium parit faſtidium ſpiritualium. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: ſed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maximè expleantur carnales voluptatibus, aderit pœna.*

CALEBUS. Num. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, deſperat de expugnandâ promiſsâ terrâ. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus qui confiderent, videlicet Joſuâ & Calebo.

Exploratores, Calebus, Populus, Joſua, Moſes, Jehova.

E. VEnimus in eam terram, *Moſes*, & *Aaron*, & Iſraelitæ, ad cujus explorationem miſſi ſumus à vobis: & quidem abundat lacte & melle; atque ecce vobis fructus illius terræ. Videtis quanta ſit hæc uva, quæ in palo portetur à duobus: Videtis & hæc malogranata & ficus. Sed incolas habet fortes, & urbes maximas, eaſque munitiſſimas. Enaci quoque prognatos illic vidimus. Amalechitæ ad auſtrum incolunt: Hetæi,

Hettæi, Jebuſæi, & Amorrhæi in montanis: Chananæi autem accolunt mari & Jordani. *C.* Ne dubitemus eò proficiſci, & invadere illos fines. Nam ſumus futuri victores. *E.* Minime verò: eſt enim populus ille fortior quam nos, terra infauſta, ſuorum habitatorum conſumptrix, in quâ non niſi immani ſaturâ homines vidimus. Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantium cum quibus comparati videbamur nobis eſſe locuſtæ? *P.* Utinam aut in *Ægypto* mortui eſſemus, aut in hâc ſolitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus noſtris & parvulis prædæ futuris? Nónne ſatius nobis eſt repetere *Ægyptum*? Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. *Joſ.* Cavete Iſraelitæ, ne quid faciatis, cujus vos poſthac pœniteat. Terra, quam explorantes luſtravimus, terra eſt bona imprimis: ſi nobis faverit Jehova, intromittet nos in eam, eàmque nobis dabit, terram ſcatentem lacte & melle. Cæterúm ne rebellate contra Jehovam, & ne illius terræ incolas timete, quos nos præſidiis deſtitutos, adjuvante Jehovâ, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, lapidentur. *Je.* Quouſque tandem irritabit me iſte populus, Moſes? Quouſque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? quin eum peſte illatâ exſcindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorémque quam iſta eſt. *M.* Ergo, cum audient *Ægyptii*, (quibus de medio, vi tuâ, eripueris hunc p[illegible]) cumque audient incolæ iſtius terræ, Te, Jehova, [illegible] hoc populo verſatus, ab eo conſpectus ſis præſens ipſius oc[illegible] cujus nubes ſupra eum ſteterit, qui præiveris ei interdi[illegible] columnâ nubis, noctu in columnâ ignis: cum, inquam, [illegible] hunc populum à te funditus eſſe deletum; dicent Te, quia nequiveris intromittere eos in terram quam eis juraveras, trucidâſſe eos in deſertis. Quare utere excellenti iſtâ virtute, Domine, de quâ loquens ita dicebas; *Jehova, ad iram tardus, ad clementiam propenſus, culpam & peccata condonans; in pœnâ autem irrogandâ, parentum culpam in natos & nepotes, ad tertiam & quartam ſtirpem, perſequens:* remitte quæſo culpam huic populo, ut tua benignitas poſtulat, ùtque ab Ægypto hucuſque remiſiſti. *Je.* Remitto, ut poſtulas. Veruntamen, nè

vivam,

vivam, niſi Jehovæ gloria replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam, & miracula quæ feci, tum in Ægypto, tum in ſolitudine, & me tamen tentaverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt: eorum, inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram, quam juravi majoribus eorum. Sed Calebum (quoniam, alio animo præditus, quàm cæteri, mihi obſecutus eſt) introducam in terram, quam adivit: eámque poſſidebit ejus progenies. Cras revertimini in ſolitudinem verſùs mare rubrum. Etenim quem ad finem tandem audiam iſtius in me ſceleratæ multitudinis Iſraelitarum maledicta? Renuncia hæc eis. Ne vivam (inquit Jehova) niſi, quemadmodum locuti eſtis audiente me, ſic faciam vobis. In iſto deſerto cadent cadavera veſtra, & omnis veſtrûm numerus, quotquot recenſiti ſupra vigeſimum annum murmurâſtis in me. Non intrabitis, inquam, in terram, in quâ promiſi me collocaturum vos. Excipio Calebum Jephunes, & Joſuam Nunis filium. Parvulos quoque veſtros, quos dixiſtis prædæ futuros, introducam in terram quam vos renuiſtis, eâque potientur. Atque interea, dum veſtra cadavera per deſerta labuntur & conſumuntur, liberi veſtri ibidem pœnas dabunt veſtri meretricii per quadraginta annos, quibus vos ſupplicio afficiemini pro numero dierum, per quos dies exploraviſtis terram, totidem annis luctis pro totidem diebus; ſentietiſque quid ſit in me eſſe contumacem. Ego Jehova & dico, & ſine dubio efficiam, ut hujus perverſæ multitudinis homines, qui contra me coiêrunt, conſumantur, & intereant in hâc ſolitudine.

Sent. *Nihil eſt perniciosius illis qui docent minora ſperare quàm ferunt promiſſa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes averſatur atque deſerit; confidentes verò juvat. Tantum quiſque poteſt, quantum ſe divinâ ope poſſe credit, ſi modo ejus fides fundata ſit in Dei promiſſis.*

BALAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Aſina Balaami, ab ipſo, quia reſtiterat, verberata, loquitur: & Genius, qui ei in viâ obſtabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Aſina, Genius.

B. UT te Deus male perdat, asina, quæ me invitum de viâ avehis in agrum! At ego te pro istoc maleficio onerabo ictibus, improba. *As.* Ary, ary! *B.* Quin ergo redis in viam? Nunc sumus inter duas macerias, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. At dispeream, nisi te male mulcto plagis? *As.* Ary, ary! *B.* Quod hoc monstri est? Succumbit; at jam faxo te attollas: alioqui hîc te contundam usque fuste. Hem. *As.* Quid in te commisi, ut me jam tertiùm cæderes? *B.* Rogitas, improba, quæ me hîc ludificaris indigne? Atque utinam mihi esset gladius præ manu! Nam te hîc jam confoderem. *As.* Nonne ego sum asina tua, cui tu semper hactenus inequitâsti? Numquid tale solita sum facere tibi? *B.* Nihil. *G.* Balaame, cur cæcidisti asinam tuam jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversatum, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Asina vero, ubi me videt, declinavit me jam ter: quod nisi fecisset, profecto jam te interfecissem, eam vero si vivisses vivere. *B.* Peccavi, fateor: sed non videram te mihi obvium in viâ. Itaque, si hoc iter tibi displicet, revertar. *G.* Imò eas licet cum istis: veruntamen vide ut ea demùm dicas quæ tibe suggessero.

Sent. *Falsi vates minus interdum vident quàm jumenta.*

TRANS-JORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenses, Gadini, Moses.

R. HÆC regio, quam Israelitæ ceperunt, cæsis, Jehovâ duce, incolis, apta regio est pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod nisi tibi molestum est, Moses, licea nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. *M.* Scilicet, fratres vestri ibunt in bellum, vos hîc manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israelitarum, ne perveniant in regionem, quam ipsis Jehova dedit? Ita nimirum fecêre patres vestri, quando eos misi à Cadebarne speculatum regionem. Cum enim perveniissent ad fluvium Escolem, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israelitarum, ne irent in terram, sibi à Deo datam.

Quare

Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum, qui egreſſi eſſent Ægyptum, qui modò exceſſiſſent vigeſimum annum, viſurum terram, quam ipſe promiſerat Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, eò quòd non paruiſſent ſibi ; exceptis Calebo & Joſuâ, qui paruerunt. Ergo iratus eos ductavit ultrò citròque errantes per deſerta quadraginta annos, donec tandem deſiit totum illud genus hominum qui offenderant Jehovam. Ecce autem, vos extitiſtis pro patribus veſtris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ in Iſraëlitas incremento augeatur. Nam, ſi deſeratis eos, ductabit eos adhuc per deſerta, atque ità perdideritis hunc populum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus noſtris, & urbes parvulis & imbellibus : nos verò in armis erimus parati ante Iſraëlitas, donec collocaverimus eos ſuo loco. Noſtri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut ſint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum quin priùs Iſraëlitæ venerint ſuæ quiſque in hæreditatis poſſeſſionem. Neque enim cernemus hereditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem versùs. *M.* Si quidem re præhabitis quod pollicemini verbis, armatíque ad bellum quotquot poteſtis ferre arma, Jehovâ ſpectante, Jordanem tranſmittetis, non redituri niſi deturbatis à Jehovâ hoſtibus, terrâque ſubditâ Jehovæ imperio : ſi, inquam, ita agetis, revenietis poſtea purgati & Jehovæ & Iſraëlitis ; atque hâc quidem lege poſſidetote terram, Jehovâ volente. Sin hæc non feceritis, ſic habetote, vos peccare in Jehovam, veſtrúmque peccatum in vos recarum.

Sent. *Quibus jam proſpectum eſt, ii debent cæteros, quibus ndum proſpectum eſt, adjuvare.*

RACHABA. Joſuæ 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix abditos apud ſe exploratores Iſraëlitarum clam demittit per feneſtram, pacta cum eis de ſalute ſua & ſuorum.

Miniſtri regis Hierichuntis, Rachab, Exploratores Hebræi.

M. RAchaba, nos ſumus huc miſſi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: Proinde vide, ut eos producas nobis. *R.* Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates ſint me latet. Hi, cùm veſpere clauderetur porta, exiêrunt: nec ſcio quò ſe receperint. Si voletis conſequi velociter, aſſequemini. Salva res eſt; abiêrunt. Nunc adeo hoſpites, quos occului in tecto ſub faſcibus lini, ut eos ſervem beneficio meo. Heus, heus hoſpites: dormitis? *Ex* Nondum. *R.* Attendite quæ dicam. Non ignoro Jehovam dediſſe vobis hanc terram, noſque omnes incolas hujus terræ, perculſos veſtrî terrore, abjeciſſe animos: nimirum audivimus, ut exſiccaverit Jehova mare rubrum, qui vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; ùtque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant; Sehonem dico & Oggum, quos deleviſtis funditùs. Quæ res ubi audita eſt, concidimus animis, nec jam quisquam eſt qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jehova, Deus veſter, Deus eſt tam ſupra in cœlo, quàm infrà in terrâ. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam, ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ: & mihi dare certum ſignum, quod conſuletis ſaluti mei patris, & matris, & fratrum, & ſororum, & omnium quæ habent, aſſeret ſque vitam noſtram à morte. *Ex.* Fidem damus, ne recuſamus mortem (modò ne indicetis nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos boná fide conſervaverîmus. *R.* Ergò hâc lege demittam vos per funem per hanc feneſtram, quæ proſpicit rus. Rectè eſt; evaſiſtis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos perſequuntur; & ibi, dum redeunt, latitate triduum, poſt ituri. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cùm ingreſſi fuerimus hoſtes, tu appendes funiculum iſtum rubrum de hâc feneſtra per quam nos demiſiſti; convocabiſque ad te totam veſtram familiam. Quòd ſi quis è domo tuâ foras exierit, ſuo in periculo fecerit, nos aberimus à culpâ. Quæ verò erunt apud te, ea ſi quis attigerit, nos præſtabimus damnum. Quod ſi hanc rem palam feceris, erimus liberi à jurejurando quo nos obſtrinxiſti. *R.* Placet conditio. Valete. *Ex.* Et tu.

Sen

Sent. *Pios adverſus impiorum injuriam abſcondere piam eſt: & Deus hujuſmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. Joſuæ 9.

ARGUMENTUM.

Joſua, deceptus à Gabaonitis, fœdus paciſcitur cum eis. Gabaonitarum Legati, Joſua.

L. ADſumus huc è finibus remotis, Joſua & Iſraelitæ, miſſi ad faciendum fœdus vobiſcum, ſi vobis ita vidétur *J.* Fortaſſis habitatis in finibus his; quod ſi eſt, non eſt nobis fas inire fœdus vobiſcum. *L.* Nos quidem parati ſumus dedere nos in tuam poteſtatem. *J.* Cujates eſtis? & unde adeſtis? *L.* Adſumus ex terrâ admodum remotâ hinc, moti nomine Jehovæ Dei veſtri. Audivimus enim famam ejus, & quanta facinora ediderit in Ægypto, ùtque acceperit duos Amorrhæos reges trans-Jordaninos, Sehonem Heſeboniorum, & Oggum Baſanæ apud Aſtarota. Hâc de cauſâ mandaverunt nobis noſtri ſenatores, & univerſi noſtrates, ut ſumpto viatico veniremus obviam vobis, oblaturi vobis ſervitium noſtrum, & pacturi fœdus vobiſcum. Atque ecce panes quos domi ſumpſimus in commeatum, cùm ſumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucueruntque, ut videtis. Hæ quòque lagenæ, quas replevimus novas, videtis ut ſint laceræ. Veſtimenta etiam, & calcei noſtri, jam detrita ſunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum illum: bonâ fide agimus, &, ut res eſt, ſic loquimur. *J.* Ergo componemus pacem vobiſcum, voſque conſervabimus, & id jurejurando confirmabimus.

Sent. *Et pii interdum falluntur. Nam, quò minùs ſunt ipſi malitioſi, eò facilius credunt aliis, eos exiſtimantes ex ſuo ingenio. Itaque cavenda piis eſt credulitas, & cum columbinâ ſimplicitate conjungenda eſt ſerpentina aſtutia.*

JOSUA. Joſuæ 24.

ARGUMENTUM.

Joſuæ concio ad populum, in qua commemorat Jehovæ erga ipſos beneficia: & populus ſeſe Jehovæ ſerviturum promittit. Joſua, Populus.

AUdite, univerſi Iſraelitæ, quam obrem juſſerim vos huc convocari, & quid Jehova Deus Iſraelitarum juſſerit e vobis affari. Majores veſtri olim incoluerunt trans flumen,

videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, coluerúntque Deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum, auctorem generis veſtri, eùmque perduxit per omnes fines Chananæorum, & auxit progeniem ejus deditque ei Iſaacum; Iſaaco autem Jacobum & Eſavum: Eſavo aſſignavit Seir montem poſſidendum. Jacobus ejúſque liberi deſcenderunt in Ægyptum. Ibi, cum excreviſſent in gentem magnam, numeroſámque & potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mirè infeſtavit, tandémque eductos ex Ægypto Iſraelitas deduxit ad mare rubrum; quo Ægyptiis & quadrigariis, & equitibus perſequentibus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis denſa quâdam caligine; immiſſoque mari, eos demerſit, ſpectantibus oculis veſtris tam inaudita facinora. Cum autem diu manſiſſetis in ſolitudine, introduxit eos in fines Amorrhæorum trans-Jordanæorum; eóſque bellum vobis inferentes ſubegit vobis: eíſque conciſis, dedit vobis poſſeſſionem eorum agri. Extitit deinde Balacus Sephoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello laceſſerat; accerſivítque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertítque imprecationem ejus in fauſtam precationem, & vos tutatus eſt à manu illius. Ita, trajecto Jordane, perveniſtis ad Hierichuntem: & bello reſiſtentes Hierichuntios, & reliquos populos ſuperaviſtis auxilio Dei; qui, quaſi miſſi ante vos veſpis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum nullo veſtro vel enſe vel arcu; vobíſque dedit & agrum non veſtro labore cultum, & urbes ab aliis quàm à vobis ædificatas, quas incoleretis; vineaſque & oliveta, quæ non ſeviſtis, è quibus viveretis. Quibus de cauſis veremini Jehovam. Eúmque verè & ſincerè colite: & auferte Deos, quos majores veſtri coluerunt trans fluvium, & in Ægypto. Quod ſi non placet vobis ſervire Jehovæ, diſpicite hodie utrum ſervituri ſitis diis quibus ſervierunt conditores veſtri trans flumen; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea ſerviemus Jehovæ. *P.* Abſit, ut, omiſſa Jehovâ, ſerviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noſter est Hic eduxit nos, majoréſque noſtros ex Ægyptiacâ ſervitute

te: idem fecit in oculis noſtris mira illa miracula, & nos cuſtodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitque nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: eſt enim Deus noſter. *J.* Non poteritis colere Jehovam; eſt enim Deus ſacroſanctus, Deus rivalis impatiens; non feret veſtra delicta & peccata. Quòd ſi, eo relicto, coletis Deos peregrinos, avertetur; & vos non minùs multis malis conficiet, quàm antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *J.* Ergo teſtamini vos deligere vobis Jehovam ad colendum. *P.* Teſtamur. *J.* Itaque tollite Deos iſtos peregrinos, & expiate animos veſtros Jehovæ Deo Iſraelitarum. *P.* Jehovam Deum noſtrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. *J.* Igitur conſignabo hæc literis, & erigam hoc ingens ſaxum ſub hâc quercu, quod teſtis erit (utpotè quod audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) ſi forte fregeritis fidem Deo veſtro.

Sent. *Deo ſervatori, bonorumque datori, ſervire debet.*

JAEL. Judicum 4.

ARGUMENTUM.

Jael Siſeram Chananæorum ducem dolo occidit.

Jael, Siſera, Baracus.

J. DIverte ad me, Siſera: quò fugis? Diverte ad me tutò. *S.* Bene mones. Sed ubi abdes me? *J.* Bono animo eſto: ſub hoc centone; hîc latebis tutiſſime. *S.* Amabo, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde ſitio. *J.* Imo ac dabo ex hoc ſino, quod melius eſt aquâ. Hem bibe. Nunc quieſcito, ub texero te hâc ſtragulâ, veſte. *S* Sed ſta ad januam caſæ, ut, ſi quis me quæret, neges me hîc eſſe. *J.* Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Geſtit animus, jubétque audere ulciſci hoſtem Dei & bonorum. Periiſti, Siſera: fœmineâ vi, & fœmineâ manu interimeris. *B.* Quis mihi nunc, qui demonſtret quò fugerit hoſtis? Quem ego ſi aſſecutus fuero, diſperam niſi ei animam eripio malis modis! Sed quò ſe ſurripuit? quò fugit? *J.* O Deum immortalem! quantum facinus feci! quantam laudem invenit Jael! Sed videone Baracum? Ipſe eſt; ſectatur hoſtem jam jacentem. Barace, huc ſis ad me, ut tibi commonſtrem hominem quem quæris. *B.* Obſecro, eſtne

apud te? *J.* Videbis. *B.* Proh ſuperi! Quid video? Siſeram jacentem humi exanimem! Quis hoc fecit? *J.* Mulieris factum vides. *B.* At non muliebre tamen. Sed quæſo, tûne hoc feciſti? *J.* Ipſa res indicat. *B.* Video: ſed narra, obſecro, quo pacto egeris. *J.* Vidi fugientem, juſſi ut ad me veniret, eúmque operui centone; deinde, cùm jam quieſceret, cepi clavum, quem malleo adegi in tempus ejus. Ille provolutus ad pedes meos, efflavit animam. *B.* Utinam ſic pereant quotquot adverſantur Deo.

Sent. *Turpi morte digni ſunt, qui deo aut ejus populo adverſantur. Debilium manu vincet Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS. Judicum. 6.

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Gen. ADſit tibi Jehova, vir fortiſſime. *G.* Quæſo te, Domine, ſi adeſt nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam ſunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravere majores noſtri, nos ab eo eſſe eductos ex Ægyptiis; cum nos nunc deſeruit & addixit Madianitis? *Gen.* Vade cum tuâ iſtâ virtute, & defende Iſraelitas à Madianitis. Ego ſum tibi auctor vadendi. *G.* Amabo te, Domine, quâ tandem re defendam Iſraelitas, qui ſim tenuiſſimus omnium Manaſſenſium, & minimus totius paternæ familiæ. *Gen.* Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. *G.* Quæſo te, niſi moleſtum eſt, ut ſigno aliquo mihi confirmes te eum eſſe qui mecum loquare. Noli diſcedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præſtolabor tibi. *G.* Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos ſuper hoc ſaxo, & effunde jus. G. Hei mei! ignis conſumpſit omnia: Jehovæ Genius eſt. Me miſerum, qui viderim Genium Jehovæ! *Gen.* Salvus es, pone metum; non ideo morière.

Sent. *Dei ope quivis quidvis poteſt.*

GEDEON. Judicum. 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon, delectu habito, dimiſsiſque domum imbellibus, caſtra Madianitarum noctu explorat, deinde cum trecentis militibus aggreſſus profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara Madianita, alter Madianita, Milites. J. Gedeon,

J. GEdeon, tu nimis multos habes milites. Quòd ſi cum iſtis copiis vinceretis hoſtes, Iſraelitæ jactarent ſeſe victoriam adeptos ſuo Marte: atque ita non ego laudarer, ſed ipſi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proinde cura, ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & diſcedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis, & cæteris, diſceſſum ſecundùm legem, ut nôſti. *Pr.* Audite, audite, milites. Siquis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; ne, ſi in prælio occubuerit, alius eam dedicit. Item, ſi quis vineam conſevit, neque profanavit, domum repetito; ne, ſi occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item, ſi quis uxorem deſponſavit, neque duxit, domum repetito; ne, ſi in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item, ſi quis timidus eſt & molli animo, domum repetito; ne animi ſui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Recte eſt; reſtant decem millia: diſceſſerunt viginti millia. *J.* Sed ne ſic quidem ſatis pauci ſunt: nam quo pauciores erunt, eò mihi glorioſior erit victoria. Deduc iſta decem millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & oſtendam, quoſnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agite milites, deſcendite ad aquas. *J.* Da operam ut quicunque lambent aquam linguâ, more canum, hos ſecernas ab eis qui ab bibendum procubuerint in genua. *G.* Ita factum eſt. Superſunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *J.* Per iſtos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon; & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum Iſraelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. *J.* Gedeon, deſcende, dum nox eſt, ad caſtra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quod ſi ſolus deſcendere vereris, deſcende unà cum Pharâ famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda caſtra. *G.* Phara, deſcendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hoſtes. *Ph.* Placet. *G.* Cave ne ſtrepitum edas; hîc eſt via. *Ph.* Tace, tace, here. *G.* Quid eſt? *Ph.* Jam non procul abſumus à caſtris. *G.* Sic habet: audio ſtertentes: hic ſunt extremi armatorum; ſed tace, neſcio quis loquatur. *M.* Scin' tu quid ego ſomniaverim? *Al.* Sci-

am ſi dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere ſe cum ſtrepitu per caſtra Madianitarum, qui tandem delatus eſt ad tabernaculum; quod validâ vi impulſum, & labefactatum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Enſis eſt proculdubio Gedeonis, filii Joæ, Iſraëlitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unà cum univerſis caſtris. *G.* Audîſti? *Ph.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo; noſtra eſt victoria: redeamus ad noſtros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc conſilium. *Ph.* Non eſt dubium quin perierint Madianitæ: O felicem noctem, & quovis etiam die clariorem! *G.* Adeſte viri, expergiſcimini, vicimus. Deus dat nobis caſtra hoſtium. Sed audite diligenter quæ dicam. Diſtribuam vos in tres claſſes; feretis ſinguli ſingulas tubas manu, teſtáſque vacuas, & in teſtis tædas: ſed videte ut imitemini me. Cùm venero ad extrema caſtra, facitote ut videritis me facientem; cùmque audieritis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, vos quòque repente colliditote teſtas; ſumptiſque manu lævâ tædis, dextrâ tubis, clangitote, & magnum ſtrepitum circùm caſtra editote ſimúlque proclamatote, *Gladius Jehovæ & Gedeonis.* Auditiſne? *M.* Audimus & meminerimùs. *G.* Vadamus. Jam ferè media nox eſt, ventum eſt ad ultimam partem caſtorum: vos ambite caſtra; ſed excitantur cuſtodes, clangamus properé. *M.* Gladius Jehovæ & Gedeonis! Io Pæan! *G.* O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipſorum enſes in ipſos; confodiunt ſeſe mutuis vulneribùs. *M.* Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, cæteri mandant ſe fugæ. *G.* Fugiunt; inſtate viri, urgete, conſequimini, ſectamini; ut é tanto numero nullus evadat.

Sent. *Chriſtianum bellum* (*quod in Gedeonico adumbratur*) *à voluntariis, non coactis, gerendum eſt: præſtat eſſe paucos alacres, quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, ſapientes ponderant.*

JEPTHA. Judicum 11.

ARGUMENTUM.

Jephthæ perſuadent Senâtores Iſraëlitarum, ut ſe militiæ ducem præbeat adverſus Madianitas.

Senatores

Senatores Iſraëlitarum, Jeptha.

MIſſi ſumus ad te, Jeptha, ab Iſraëlitis, ut à te poſtulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum ntra Ammonitas. Scimus enim te eſſe eo corporis & ani robore præditum, eâque peritiâ belli, ut nemo hodie poſid præſtare melius. *J.* Enimvero vos exegiſtis me domo ternâ præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus adverſis? r non potiùs retinuiſtis me, cùm non egeretis, ut eſſet bis copia mei, cum egeretis? *S.* Noli quæſo, Jeptha, meniſſe injuriæ. Si nos non rectè facimus, qui te expuleris; tu rectè facies, ſi maleficium penſabis beneficio, & incentiam tuam magis commendabis. Quod ſi nobiſcum protus fueris, & debellaveris Ammonitas, conſtituemus te prinem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longè s ſit boni, quam quanta fuit injuria. *J.* Ergo, ſi revocaveis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova ſubegeret eos hi; continebo principatum in vos? *S.* Conteſtamur Jehon, nos eſſe facturos iſto modo. *J.* Perſuaſiſtis. Eamus. Sent. *Præſtantes viri, licet eis in præſentiâ non egeas, retidebent in caſus futuros.*

RUTHA. Ruth. 1.

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabiticâ diſcedentem in Iſraëliticam terram, quamis diſſuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha, ejus quonam nurus.

Noemis, Rutha & Orpha, ejus nurus.

POſtquam Deus cepit miſericordiam ſui populi, (ut accepimus) eumque levavit fame, quæ coegerat me, & um virum & liberos, confugere huc ad Moabitas; jam il eſt, quod velim diutiùs agere in regione alienâ. Sed is, meæ nurus chariſſimæ, cenſeo redeundum, ſuam cuiin domum patriam, poſtquam eſtis privatæ viris. Jam s me comitatæ eſtis. Ite ſanè ſecundo Deo, quem preut vobis rependat pietatem, quâ uſæ eſtis in mortuos, & ne. Det inquam vobis Jehova, ut nanciſcamini quietem, n utraque apud maritum. Amplectimini me, chariſſimæ juges meorum olim filiorum. *R.* Heu nos miſeros! ſicdisjungemur à te? Ah non fiet, ſuaviſſima ſocrus; quin

quin ibimus tecum ad tuos populares. *N.* Nihil opus e meæ filiolæ: an puratis me adhuc utero edituram fili qui futuri ſint vobis viri? Revertimini potiùs, meæ filiol abite. Nam ego quidem grandior ſum, quam ut ſim a viro. Sed fingite non abeſſe ſpem, méque tradi viro vel proximam noctem, filióſque gignere; an eſtis expectatur donec adoleverint? Poteritíſne tam diu durare ſine vir Non ita filiolæ; parendum eſt neceſſitati. Equidem va angor veſtro diſceſſu, ſed nolo repugnare urgenti Deo. *O.* V ra prædicas: melius eſt reverti. *N.* Si ſapis, amplectere m Vale mea quondam nurus. *O.* Vale & tu, mea quondam ſoc *N.* Vides, Rutha, ut tua fratria repetat patriam, & Deos nates. Quid apud me hæres? Revertere unà cum eâ. *R.* me urge de te relinquendâ. Nam, quo tu cunque ibis, ibo. Ubi tu commoraberis, ego commorabor. Commu mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum unà m riar, tecum unà humabor; ita omnino ſtatui. Atque ita hi habeam Jehovam propitium, ut una mors eſt me à te paratura. *N.* Poſtquam ita animum obfirmâſti, nolo imp biùs obſiſtere tuo ſtudio. Eamus ſanè, Deo bene fortunante

Sent. *Beati qui Deum Deique populum anteponunt & rentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham ſpicas legentem, ejus pietatem collaudat.

Boozus, Meſſores, Curator meſſis, Rutha.

B. ADſit vobis Deus, meſſores. *M.* Et tibi bene omnia cundet. *B* Quæ eſt iſta puella, curator, quam hic deo ſpicas legere? *C.* Moabitis eſt, quæ huc ſecuta eſt N mim remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut ceret ſibi legere ſpicas poſt meſſores: id quad ad huc fe mane; tam paulùm manet domi. *B.* Audi filia, ne iveri agrum alium ad colligendas ſpicas, neve hinc abieris, ſed reto apud meas ancillas, & videto ut ſequaris eas, in qu cunque agrum ibunt meſſum. Ego vetabo, ne famuli tibi moleſti. Quod ſi ſities, petes potum ex iiſdem quibus ipſi hauriunt. *R.* Quidnam eſt in me, qua

em digneris ita reſpicere me, cum ſim peregrina? *B.* Per-
um eſt ad me, qualem tu te præſtiteris erga tuam ſo-
m poſt obitum viri tui; utque relicto utroque parente,
râque patriâ, contuleris te ad populum tibi antè igno-
n. Quod factum Jehova Deus Iſraëlitarum rependet
i cumulatiſſimo præmio, ſub cujus quaſi alarum præſi-
m tu te receperis. *R.* Agnoſco tuam gratuitam benig-
atem & miſericordiam, qui tam comiter confirmes ani-
m meum conſolando, cum tamen indigna ſim quæ vel
ancillarum tuarum numerum veniam.
Sent. *Pii favent piis; eſque benefaciunt.*

DISCALCEATUS. Ruthæ 4.

ARGUMENTUM.

*zus, recuſante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthámque è
ducit uxorem.*

Boozus, Propinquus, Rutha, Senatores.

HEus tu qui hâc tranſis, adeſdum, paucis te volo. *P.* Quid-
nam id eſt? *B.* Conſiſte hîc pauliſper, dum evoco
quot de ſenatoribus civitatis, qui tranſeunt per hanc por-
, ut adſint nobis in hoc negotio: nam ſeria res eſt,
tque teſtibus. Heus vos ſenatores, quæſo vos ut accom-
detis huc nobis aliquantiſper veſtram operam. Nos fa-
mus longiùs. *S.* Adſumus: dic quid velis? *B.* Partem
di, qui fuit cognati noſtri Elimelechi, venundat Noemis
erſa ex agro Moabitarum. Hanc rem viſum eſt mihi
tibi ſignificarem; ut, ſi empturus es, emas in præſen-
ſenatûs noſtri: ſin minus, indices mihi. Nemo eſt e-
n cognatus propinquior te, ſecundùm quem ego ſum.
Ego vero emam. *B.* Sed, cùm fundum emes à Noemi
à Ruthâ Moabitide uxore demortui, emes eâ condi-
ne, ut ipſam Rutham ducas in matrimonium, ut ſuſ-
es nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi
lege emere, ne corrumpam patrimonium meum. Eme
ſi vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque
hujus rei teſtimonium accipe calceum meum de manu
â. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita teſtor
cedere tibi meum jus in hâc re. *B.* Vos ſenes & popu-
es hodie mihi teſtes eritis, ut ego emam omnia bona

Elime-

Elimelechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; útque hi vendicem in matrimonium Rutham Moabitidem conjug Mahalonis, ut consulam nomine demortui in ejus hæredit nè ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patriâ. hodie testes nuncupo. *S.* Testabimur. Faxit Jehova, ut lier ista, quæ intratura est tuam domum, tam sit fæcu quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt mum Israëliticam: útque egregium quid facias in Ephra & tibi nominis famam compares Bethlehemæ; fiàtque dom tua similis domui Pharis, quem Judas susulit ex Thama progenie tibi à Jehova datâ ex puellâ.

Sent. *Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam. vult quod placet, habeat & quod displicet.*

SAMPSON. Judicum 15.

ARGUMENTUM.

Sampson vinctus, ad Palæstinos deductus, abruptis vinculis dit maxillâ Asini mille viros.

Judæi, Sampson, Palæstini.

J. AN nescis Palæstinos habere imperium in nos? *S.* Sc *J.* Cur ergo incendisti segetes eorum magno nos malo. *S.* Par pari retuli. *J.* Atqui huc venimus, ut vinctum dedamus eis. *S.* Siquidem jurejurando confirm tis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis lic *J.* Fidem damus. *S.* Agite, colligate, ducite, abduc quantùm potestis. *P.* Euge! adducitur ille hostis no capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostr nunc, nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Sampso hic tibi finis adest vitæ. *S.* Agite vero, siquid animi habe aggredimini vinc.um: experiar tamen si quid habeo soli rum virium. Euge. *P.* Periimus, abrupit vincula; sed vadamus undique; non evadet: præstemus nos vir *S.* Sed unde mihi telum? Ecce autem commodùm sese off hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ. Pugnate ri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi qui primus laceßis. *P.* Primus perito. *S.* Et vos qui hîc tam densè c globari estis, sentite quæ sint vires Sampsonis, qui vi inermis armatos. Heus cogitas pugnare pedibus? Quo fu tis? Hic adest hostis, ne perdite victoriam. Tu quidem

ja

ebis, tu quoque adjungeris ei comes; dormite. Euge mpſon, quantam cædem feciſti! Maxillâ aſini quantam agem edidi! Maxillâ aſini proſtravi mille viros.

Sent. *Qui Dei ſpiritu præditus eſt, invictus eſt, fruſtráque congitur. Deus ſæpe viliſſimis telis ulciſcitur hoſtes ſuos.*

IALOGORUM SACRORUM LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1 Sam. 3.

ARGUMENTUM.

ſehova Samueli prædicit ſeſe animadverſurum in domum Elis rdotis, qui in filios ſuos non animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

HAmuel. *S.* Quid me vis? Accurram; adſum vocatus à te *E.* Non vocavi; redi cubitum. *S.* Fiet. *J.* Samuel. *S.* Adſum Eli: nam vocaſti me. *E.* Non te vocavi, fili; redi cubitum. *S.* Faciam. *J.* Samuel *S.* Adſum, nam vocâſti. *E* At at, nunc demum intelligo quid ſit. Diſcede cubitum: od ſi te vocaverit, reſpondeto, *Loquere, Jehova, audio.* Faciam. *J.* Samuel, Samuel. *S.* Loquere, Domine, audio. Ego ſum quiddam facturus in Iſra-litis, quod quiſquis iverit, prorſus obſtupeſcet. Sum enim aliquando importaus in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum ducturus; eique oſtenſurus, me perſecuturum culpam s in ejus domum in perpetuum: qui, cum ſciret filios s male audire, non animadverterit in eos. Quam ob ſam juro, hanc noxam nullo unquam vel ſacrificio, vel amine, Elis poſteritati remiſſum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non eſt aſſuetus, eam interdum eſſe at hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos.*

Natos

Natos qui verè & ſapienter amat caſtigat; ſed nè quid juſtè, immodicéve fiat.

SAULUS. 1. Sam. 9.

ARGUMENTUM.

Saulus, quærens aſinas patris, it conſultum Samuelem vatem, ab eo diſcit ſe futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

Saul. ENimvero ſatis jam diu conquiſivimus aſinas, neque venimus. Revertamur domum, puer; nè pater us, omiſſis aſellis, ſit ſolicitus de nobis. *Puer.* Non cen redeundum eſſe, re infectâ. Aiunt eſſe divinum quend & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid di futurum, evenit. Conveniamus eum, ſi forte indicet no id cujus cauſâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homin Nam etiam pane exhauſtæ ſunt peræ noſtræ, nec habem quod dono demus ei, & ire vacuos religio vetat. *Puer.* T ce: eſt mihi in præſentiâ quadrans ſicli argentei, quem d bo ei, ut indicet nobis quam viam inſiſtimus. [Olim in Iſraelitas qui ibant conſultum Deum, dicebant ſe ire Videntem: nam qui hodie dicitur vates, olim vocaba Videns.] *Saul.* Recte mones, eamus. Ingrediendum eſt h aſcenſu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatu adeamus eas. Heus puellæ! An non hîc eſt vates quidan *Puel.* Eſt, & quidem incidetis in eum, ſi pergetis pro rare modo: nam hodie venit in oppidum, quia popu facturus eſt rem divinam in ſacello. Simulac introieritis oppidum, offendetis eum, antequam aſcendat in ſacell epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventu ejus; quoniam ejus eſt conſecrare ſacrificium; poſtea epul buntur invitati. Itaque aſcendite; non eſt dubium, qu inventuri ſitis eum. *S.* Habemus gratiam: aſcendamus oppidum. *Sam.* Vide adoleſcentem huc venientem u cum puero. Nimirum hic eſt, quem heri prædixit mi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctio crearem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab in riâ Palæſtinorum. S. Amabo te, indica nobis domum va *Sam.* Ego ſum ille: conſcendite ante me hunc collem: hod epulabimini mecum; deinde dimittam vos mane, & indic

vobis quicquid cogitatis in animis veſtris. Quod attinet aſinas perditas tertio abhinc die, tu nè eſto anxius de ; repertæ ſunt. Sed quorſum de aſellis? Ad te veniamus. bes æſtimare te eſſe columnam totius noſtræ nationis, om- mque ſalutem poſitam eſſe in te, tuâque domo paternâ. Quid ais? In mène, qui genus refero ad Jeminem, ortus obſcuriſſimâ familiâ Benjamitarum, quæ tribus eſt mini- Iſraelitarum? *Sam.* Concedamus modò in hoſpitium, us providebit cætera.

Sent. *Deus opera ſua inopinabilibus occaſionibus ad exitum ducit.*

SAMUEL. 1 Sam. 12.

ARGUMENTUM.

muel jam ſenex innocentiam ſuam, & Dei in Iſraëlitas bene- ficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui re- gem ſibi depopoſcerint, & impetrato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Iſraelitæ.

ECCE ego, in vobis omnibus obſecutus, regem creavi, de- inceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam m eſſe indicio eſt canities. Mei liberi inter vos degunt, & vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adſum, reſpon- e mihi coram Jehovâ, & coram ejus uncto; ſi cujus bo- aut aſinum ſuſtuli; ſi cui injurius, aut violentus fui; ſi uoquam præmium accepi, ut in ejus culpâ conniverem? atus ſum vobis reddere. *I.* Neque injurius in nos, aut im- tunis fuiſti, neque quicquam ab ullo accepiſti. *S* Teſtis hodie apud vos & Jehova, & Jehovæ unctus, nihil ha- e vos quod me accuſetis. *I.* Plane. *S.* Adeſte igitur; cet vobiſcum diſputare, quanta Jehova, & Moſis & Aaro- creator, & majorum veſtrorum ex Ægypto reditûs auctor, in vos, tum in majores veſtros beneficia contulerit. m migrâſſet Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus ris Jehova Moſem miſit & Aaronem, qui illos ex Ægypto ctos in hoc loco collocârunt. Poſtea ipſius oblitos eman- avit Siſeræ duci exercitûs Haſoris, tum Palæſtinis, & Moa- rum regi, à quibus bello vexati ſunt. Deinde invocanti- eis Jehovam, peccatùmque confitentibus, quod, eo relicto,

Baalim

Baalim & Aſtarotum coluiſſent; & auxilium contra hoſt
orantibus, ſeque ei ſervituros pollicentibus, miſit Jerobaalem
& Bedanem, & Jeptham & Samuelem; per quos ita vos a
hoſtibus veſtris undique vindicavit, ut in tuto eſſetis. Vo
verò cùm videretis vos à Nahaſſo Ammonitarum rege inva
di, poſtulâſtis à me, ut, mutato rerum ſtatu, à rege vobis r
gi liceret, cum Jehovam Deum veſtrum regem haberet
Igitur ecce vobis regem, quem delegiſtis & eflagitâſtis: r
gem vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum veſtrum rev
rebimini, eique ſervietis, & dicta audientes ſine contumac
unà cum rege veſtro parebitis, bene vobiſcum agetur; ſ
minùs, & vos & regem veſtrum Jehovæ manus impetet. J
verò agitè, videte quantam rem Jehova jam nunc in ocul
veſtris faciat. Tritici meſſis nunc eſt, quo tempore tona
aut pluere in his finibus non ſolet. Atqui ego jam Jehova
exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Jeh
vam gravem culpam commiſiſſe, qui regem vobis popoſc
ritis. Jehova cœli terrarúmque Deus, emitte nunc ton
trua & nimbum, ut hic populus ſuum peccatum agnoſc
I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miſeros! Supplica pro nob
Jehovæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot ſuperiora noſt
ſcelera hoc inſuper adjecimus, ut regem nobis peteremu
S. Bono animo eſte. Vos quidem iſtâ re graviter peccâſti
veruntamen nolite à Jehova deficere, ſed eum toto pecto
colite: néve deſciſcite ad vana iſta, quæ neque juvare po
ſunt, neque defendere; ſunt enim vaniſſima. Neque eni
deſtituit Jehova populum ſuum, propter ſui nominis c
lebritatem, poſtquam ſemel cepit vos ſibi populum h
bere. Ego quoque, abſit, ut Jehovam offendam, aut p
vobis ſupplicare, vóſque decente & rectâ viâ deducen
intermittam. Tantùm Jehovam metuite, eumque verè
totâ mente colite; videte enim quantam rem apud v
fecerit. Quòd ſi peccatis indulgebitis, & vos, & rex veſte
peribitis.

Sent. *Juſti homines (qualis fuit Samuel) nemini faci
injuriam. Magna eſt hominum erga Deum ingratitudo,
toties tam fideliter à Deo defenſi, tot beneficiis cumula
tamen hominem regem ſibi depoſcant: digni ſanè qui in*

nenti regi ſerviant, quando clementem repudiant. Immenſa eſt Dei clementia, qui ſic ingratos tamen non deſerat. Multum alent apud Deum preces juſtorum, qui etiam alieno tempore el pluviam poſſunt impetrare.

SORTILEGIUM. 1 Sam. 14.

ARGUMENTUM.

aulus Jonathanem filium ſuum vult occidi propter guſtatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUC adeſte omnes populi primates, diſpicite & conquirite, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oralum non reddat: nam Jehovam ego Opt. Max Iſraëlitaum conſervatorem juro, ſi etiam Jonathan filius meus is erit, eum eſſe capite pœnas daturum. Vos totus populus onſiſtite iſthinc, ego & Jonathan conſiſtemus altrinſecùs. Ut libet, facito. *S.* Jehova, Deus Iſraëlitarum, age ſevere. ucantur ſortes. Atat, nos petit ſors: alter noſtrûm ſit portet. Sortiamur. Ohe Jonathan, ſors indicat te. Indica ihi quidnam feceris. *J.* Guſtavi paululum mellis de capite ujus baculi, quem in manu habebam; quod tu, inſciente e, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale eſſe æquum eſt? Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. *P.* Ergo morietur onathan, qui tam præclarum victoriam peperit Iſraëlitis? equaquam. Per Jehovam immortalem ne pilum quidem aittet, qui hodie Deum ſui facti adjutorem habuerit.

Sent. *In hâc vitâ unius peccatum luunt interdum multi, quia nt unum quaſi corpus, cujus membrorum omnium eſt tanta conexio atque cognatio, ut ſit eorum conſenſus tum dolorum, tum oluptatum. Sed in alterâ vitâ, in quâ punientur animæ, ſui uiſque, non alieni peccati pœnas dabit.*

OBEDIENTIA. 1 Sam. 15.

ARGUMENTUM.

amuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jehova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

aul. JEhovam tibi propitium precor. Feci juſſum Jehovæ. *Sam.* Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves nt & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab

horum pecorum optimis quibuſque necandis abſtinuere mi-
lites, ut Jehovæ Deo tuo ſacrificium fieret. Reliqua fundi-
excidimus. *Sam.* Licétne mihi, quod bonâ tuâ veni-
fiat, tibi ſignificare quid mihi Jehova hâc nocte dixerit
Saul. Licet. *Sam.* Nonne, cùm vel te judice parvus fueris
nunc princeps es tribuum Iſraëlitarum, unctus à Jehov
Rex eorum? A quo cùm in hanc expeditionem miſſus fi
juſſúſque ſceleratos Amalechitas exſcindere, & bello ad in
ternecionem perſequi; cur ei dicto audiens non fuiſti? téqu
ad prædam, vetante Jehovâ, convertiſti? *Saul.* Imò Jehov
parui, expeditionémque, ad quam ab eo ſum miſſus, confeci
&, deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi
Tantùm milites de manubiis pecora, bovéſque, devotorum
primitias, deſumſerunt, quæ Jehovæ Deo tuo immola
rentur apud Galgala. *Sam.* Quaſi verò Jehovæ tam pla
ceant hoſtiæ & ſacrificia, quàm ejus dicto audientem eſſe
Scito obedientiam præſtantiorem eſſe ſacrificio, & obtem
perationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum
perinde eſt ac magia: & contumacem eſſe eâdem in culp
ponitur, ac ſimulachricolam eſſe: &, quia Jehovæ manda
tum repudiâſti, ipſe te viciſſim regno exiget. *Saul.* Peccavi
qui contra Jehovæ juſſum, contràque tua dicta fecerim, mili
tes veritus, eiſque obſecutus. Sed da mihi, quæſo, hanc venia
ut mecum revertare, ut Jehovam adorem. *Sam.* Non re
vertar tecum, qui Jehovæ mandatum aſpernatus ſis, & id
circo ab eo abdicatus es regno Iſraëlitarum. Vale. *Saul.* A
non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me re
tines? Ah! rupiſti meum pallium: & Jehova hodie Iſraël
tarum regnum à te abrumpit, ídque alteri te meliori tradi
Neque vero fallet Iſraëlitarum triumphator, neque factu
mutabit: non enim homo eſt, ut factum mutet. *Saul.* Fate
peccatum à me eſſe. Sed concede mihi nunc honorem apu
ſenatores meorum populariúm, apúdque Iſraëlitas, ut me
cum redeas Jehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Ag
agè, præi, ſequar.

Sent. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium e*
etiamſi bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (ſic
ſervus hero, aut filius patri) ſervire; non ſuo, ſed illius, arbitri

GOL

GOLIATHUS. 1 Sam. 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare; & illum cum fundâ & pedo aggreſſus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Iſraëlita quidam, alius Iſraëlita, Nuntius, Saulus

D. SAlvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidiſſime. Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deo; méque miſit ut viſerem quid ageretis, vobíſque afferrem placentam & decem panes, & teſſeram veſtram acciperem. Dedit etiam mihi decem caſeos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? *G.* Quid opus eſt vos exire ad prælio dimicandum nobiſcum? Ego ſum Palæſtinus, vos eſtis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conſerat manus mecum: qui ſi ſuperaverit me prælio, & interemerit, nos ſerviemus vobis: ſin ego vicero, vos nobis ſervietis. Quantâ ego hodie ignominâ afficio inſtructos in aciem Iſraëlitas! Date mihi virum qui cum contendam ſigulari certamine. *D.* Quis eſt importunus iſte, & turgidus Gigas, qui tantopere deſpicit nos præ ſe? Cujus vocem & aſpectum contremiſcunt omnes & refugiunt. *If.* Neſcio quis eſt, natus in noſtram perniciem & dedecus; cum quo nemo audet conſerere manum: adeò ingens eſt, & terribilis. *D.* Quid ergo præmii feret, qui ſuſtulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probrum Iſraëlitarum? Nam quis eſt impurus iſte Palæſtinus, qui inurit tantam notam ignominiæ caſtris Dei immortalis? *If.* Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabítque ei nuptum filiam ſuam; donabítque immunitate perpetuâ domum ejus paternam. *E.* Cur veniſti huc, improbe puer? Aut cur deſeruiſti pauculas illas oviculas in ſaltu? Ego novi temeritatem, audaciámque tui ingenii. Mirum, ni veniſti ſpectatum prælium. *D.* Quid ego commiſi? Annon erat cauſa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmio afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum Palæſtinum? *If.* Maximo. *D.* Quonam? *If.* Ornabit eum maximis divitiis & opibus, committétque ei natam ſuam uxorem, & liberabit domum ejus paternam in perpetuum. *D.* Condignum

ſanè præmium & regale. Equidem auſim aggredi hominem: neſcio quomodo geſtit animus, indignatúrque tantum licere cuiquam in populum Dei. Hæccine ut patiar? Impunè ergo nefanda illa probra evomuerit in ſacram gentem? Mori me malim. *N.* Adoleſcentule, jubet rex ut venias ad ſe. *D.* Nihil eſt quod faciam libentiùs. Eamus. O ſi fiat mihi poteſtas pugnandi eum eo, quantum bellum confecero! vel potiùs quantum bellum confecerit DEUS, uno occiſo! *N.* Adduco tibi hîc adoleſcentulum, Rex, quem juſſiſti accerſi. *Saul.* Quid audio, David? Tùne dixiſti te audere in Palæſtinum illum portentoſum ire, qui perterrefacit totas noſtras acies? *D.* Bono animo es, O rex: ne deſpondeat quiſquam animum: vos ſpectabitis? ego ipſe ſubibo hoc certamen, & congrediar cum Palæſtino. *S.* Vide quid dicas, David: Non poſſis pugnare cum eo, adoleſcentulus & rudis belli cum viro robuſtiſſimo, & in armis exercitatiſſimo jam à puero. *D.* Nihili facio neque vires, neque uſum armorum ejus; habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cum aliquando paſcerem oves patris mei, leo unà cum urſo invaſit gregem, ovémque corripuit. Eum ego conſecutus cæcidi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum urſus in me irruere; ego verò prehenſum roſtro ad terram affligere, & cædere. Atque ita occidi & leonem & urſum. Non dubito quin idem exitus manet nefarium hunc & deterrimum hoſtem, qui audeat proſcindere convitiis exercitum Dei immortalis. Jehova qui defendit me à leone & urſo, idem defendet etiam à Palæſtino iſto. *Saul.* Quando tanta fiduciâ es, per me licet deſcendas in certamen. Adſit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipſius arma. *D.* Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, ſi poſſum uti. Hæc lorica valde me gravat, caſſis quoque premit caput, etiam caligæ ſunt duplo majores quam pro meis pedibus: nec enſis admodum decet meum latus; videórque magis alligatus enſi, quàm enſis mihi. Vah! non poſſum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non ſum aſſuetus his ferendis. Malo ferre nota tela; pedum, dico, & fundam, unà cum his quinque lævibus ſilicibus, quos geram in ſacculo. Bene ſpera, rex; cernes me hodie

hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferociſſimi. S. Ità faxit Deus. G. Videóne ego hominem venire ad me? Tandem habeo quîcum certem. Sed quæ (malum!) intempeſtiæ agitant Iſraëlitas? Quis miſit nobis hunc pulchellum puſionem rubicundum? Heus puer, méne putas canem, qui cogites pugnare pedo; ut te dii deæque omnes, quantum eſt, perdant? Accede ad me, ſodes, ut jam propinem te dilaniandum & comedendum volucribus & beſtiis. D. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & haſtili, & ſcuto: ego vero aggredior te, armatus ſolo nomine Jehovæ armipotentis, Dei copiarum Iſraëliticarum, in quas tu hodie contuliſti omnia maledicta. Hodie Deus concluſit te in manum meam, ut te dejiciam, abſcindamque tuum caput, & paſcam volucres & feras non tantùm tuo cadavere, ſed etiam omnium qui militant in veſtro exercitu; ut ſciant omnes mortales, eum demùm eſſe Deum, quem Iſraëlitæ agnoſcunt & reverentur; diſcátque omnis hæc manus ſpectatrix, Jehovam non adhibere enſem aut haſtam in vincendo, cujus ſit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. G. Proh Jupiter! egóne ut hodie hæc audiverim, idque à puero? At me Deus perdat, niſi te jam diſcerpo his unguibus. D. Quin age, ſi quid potes; interim excipe hunc lapidem rectà in frontem. Ohe Goliathe, corruis, qui modò ſtabas tam firme: At ego tè contundam uſque hoc pedo. Hem, tibi. Nunc iſthic jaces proſtratus manu pueri, qui modo ſolo aſpectu viros & cœlum armis territabas. Hîc te puer jugulat tuo ipſius gladio, capútque tuum horrendum præfigit tuæ haſtæ, quod oſtentet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir eſt, quin facilè vincatur abs quovis, adverſo Deo; vel tám puer, quin facilè vincat quemvis, propitio Deo. Dei eſt victoria: & credenti nihil arduum.*

JONATHAN. 1 Sam. 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter ſeſe rationem ineunt, quâ reſciſcerè David queat, quis ſit Sauli erga ipſum animus: & fœdus inter ſeſe in perpetuum paciſcuntur.

David, Jonathan.

D. QUodnam eſſe poteſt meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem vero? Non eſt credibile, nam tanta me res non lateret; quippe cùm meus pater nullam rem tantam, tantulámve faciat, quam non mecum communicet; nedum ut hoc me celet. Non eſt ita. *D.* At ſcit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortaſſe celat, ne ægre feras. Crede mihi, nil tam certum eſt, quàm me in ſummo vitæ diſcrimine verſari. *J.* Ecquid ergo me tibi hac in re commodare poſſe arbitraris? *D.* Cras, ut tute ſcis, agitur primus dies menſis, quo ego die ſoleo cum rege accumbere. Ruri latebo, te ſciente, uſque ad veſperum tertii abhinc diei. Quod ſi me requiret, dices, tuo permiſſu, excurriſſe Bethlehemam in meam patriam, ad ſacrificium Gentilitium, quod univerſi anniverſarium factitamus. Si laudabit, ſalvus ſum: ſin ſuccenſebit, ſcito eum nunquam ad ſaniorem mentem reverſurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religioſiſſimo fœdere in familiaritatem recepiſti, ut, ſi commerui, tu me interficias potiùs quam tuo patri dedas. *J.* Deus meliora. Imò, ſi ſenſero eum obſtinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. *D.* Sed quis mihi referet, utrùm tibi aſperiùs reſponderit? *J.* Exeamus ſub dium. Ita mihi benefaciat Jehova Deus Iſraëlitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie ſcrutabor, quid animi habeat meus pater: quem ſi intellexero bene eſſe in te animatum, mittam qui faciat te certiorem; ſin autem tibi malum cogitare, id quoque tibi indicabo, ut me auctore abeas ſalvus, adſitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, teſtor Deum. Quod ſi fallam, tum Jonathani numen iratum ſit. Quòd ſi tum, cùm tui hoſtes omnes Dei nutu fuerint è medio ſublati, ego jam non ero in vivis, ut tuâ miſericordiâ ſalutem meam invicem cuſtodire poſſis; at certè meæ in poſterum familiæ & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum ineo fœdus, non ſolùm tecum meo nomine, ſed etiam cum tuâ domo nomine poſterorum, tibique juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem. Cras quod novilunium celebratur, tu deſideraberis; nam tua ſeſſio vacabit.

Deſcendes

Deſcendes autem ad ſummum ter, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas, quocunque die negotium hoc fiet: triſque poſt Saxum Oſelem. Ego, re factâ, veniam eò, & ad lapidis latus tres ſagittas jaculabor, collimans ad ſcopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam; cui ſi dixero eas eſſe citrà ipſum, venias licebit, tua res erit in tuto, teſtor Deum immortalem; ſin autem ultrà, abito ſanè, Deo volente. Ac, quos inter nos ſermones contulimus, Jehova eſto eorum teſtis certiſſimus.

Sent. *Bonorum indivulſa eſt amicitia: eſtque arctior virtutis quàm ſanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. 1 Sam. 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium ſuum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

S. CUR non venit Iſæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? *Jo.* Petit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim ſacrificium Gentilitium in eò oppido, ad quod adeſſe juſſus eſſet à fratre ſuo: Itáque magnopere oravit, ut, ſi ſibi vellem gratiſſimum facere, facerem eò ſe conferendi, fratréſque viſendi poteſtatem. Hæc cauſa eſt quamobrem ad regiam menſam non venerit. *S.* O improbæ & contumacis fœminæ progenies! quaſi ego neſciam te Iſæi nati percupidum eſſe, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam, quamdiu vivet in terris Iſæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me ſiſtatur: nam morte dignus eſt. *Jo.* Cur ita tandem? Quid commiſit? *S.* Docebo te hoc jaculo quid commiſerit. *Jo.* At ego hinc effugiam. O rem indignam! actum eſt de Davide, niſi aufugerit.

Sent. *Impii piorum amicitiam ferre non poſſunt. Injuſtis nihil eſt intolerabilius juſtitiâ.*

ACHIMELECHUS. 1 Sam. 21.

ARGUMENTUM.

David, fugiens Saulum, ab Achimelecho ſacerdote panem enſemque impetrat, ſeſe ad regium quoddam negotium ex ipſius regis mandato proficiſci ſimulans.

Achimelechus ſacerdos, David.

A. QUid eſt quod ſolus ſis, nullo comitatu? *D* Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium ne quis omnino mortalium reſciſceret, néve quò mitteret, præcepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum aſſignavi. Quare, ſi habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A.* Panem profanum non habeo, ſed ſacrum habeo, ſi modò tui famuli à mulieribus abſtinuerint. *D.* Cum mulieribus nihil nobis res fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus ſum, ſuntque corpora meorum famulorum caſta. Quod ſi forte tum, cùm profecti ſunt, fuerant cum uxoribus, atque ita corpora pura non habebant; at hodie quidem, antequam ſacris panibus veſcantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius eſt, quod ſpatium luſtrationi tribuitur in noſtrâ lege. *A.* Igitur accipe panem ſacrum. Nam nullum habeo præter hos appoſititios panes, è conſpectu Jehovæ ſublatos, ſummiſſis ſtatim in eorum locum recentibus. *D.* Habéſne hîc præterea ullam haſtam aut enſem? nam neque haſtam neque enſem cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hîc eſt enſis Goliathi Palæſtini, à te in valle querçûs occiſi, involutus panno poſt Ephodum; eum tu, ſi vis, capias licet: nam alius nullus eſt. *D.* Nullus eſt iſto melior; trade eum mihi.

Sent. *In periculis interdum ſimulârunt ſancti homines. Lex eſt facta propter hominem, non homo propter legem. David urgente neceſſitate panes ſacros inſons comedit, quamvis non eſſet ſacerdos, & ſolis ſacerdotibus veſci per legem liceret.*

DOEGUS. 1 Sam. 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injuſtè curat occidendos Jehovæ ſacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

S. AUdî Achitobi nate. *A.* Adſum, domine. *S.* Cur in me conjurâſti, cum Iſæi nato, cui & cibaria & enſem dediſti, & pro quo Deum conſuluiſti? Quæ inſidiæ mihi manifeſtò parantur? *A.* Ecquis autem eſt ex tuis omnibus æque fidus atque David? Regis gener, tuo juſſu profectus, & apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine ſum percontatus? Abſit à me omne ſcelus:

elus: cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ul-
m in hâc re crimen imponas: nam iſtius totius negotii ſum
anè ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, unà cum totâ tuâ
aternâ familiâ. Agite mei curſores, circundate, & occidite
os Jehovæ ſacerdotes: nam Davidis partes tuentur, ſcie-
ntque profugum eſſe, neque me certiorem fecerunt. Quid
ubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non pa-
tis? Age Doege, circumveni eos tu, & interfice. *D.* Fiet.
Sent. *Impius princeps ſanguinarius eſt, & ſuſpicioni iræque*
e magis credit & obſequitur, quàm veritati. Miſeram eſt
m judice negotium habere, qui veram cauſæ dictionem non
mittit.

DAVID LATITANS. 1 Sam. 24.

ARGUMENTUM.

avid Saulum ſolum nactus in antro, ejus penulæ oram abſcin-
dit: deinde digreſſus, altâ voce apud eum innocentiam ſuam
teſtatur, & Saulus ſuam injuſtitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

ATat, deflectit Saulus in hoc antrum, ad parendum ne-
ceſſitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova
omiſit ſe tibi traditurum tuum hoſtem in poteſtatem, ut eo
aris ad tuum arbitrium. *D.* Tacete, tacete, obrepam ad
m pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. *C.* Quid
cit? non eum interficit? O hominem inſanum, qui tantam,
m ſubitò oblatam occaſionem ulciſcendi hoſtis non arripi-
! *D.* Ah, toto animo commoveor, poſteaquam oram ejus
enulæ abſcidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto, Domino
eo faciam, & ei manus afferam; vel hoc ſolo nomine, quod
ehovæ unctus eſt. *C.* Tu nimiùm religioſus es. Nos ipſi
ciemus non ita cunctanter. *D.* Nolite Dei manus uſurpa-
; regem non feciſtis, regem nè delete. Ejuſdem eſt abole-
, qui creavit. Sinite eum. Jam exit, ego eum ſubſequar;
eus domine rex. *S.* Ecquis me revocat? *D.* Cur fidem ha-
s dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri?
ides profectò occulis tuis, ut hodie Jehova, in ſpelunc
, tui
ihi fecerit poteſtatem: nec defuit qui me in tuam necem
hortaretur: ſed peperci tibi, meque negavi manus alla-
rum Domino meo, qui eſſet unctus Jehovæ. Sed vide,

pater,

pater, vide tuæ penulæ extremum in manu meâ; quod cùm abſciderim, neque te interfecerim, cognoſce & intellige nullum me ſcelus commiſiſſe, nullum contra te facinus admiſi dignum quamobrem meæ vitæ inſidias tenderes. Suſcipi hanc Jehova cauſam, téque mihi ſine meâ operâ ulciſcat Vetus eſt proverbium, A ſcelerato prodibit ſcelus. Te quide meâ manu non ulciſcar. Cui tandem inſtat rex Iſraëlitarum Quem tu perſequeris? Canem mortuum? pulicem? Jehova precor, ut hujus ſibi cauſæ judicium ſuſcipiat, meáſque part defendens, tuas in me injurias perſequatur. *S.* Tuámne e vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum & bonu habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod fa hodie oſtendiſti, cùm mihi (quem in tuam manum Jeho concluſerat) mortem non intuleris. Nam quotuſquiſque e qui hoſtem ſuum nactus, indemnem dimittat? Sed te, p iſto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno præmio rem neretur. Ego quidem ſcio te regem futurum, & regnum Iſraëlitas obtenturum. Quare jura mihi per Jehovam, te mea ſtirpem poſt meum interitum non eſſe exciſurum, meique n minis memoriam de meâ familiâ deleturum. *D.* Juro.

Sent. *Injuſti calumniatoribus facillimè credunt. Injuſti m lum pro bono; juſti contra, bonum pro malo reddunt: & D utroſque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL: 1 Sam. 25.

ARGUMENTUM.

Miſſi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, re diantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail mun Davidi obviàm ferre properat, &, ei obviam facta, ejus Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

F. DAvid Iſæi filius te, Nabal, tuàmque domum tuàq omnia plurimâ ſalute impertit. Is, quia audivit tonſuram ovium facias, miſit nos ad te rogatum, ut (ſi cu tuis paſtoribus non ſolùm ſine ullo maleficio aut injuriâ, veru etiam cum magno beneficio ſumus verſati, ita ut eos ab om jacturâ tutos præſtiterimus quamdiu fuerunt in Carmel cujus nobis rei tui famuli teſtes eſſe poſſunt) benigne no facias, hoc præſertim tam fauſto die: &, quæ commo

poter

eris, des cibaria ad ipſius Davidis, (tui propè diximus) ejúſque comitum famem propellendam. *N.* Quis eſt David? Quis eſt iſte Iſæi filius? Iſne eſt ad quem hodie i paſſim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum ionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tones, dem hominibus mihi prorſus ignotis? *F.* Aliunde is proſpiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut n affectum video. Redeamus ad Davidem. *P.* Meus minus conſulit ſibi peſſimè. Eo narratum omnem rem æ, ut caveat. Hera, nunc, ſi quando, tuâ eſt opus dentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum eſt? *P.* Et dem maximum. Miſſi à Davide nuntii è deſerto ad hen noſtrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, udiati ab eo ſunt; & tamen illos experti ſumus viros nè probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, mdiu ſumus inter eos ruſticati. Quin pro muro nobis ctes diéſque fuerunt, donec verſati cum eis ſumus ſcendo pecudes. Proinde diſpice tu diligenter quid ura ſis; alioquin actum eſt de domino noſtro, & toejus familiâ. Nam ipſum quidem convenire, hominem ofligatiſſimum ac perditiſſimum, ſtultitiæ fit. *A.* Famuli, bite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ impoa aſinis feretis ante. Ego jam ſubſequar. Huc mihi prora aſinum. Quàm male metuo, ne mei viri ſtultitiam mus! O hominem inſanum, qui pro nihilo habuerit eum minem in ſe irritare, à quo maxime poteſt & juvari ico, & lædi infenſo! Sed video ipſum Davidem adrſo colle deſcendentem. Neſcio quid iratus loquitur cum s. *D.* Næ ego fruſtra conſervavi omnia quæ habet iſte deſertis, ita ut nihil omnino de ſuo deperdiderit: & redidit mihi malum pro bono? At ita perdat Deus hoſtes avidis, ut ei ante craſtinum manè nihil prorſum reliqui ciam. *A.* Obſecro te, Domine, tibi ad pedes ſuppliciter cens, ut bonâ me veniâ audias. Vide, mi David, ne hominem deſpicatiſſimum Nabalem dignum judices, in quem m vertas; qui, ſicut nomine, ita re ipsâ ſtultus eſt. Nam o quidem, cujus eſt culpam præſtare, miſſos à te juvenes n videram, neque enim ſciviſſem abire vacuos: ſed vides profecto,

profectò, Vir clariſſime, (neque enim dubitari poteſt) te Deo immortali abſterreri à ſanguine faciendo in tuis inimicis per temetipſum perſequendis; cùm ipſius Nabalis inſania ejuſmodi ſit ipſa per ſe ſupplicium, ut non aliud tuis hoſtibus & invidis imprecandum eſſe videatur. Quare æquo animo patere hoc munuſculum, quod tibi hic affero juvenibus tibi merentibus dari auferendum; & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas, bella divina gerenti in tuto conſtituat Deus; & te in omni vitâ omni malo prohibeat. Ac ſi quis tibi infeſtus, & tuæ necis cupidus exiſtat precor Deum ut, te ſemper incolumi, & fortiſſimè conſiſtente, tuus hoſtis variis jactatus procellis diſpereat. Jam verò cùm præclara Dei promiſſa conſecutus, Iſraëlitarum dux fueris conſtitutus, tanta tua felicitas, nullâ quaſi labefactabitur labe conſcientiæ, quâ neceſſe eſſet tuam lætitiam contaminari, recordatione effuſi ſanguinis & ſupplicii ob privatam injuriam ſumpti. Deus faciet tibi meliora; memineriſque aliquando mei. *D.* Gratias ago Jehovæ, Deo Iſraëlitarum, qui te mihi hodie miſerit obviam; nec non tibi, quæ me tuâ oratione à cæde & vindictâ injuriæ in me commiſſæ avocâris. Nam Deum immortalem teſtor, qui me tibi male facere prohibet, niſi tu mihi occurrere properaviſſes, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditùs evertiſſem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuáque munera grato animo accipio. Abi ſanè domum ſalva

Sent. *Irritare potentiorum veſania eſt: bonum malo penſare ſcelus, Iratum potentiorem muneribus verbiſque pacare ſapientia eſt.*

ABISÆUS. 1 Sam. 26.

ARGUMENTUM.

David, noctu clàm in Sauli caſtra digreſſus, ejus dormientis haſtam matellámque ſurripit. Deinde digreſſus illinc procul clamore eum excitat, ſuamque innocentiam iterum teſtatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem ſuam iterum confitetur.

David, Abiſæus, Abner, Saulus.

D. UTer veſtrum deſcendet mecum in caſtra ad Saulum? *Abiſ* Ego. *D.* Eamus ſenſim & pedetentim per noctem dùm dormiunt hoſtes. En omnes ſunt oppreſſi altiſſimo ſomno.

mno *Abiſ* David, David. *D.* Quid eſt? *Abiſ.* Hic ſtertit aulus in tentorio, haſtâ humi ad caput ejus defixâ. Abner reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus fa-it tui hoſtis poteſtatem. Vis ergo ut eum ego haſtâ confi-am ad terram uno ictu non repetendo? *D.* Noli eum peri-ere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione reavit regem, quin obliget ſe nefario ſcelere? Aut Deus eum erdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut prælio cadat. ertè meum manum à rege creato divinitùs avertat Deus. ed cape haſtam ejus & matellam: abeamus. *Abiſ.* Deus one, ut altè ſopiti ſunt! Nullus omnino expergiſcitur. . Non ſine numine hæc fiunt. Conſcendamus montem. olo ego de ſummo cacumine clamare Saulum, & ei o-endere me non minus fidum, quàm quemvis eorum, qui-us ſtipatoribus utitur. Satis jam procul abſumus ab eis, e repentino eorum adventu poſſimus opprimi. Heus Sau-, heus ſtipatores Sauli, heus Abner; non mihi reſpon-es? Heus, te appello, Abner *Abn.* Quis tu es qui cla-as regem? *D.* Næ tu es vir eximius, & dignus qui in-r Iſraëlitas principatum teneas. Itáne verò regem domi-um cuſtodis, ut ad eum necandum miles quidam modo in-roierit tentorium? Haud egregium ſanè iſtud feciſti? Per eum immortalem, vos eſtis digni ſupplicio capitali, qui tam alè cuſtodiatis dominum veſtrum, regem à Deo conſtitu-um. Quæſo, vide ubi ſit haſta, & matella regis, quæ rat prope caput ejus. *S.* Eſtne iſta tua vox, fili David? . Mea, O mi Rex, & Domine. Sed cur tandem perſe-ueris ſervum tuum? aut quid feci, aut commiſi? Verun-amen ne gravare pauliſper audire me loquentem. Si eus te mihi infeſtum reddit, precor eum tibi propitium: n homines ſunt, execrabiles ſunt in conſpectu Jehovæ, de ujus me hodie patrimonio deturbant, quantum eſt in ſis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed on ſinet Jehova terram meo ſanguine funeſtari, quamvis ſraëlitarum Rex occupatus ſit in perſequendo pulice, (ut ta dicam) ut ſi perdicem per montes perſequatur. *S.* Pec-avi; revertere, David fili. Jam enim tibi non male fa-iam, qui ita abſtinueris te meâ nece. Erravi nimis quàm impru-

imprudenter, fateor. *D.* Hic depono haſtam tuam, eam tito aliquis juvenum: cæterùm Deus remuneretur quem ut dignus meritúſque eſt. Te quidem hodie tradidit mihi manum, ſed continui me à nece regis. Ergo quemadmod tuam ego ſalutem charam habui; ſic ille habiturus eſt mea mèque hoſtili manu liberaturus. *S.* Macte virtute, David fi haud dubiè conata perficies.

Sent. *Et juſti juſtè, & injuſti injuſtè facere perſevera Calumniatores, tametſi utriſque nocent, tamen revera per cioſiores ſunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis q calumniantur.*

PHOEBAS. 1 Sam. 28.

ARGUMENTUM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus fu rum exitium ſuum cognoſcit.

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

Saul. PHœbas, redde mihi oraculum Phœbi, & excie quo dicam tibi. *P.* At tu ſcis, ut exterminaverit Saulus e hâc terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis p riculum adducere vis? *Saul.* Jehovam Deum immortalem j ro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis t excitem? *Saul.* Samuelem. *P.* Fiet. Heu me miſeram! di perii; tu Saulus es, & me indigne decepiſti. *Saul.* Ne fo mida. Sed quid vides? *P.* Video auguſtam quandam & pl nè divinam perſonam à terrâ aſcendentem. *Saul.* Quâ e ſpecie? *P.* Vir eſt ſenex, indutus pallium. *Saul.* Samuel e præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo i quietas, Saule? *Saul.* Magnis premor anguſtiis: Palæſti me bello petunt; Deus averſatur, nec jam reſpondet, neq per vates, neque per ſomnia: hanc ob cauſam accivi t ut me doceas quid mihi ſit faciendum? *Sam.* Cur ergo m conſulis, ſi ipſe Jehova tibi non modo non favet, ſed etia adverſatur? Faciet ille quidem, quod elocutus eſt voce mea tibíque extorquebit regnum de manu, quod tradet alter videlicet Davidi; quia non obtemperaſti ei in ulciſcendis A malechitis, quibus infenſus erat; eam ob rem ita ſine dubi te accipiet. Quinetiam addicet tecum Iſraëlitas Palæſtinis & cras tu tuíque liberi eritis unà mecum: caſtra etiam Iſra litarum

tarum tradet Palæſtinis. *Saul.* Eheu! *P.* Perii miſera, cor-
it. Saule, Saule, quæſo te, obſequere mihi, cape cibum.
u ſcis ut ſim tibi morigerata, & caput meum ſummo peri-
lo objecerim, ut exſequerer tua juſſa. Agedum, præbe te
ihi facilem viciſſim, & veſcere cibo, quem tibi apponam, ut
creatis viribus aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *P.* Quare?
mò verò edes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere ur-
etis, fiat. *P.* Agedum, ſurge, & recumbe in hoc lectulo, dum
go vobis macto vitulum altilem, quem habeo domi, ſubigó-
ue farinam, ex quâ conficiam panes ſubcineritios.

Sent. *Qui Deum deſeruerunt, tandem deſeruntur à Deo. Deſerti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorruerant, abolum; à quo nihil nec cognoſcunt, nec conſequuntur, niſi um exitium. Et ſanè æquum eſt, ut, qui bonum fugit, incidat malum.*

ACHIS. 1 Sam. 29.

ARGUMENTUM.

chis, Gethæ Rex, admonitu proceꝛum ſuorum, Davidem (qui ad ipſum confugerat) ab exercitu ſuo dimittit.

Proceres Palæſtini, Achis Rex, David.

P. QUinam ſunt Hebræi iſti, quos habes in noſtro exercitu? *A.* David eſt, Sauli Iſraëlitarum regis ſervus, qui me-
um egit per hoſce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc eprehenſione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. *P.* Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfe-iſti; ne, ſi nobiſcum deſcenderit in certamen, in nos ſe con-ertat. Nam quâ tandem re meliùs poſſit cum ſuo domino econciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic ſt ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Saulus ille, decem concidit millia David.* *A.* David, Jehovam go immortalem teſtor, te mihi tuámque caſtrenſem con-uetudinem probari; neque enim ullum adhuc in te vitium, oſteaquam ad me primùm te contuliſti, deprehendi. Sed ptimatibus non places. Quamobrem diſcede cum bonâ pace, e Palæſtinos proceres offendas. *D.* Nam quid ego commiſi? Aut quid in me adhuc deprehendiſti, ex quo primùm in uum conſpectum veni, ut in bellum contra hoſtes tuos non roficiſcar? *A.* Scio equidem te mihi tam placere, quam ſi

divinus

divinus esses Genius. Sed vetant satrapæ Palæstini, te prælium secum inire, Quamobrem mane ubi diluxerit, proficiscere sanè unà cum tui domini servis, qui tecum venerunt. *D.* Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. *Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.*

AMALECHITA. 2 Sam. 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cujus necatorem ipse se esse dicit; eámque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

D. VIdeo quendam huc venientem, scissâ veste, & capite insperso pulvere. Haud temere est, nimirum aliquem sinistrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Israëlitarum evasi. *D.* Quid actum est? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* Quî scis Saulum & Jonathanem occubuisse? *A.* Cúm forte venissem in Gelboam montem, video Saulum innixum hastæ, cui currus & equitatus jam jamque imminebant: respexit ille, &, me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille? Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. Nam magno dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem casum? Itaque interemi obstulíque coronam de capite ejus & armillam de brachio: quæ tibi affero, ut vides. *D.* Heu calamitosa clades! heu lugubre prælium! O facinus audax! cujas es? *A.* Filius sum advenæ Amalechitæ. *D.* Téne ergo non esse veritum istâ impurâ manu perdere unctum Jehovæ? Tu juvenis invade hominem, neca. Meritò morieris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. *Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem lætam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuntios aversarentur, minùs auderent assentatores.*

NATHAN. 2 Sam. 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, juſſu Jehovæ, fictâ ad rem narratione ſimili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipſe David contra ſemetipſum ferat ſententiam.

Nathan, David.

N. DAvid, duo homines erant in quâdam urbe, alter dives alter pauper. Dives ovibus & capris bobúſque abundabat: pauper unam omnino habebat oviculam, a ſe emptam & altam, quæ adoleverat unà cum ipſo & liberis ejus; veſcebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quieſcebat in ſinu ejus; breviter erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hoſpes, quem acceptus, præteritis pecoribus ſuis, oviculam illam pauperis tractavit. *D.* Per Jehovam immortalem dignus eſt morte, qui fecit iſtud: ovèmque certe quadruplo penſabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te regem Iſraëlitarum, téque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Iſraelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia inſuper datus, ſi ea non ſatis eſſent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis objectum, indigniſſimè trucidâſti, ejúſque uxorem, nullâ Jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxiſti. Ob quæ flagitia, nunquam tuâ domo aberit clades. Nam Deus conſlabit tibi malum domeſticum; tuáſque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palam congredietur. Tu quidem occulte feciſti, ſed ipſe id faciet in luce, atque in oculis omnium Iſraëlitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittet ille quidem tibi peccatum, neque ob id moreris. Sed, quia iſtâ re inimicis Jehovæ occaſionem maledicendi dediſti, filius, qui tibi natus eſt, morietur. Hæc me tibi nuntiare juſſit Deus.

Sent. *Callidè reprehendendi ſunt potentes. Qui alterum damnat, ſeipſum damnat, ſi ſimilia committit. Nihil eſt tam occultum, quin detegatur. Si peccatum reſciſci non vis, peccare cave.*

THECUANA 2 Sam. 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana fœmina, à Joabo ſubornata, oratione tectâ atque figuratâ, impetrat à Davide revocationem Abſalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana, David, Joabus.

M. FIdem tuam, O Rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier ſum deſerta, & viduata viro, cui ſuperſtites fuerant duo filii: hi cùm ruri fortè inter ſe contenderunt, nec eſſet qui litem dirimeret, cecidit alter alterum, eúmque morte multavit. Nunc univerſa me familia urget, poſcens ad necem eum qui ſupereſt, ob interemptum fratrem, cupienſque perdere unicum hæredem parentum, & quod mihi miſeræ lucis ſupereſt (quod certe eſt perexiguum) extinguere, meíque viri nomen memoriámque prorſus à rerum naturâ tollere. *D.* Recipe te domum tuam: iſta mihi curæ res erit. *M.* Verùm interim periculum eſt, nè, te tuíſque neſcientibus, pœna mihi & meis irrogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deferto ad me: næ ille, faxo, nunquam poſtea te tanget. *M.* Sed me mineris, per Deum immortalem, multos eſſe occiſi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum ſit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me proviſurum ne tuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, ſi liberiùs jam alloquar? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum!) ratio inducit ut, cùm te mihi mulieri viliſſimæ tam facilem præbeas, populo toti, eíque præſtantiſſimo, ita ſis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minus eſt cupidus quàm ego ſum mei nati; præſertim, cùm in eo non minùs fortaſſe tui generis propagandi ſpes poſita ſit, quàm mei in meo? Neque enim potes habere exploratum, te alium regni ſucceſſorem eſſe procreaturum. Nam moriendum certè eſt, idque incertum an hâc ipſâ horâ; & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat; non magis quam aqua ſemel effuſa recolligi non poteſt: quò magis nobis habenda ratio eſt, ut in noſtri generis propagatione quodammodo immortales reddamur. Quod ſi ſupplicii æquitatem prætendis, vide nè non æquitatem, legi parendo, ſed iniquitatem, Deum legis auctorem non imitando, ſequi videare.

ideare. Neque enim ille continuò ſontes perdit, id quod u minimè omnium ignoras; ſed etiam atque etiam cogitat le reconciliandis eis, qui ob ſuum aliquod factum ab eo unt alienati. Atque, ut jam meam rationem intelligas; quidem non ſine dubitatione feci, ut te hâc de re adirem. Nam, quòd videbam populum ipſum tam parùm apud te va- ere, ne ipſa nihil poſſem valde metuebam. Et eam ob rem, uò callidiùs te inducerem, ſic mecum ipſa cogitavi: Hem, egem adibo, & cum eo, quaſi meum ſit negotium, ſic agam. Quod ſi obtinuero, ut me contra eorum odium tueri velit, ui me, unà cum filio meo, fortunis omnibus, vitâque ipſâ e- ertere properent; tum ab eo contendam, ut, ſi ſibi conſtare elit, ſuam clementiam, quam uni expoſitam habeat, tam ultis clauſam eſſe non patiatur. Quam me rem impetratu- am eſſe, O Rex, non diffidebam. Cùm enim præclarè ſci- em te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudi- ando, ſingulari quâdam & plane divinâ ſemper fuiſſe pru- entiâ præditum; non dubitabam, quin, qui tibi nunquam ofuiſſet Deus, idem nunc eſſet in hâc juſtiſſimâ cauſâ ad- uturus. *D.* Ne me cela quod te rogabo. *M.* Roga ſanè. *D.* Nonne iſtud totum feciſti, impulſore Joabo? *M.* Ita ibi ſecunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum uenquam ullâ ex parte auctorem habeo, præter Joabum: ſe juſſit, ipſe præmonſtravit, quæcunque dixi; ejus in- inctu rem omnem involucris figuratam texi: quam tu pro uâ divinâ ſapientiâ, quâ omnia quæ in mundo conſtant enes, facile intellexiſti. *D.* Impetrâſti, Joabe: I ſane re- uctum adoleſcentem Abſalomum. *Jo.* Ago tibi gratias im- nortales, O Rex: nunc demùm intelligo, me apud te valere ratiâ, poſtquàm hoc ſum a te conſecutus.

Sent. *In alienâ cauſâ facilius judicant homines, quàm in ſuâ. taque hominem ab alienâ ad ſuam per ſimilitudinem deducere, rudentia eſt.*

SEMEIS. 2 Sam. 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proſcindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abiſæus, David.

S. PRodi, prodi, homo ſanguinarie & ſceleroſe. Expetit te Jehova omnem ſanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâſti, quod Jehova Abſalomo filio tuo tradidit. Nunc, nunc tua te ſcelera petunt, homicida crudeliſſime, quem ego jam hic lapidibus obruam. *A.* Nonne indignum eſt canem iſtum mortuum regi convitiari? Viſne ut eum ador ar eique caput decutiam? *D.* Quid tum poſtea, fili Servia ſi convitiatur: &, ſi ei Jehova mandavit, ut Davidi male diceret, quis ab eo facti rationem repoſcat? En meu ipſe filius, qui ex meis viſceribus ortus eſt, mortem mih machinatur; quid faciet Jemine natus? Sinite eum male dicere, nam Jehovæ juſſu f cit. Fortaſſe reſpiciet Jehov meam miſeriam, mihique bonum rependet pro hodiernis h jus convitiis. *S.* Sceleratiſſime & flagitioſiſſime mortalium omnium, non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum nequiſſime, qui per nefarias cædes ad regnum perveniſti qui Sauli domum funditùs extirpâſti, qui hominem opti mum, ejus uxore conſtupratâ, crudeliſſime occidiſti, & ej neci plurimos te meliores addidiſti, adulteriúmque homici dio cumul ſti; homo perfidioſe & impure, quid poteſt in t ſatis graviter dici? Quem ego hìc ſaxis jam mactabo, & unius juſtiſſimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta conſtanter ferre, magni eſt animi; n ferre, effœminati.*

ACHITOPHEL 2 Sam. 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Abſalomo prudens, ſed impium conſilium dat, d opprimendo Abſalomi patre Davide. Verum Chuſæus, Davi bene volens, altero conſilio illud reddit irritum.

Achitophel, Abſalomus, Chuſæus.

Ac. ABſalome, cenſeo, ut egò, nunc lectis duodecim homi num millibus, Davidem hâc nocte perſequar, eúmqu perterritum & fatigatum, defeſſúmque, omnibus qui cum eo ſunt fugâ dilapſis, ſolum interficiam; deinde cætero omnes ad te ſic reducam, ut ſponſa deduci ſolet ad ſpon ſum. Ita fiet, ut, cùm tu unius mortem expetas, cæterorum omnium ſaluti conſultum ſit. *Ab.* Perplacet quidem tu um conſilium: ſed vocetur huc etiam Chuſæus Archit

ut audiamus quid ipſe quòque dicat. Chuſæe, ſuadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territúmque & à ſuis deſtitutum, ſalvis reliquis, opprimamus. Tu quid cenſes? Sequemúrne ejus conſilium, an non ſequemur? *C.* Achitophelis conſilium, hominis alioqui prudentis, hâc quidem in re non probo. Tu ſcis, ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines ſint ſtrenui, & urſâ agreſti pullis orbatâ ferociores. Preterea, pater tuus, vir rei militaris ſcientiſſimus, non eſt cum reliquâ turbâ per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod ſi quis principio de tuis ceciderit, & rumor ſparſus fuerit, factam eſſe cædem Abſalomanorum; illi ipſi, qui nunc ſunt leonibus animoſiores, exanimabuntur: ſciunt enim univerſi Iſraëlitæ patrem tuum eſſe virum fortiſſimum, nec non ejus milites. Verùm meum conſilium eſt, ut conveniant ad te omnes Iſraëlitæ à Dane ad Berſabam, qui futuri ſunt arenâ numeroſiores; utque tu ipſe inter eos præſens incedas. Tum eum adorti, ubi erit, rore denſiùs invademus; ut neque ipſe, neque ejus comitum vel unus evadat. Quod ſi ſe in aliquod oppidum receperit, id oppidum univerſi vel funibus cinctum in flumen ita everremus, ut nè calculus quidem relictus ſit. *Ab.* Melius eſt illud conſilium quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. *Impiorum prudentia bonis pernicioſa eſt, piorum ſalutaris. Impiis favere & conſulere contra pios, impium eſt. Rurſus, impios ad piorum ſalutem decipere, pium eſt, & ipſis etiam impiis utile: Minus enim graves pœnas Deo dabunt, ſi pios non occiderint.*

ABSALOMUS. 2 Sam. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abſalomus, ex prælii elapſus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David ſeſe afflictat, & a Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chuſis, Speculator, David, Quidam.

M. CUM perſequerer fugientes & diſſipatos hoſtes, Abſalomum vidi cæſarie pendentem de quercu. *Jo.* Vidiſti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidiſti? Nam meæ partes fuiſſent decem te argenteis nummis & balteo

remuneraturæ. *M.* Ego verò, ſi mihi mille nummi in manu annumerentur, non ſim manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abiſæoque, & Ettæo ut adoleſcenti Abſalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiosè, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota eſſe poſſit. Verùm jam ad eum ventum eſſet: tu ipſe vide quid tibi agendum putes. *Jo.* Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perverſa progenies. Accipe hæc tria tela de meâ manu, recta in medium pectus Vos mei armigeri, circumfuſi eum occidite. Tu præconfectum bellum eſt, cane receptui, ut à perſequendo revocentur milites. *A.* Viſne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Jehovam de ejus hoſtibus ſumpſiſſe ſupplicium? *J.* Tu vero né feceris hodie, alias facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, propterea quod regius filius eſt mortuus. Tu Chuſi, I ad renunciandum regi quod vides. *C.* Libenter, & quidem curſim. *A.* Quid ſi ego quoque Chuſim curſu conſequar? *J.* Cur conſequaris, fili? Non es obtenturus evangelium. *A.* Sed quid ſi conſequar? *J.* Per me licet. *A.* Curro: facilè Chuſim antevertam. *J.* Non verò hoc Deo hominibúſque inviſum cadaver in hanc vaſtam voraginem in hâc ſylvâ detrudamus, & lapides inſuper cumulatè exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus ſunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam ſunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurentem ſolum. *D.* Si quidem ſolus eſt, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiam ſolum. *D.* Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Ex curſu priorem conjicere videor Achimaam eſſe Sadoci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve rex: & ſimul agendas Jehovæ gratias exiſtima, cujus auſpicio ſubacti ſunt qui in te arma ſumpſerant. *D.* Salvúſne eſt adoleſcens Abſalomus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc mitteret Joabus: cæterùm quid ſit neſcio. *D.* Recede, conſiſte iſthic. *C.* Regem plurimâ ſalute & lætitiâ impertio, cujus Deus hoſtes omnes hodie ultus eſt. *D.* Salvúſne eſt adoleſcens Abſalomus? *C.* Utinam ſic ſint omnes tui hoſtes, O

Rex,

Rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Abſalome, fili mi, utinam ego pro te ſim mortuus, Abſalome fili, fili! heu me miſerum! *C.* Luctum attuli, non lætitiam; nec ſolum regi, qui, audito interitu filii, ſe conjecit in cœnaculum portæ, ubi in luctu ſit, & ſe afflictet; ſed etiam populo univerſo, cujus lætitiam audita regis triſtitia in mœrorem convertet. Sed video Joabum huc advenientem; ſtomachatur. *J.* O lepidum regem, at dignum cujus adhuc vivat filius! ubinam eſt? *Q.* Surſum eſt. *J.* Quem ego niſi — ſed me comprimam. O turpe ſpectaculum! Itane vero David? Siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum honeſtiſſimam victoriam in fœdiſſimum luctum convertis; qui te, tuóſque liberos, & uxores, tum juſtas, tum concubinas, a crudeliſſimâ morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facile oſtendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Abſalomi ſalutem noſtrâ omnium morte velle redemptam. Verùm age, prodi, & tuos affare leniter; nam per Deum immortalem, niſi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant, quo gravius malum nullum unquam in vitâ tibi evenit.

Sent. *Honora parentes tuos, ſi vis vivere diu. Indignus eſt vitâ, qui in auctorem vitæ ſuæ ingratus eſt. Dignus eſt infami morte, qui bonum malo penſat. Ardentem amorem ne ſumma quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2 Sam. 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum pro ejus in ſe meritis vult David in aulam ducere. Sed, illo propter ſenectam recuſante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzelæus, David.

B. SAlve nobis tandem reddite Iſraëlitarum Rex. *D.* O ſalve multùm, Berzelæe, homo de me multùm benè merite. Trajicies tu mecum Jordanem; ego te apud me alam Hieroſolymis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hieroſolymam aſcendam? Ago nunc octogeſimum annum: Poterone bonum à malo diſcernere? Poterone cibo & potione delectari? Aut fidicinum fidicinarùmve cantus audire? Quid

opus eſt ut tibi amplius ſim oneri? Liceat mihi tecum paululùm trans Jordanem progreſſo (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat inquam reverti, & in meâ patriâ finire vitam, inque meorum parentum ſepulchro humari. Cæterùm hic Chamaamus tecum perget: hoc tu uteris ut tibi viſum erit. *D.* Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum eſſe judicaveris: tibique omnia præſtabo, quæ à me expetiveris.

Sent. *In homines pios & gratos bene conferentur beneficia.*

BETHSABA. 1 Regum 1.

ARGUMENTUM.

Bethſaba, de Nathanis conſilio, à vetulo Davide impetrat, ut Rex creatur Solomon.

Nathan, Bethſaba, David.

N. AN non audiviſti, Bethſaba, Adoniam Haggithæ filium regem creatum eſſe, inſcio domino noſtro Davide? Age, dabo tibi conſilium, quo tuæ tuique filii Solomonis vitæ conſulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quære quî fiat ut, cum Solomoni filio ſuo regnum poſt ſe, ſoliúmque ſuum ſit policitus, nunc regnet Adonias? Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar poſt te, & tuam orationem complebo. *B.* Bene conſulis, adeo eum.—Salve rex. *D.* Quid vis? *B.* Domine, tu mihi per Jehovam Deum tuum jurâſti, Solomonem filium meum poſt te regem fore, & in ſolio tuo ſeſſurum. Atque Adonias, te neſcienti, regnum invaſit, bovéſque & altília, oveſque & capras magnâ copiâ immolavit, ad quas epulas cùm regios omnes, Abiatharémque pontificem, & exercitûs ducem Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Iſraëlitarum oculi ſunt intenti, ut eis ſignifices, ecquis ſit in ſolio tuo poſt te ſeſſurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone peſſimè agetur. *N.* Salve Rex Iſraëlitarum: juſſiſtine Adoniam tibi in regnum ſuccedere? Nam is quidem hodie rus deſcendit, pecoráque multa mactavit, & eò regios omnes natos, exercitûſque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniamque regem ſalutant: me verò, & Sadocum pontificem, & Benaiam Joiadæ filium, & Solomonem tuum, non invitavit.

Velim

Velim ex te ſcire, an hæc res te auctore fiat, neque tu mihi ignificaveris, ecquis ſit in tuo ſolio poſt te ſeſſurus. *D.* Evocetur huc mihi Bethſaba. Audi Bethſaba. Per Jehovam immortalem, qui meam vitam ex tot anguſtiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovam Deum Iſraëlitarum juravi, Solomonem filium tuum poſt me eſſe regnaturum, & in ſolio meo pro me eſſurum; ſic hodie faciam. *B.* Vitam regi Davidi precor æmpiternam. *D.* Convocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Benaias Joiadæ filius. *N.* Adſumus. *D.* Adhibete veſtros conſervos, & Solomonem filium meum mulæ, quam habeo, impoſitum, deducite Gehonem; eúmque ibi tu, Sadoce, & tu, Nathan, regem Iſraëlitarum ungitote; tum tubâ clangitote, & Solomonem regem ſalutatote. Deinde vobis ſequentibus ipſe venito ſeſſum in ſolio meo pro me regnaturus. Hunc enim tum Iſraëlitarum, tum Judæorum, Imperatorem eſſe jubeo. *N.* Faxit Jehova Deus tuus, Domine rex, ut, quemadmodum tibi adfuit, ſic adſit etiam Solomoni, ejúſque filium etiam ſupra Davidicum extollat.

Sent. *Sapientioris conſilium ſequi ſapientia eſt.*

SOLOMON. 1 Regum 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppreſſo per ſomnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon divinâ ſapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

M. TUam fidem imploro, O Rex: audi me pauliſper. *S.* Quid novæ rei eſt? loquere. *M.* Ego & hæc mulier in eâdem domo agimus, & utréque peperimus: ſed ea triduò poſt me: limque domi eſſemus, neque quiſquam præterea adeſſet, mortuus eſt ejus filius noctu, ut fortè incubit ei. Itaque mediâ nocte ſurrexit, & ſurreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, ſuppoſuit ſibi; ſuum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi mammam infanti natura, video mortuum. Hîc ego, cum jam diluxiſſet, dum eum diligenter contemplor, animadverti non eſſe eum quem perpereram. *A.* Non ita eſt: quin meus eſt qui vivit, tuus qui interiit. *M.* Imò verò tuus mortuus eſt, meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enimvero mentior, ſed hoc quod res eſt. *S.* Utréque ſuum eſſe affirmat eum qui

vivit,

vivit, demortuúmque repudiat. Cedo huc mihi tu c
trum; partimini æqualiter puerum viventem, & date utriq
dimidium. *M.* Obsecro te, rex, detur ei potius totus, qu
intereat. *A.* Nec meus ésto nec tuus, placet dividi me
um. *S.* Eum adjudico priori, quæ perimi vetat: nam
mater est.

Sent. *Ad pleraſque lites dijudicandas opus eſt divinâ ſapie
tiâ. Judici multa ſimulanda ſunt, ut ſapienter judicet.
verum & fictum amorem res ipſa detegit.*

ROBOAMUS. 1 Regum 12.

ARGUMENTUM.

*Roboamus, repudiato ſenum ſano conſilio, juvenum inſanum c
ſilium ſequitur, de opprimendo majori inſuper ſervitute popu
quàm quâ ipſius pater Solomon oppreſſerat.*

Roboamus, Senes, Juvenes.

R. PEtiit à me universum Israëlitarum vulgus, ut quonia
meus pater jugo eos preſſiſſet, ego illius ſervitutis gr
vitatem levarem; ſe enim ita demùm mihi obedituro
Nunc, ex vobis, ſenes, ſcire velim, quî mihi ſuadeatis,
eis reſpondeam ſuper hâc re. *S.* Si hodie populo obſecut
fueris, eique obtemperans humane reſponderis, habeb
eum ſemper obtemperantem. *R.* Audio. Nunc exite pa
liſper foras. Introducantur juvenes, æquales mei, mecúm
que educati. Quid mihi auctores eſtis, juvenes, ut popul
reſpondeam, petenti ut ſibi à gravitate ſervitutis quâ ſu
à patre meo oppreſſi relaxem aliquid? *J.* Tu vero re
ſpondeas, tuorum membrorum minimum craſſius eſſe, quam
tui parentis medium corporis truncum: Quòd ſi ille eos gra
vi jugo preſſit, te preſſurum graviore; ſi eos ſcuticis cecidi
te eos ſcorpionibus conciſurum. *R.* Probe. Veſtrum mih
conſilium magis probatur, quàm ſenum; itaque id ſe
quar.

Sent. *Senum propria eſt prudentia, juvenum temeritas
Stulti ſtultorum conſiliis libenter obſequuntur.*

SAREPTHANA. 1 Reg. 17.

ARGUMENTUM.

*Elias miſſus à Jehovâ Sarepthanam mulierculam, perpet
ejus farinâ & oleo, à fame tuetur.*

Elias, Sarepthana mulier. *E.* Heu

E. HEus mulier, quæſo te ut petas paululum aquæ in aliquo vaſculo, quod mihi bibendum des. *S.* Ego verò, & perlibenter. *E.* Sed heus, afferto tecum & fruſtrum panis. *S.* Ego vero (Jehovam Deum tuum immortalem teſtor) cotum non habeo; ſed tantùm farinæ pugillum in cado, & olei puſillum quid, in ampullâ. Nunc colligo paululum ligni ad id, quod habeo, mihi meiſque liberis parandum: quo conſumpto, ſupereſt, ut fame pereamus. *E.* Bono es animo. factum ut dixiſti. Sed mihi prius depſititium inde confectum afferto, deinde tibi tuiſque liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Iſraëlitarum Deo confirmo, non prius farinæ cadum & olei ampullam exhauſtum iri, quam Jehova terram pluviâ irrigaverit. *S.* Faciam, ut jubes.

Sent. *Tenues & famelicos reſpicit Deus. Tenues & famelici multo facilius credunt Deo quàm potentes & ſaturi. Primitiæ libenter Deo & ſuis. Deus eorum laborem felicitat, qui ſibi primitias tribuunt. Feliciter habet, qui Deo habet, quantulumcunque habet.*

ELIAS. 1 Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias, cum latuiſſet tres annos, & ſex menſes, quo toto ſpatio non pluerat, inventus ab Abdiâ venit ad Regem Achabum; & convocatis Baalis lucaniſque vatibus, conſtituto inter ipſos & Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuiſſent, ipſe Jehovæ litat. Deinde vates illos necandos curat, Poſtremò, conſcenſo monte Carmelo, pluviam impetrat à Jehovâ.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Eliæ.

Ab. MIſit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, ſi fortè gramen invenire poſſimus, quo toleremus equos & mulos, ne jumentis privemur. Ipſe rex aliâ viâ, ejuſdem rei gratiâ, profectus eſt. Jam enim tres annos & amplius nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec uſquam viriditas ulla poteſt inveniri. O Elia, tuæ preces nobis invexerunt hanc ſiccitatem, quæ non niſi tuis ejuſdem precibus finiri poteſt, ſicut ipſe minatus es. Quod niſi pateris inveniri te, actum eſt, periimus. Sed video venientem huc hominem hirſutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fallorne?

Fallòrne? An eſt is ipſe Elias? Certè videtur. Heus, tùn es Dominus Elias? *E.* Sum: I nunciatum domino tuo, ad eſſe Eliam. *Ab.* Nuntiatum vero? Quid peccavi, ut tu m Achabo necandum objicias? Jehovam ego immortalem jur Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum eſſe, quò do minus meus non dimiſerit qui te conquirerent. Cumque ne garent adeſſe te, illa regna & gentes obteſtabatur, ut dice rent an tu illic eſſes, quod te nuſquam invenirent. Et t mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adeſſe E liam? Qui poſtquam à te digreſſus fuero, auferet te Jehov ſpiritus neſcio quo. Ego interea, qui hoc Achabo nuntiatur ivero, cùm ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et ta men Jehovæ reverens fui à pueritiâ; niſi forte tibi relatum non eſt, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eo rum centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in u trâque quinquaginta, & eos pane & aquâ aluerim. Et t mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo ad eſſe Eliam, quò me interficiat? *E.* Sic vivat armipotens Je hova, cui ego apparere ac miniſtrare ſoleo, ut ego me Acha bo oſtendam hodie. *Ab.* Poſtquam iſtud mihi ita confirmas ibo.—Salve rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem *Ab.* Ita. *Ac.* Eliam tu inveniſti? *Ab* Eum ipſum. *Ac.* Quæſo te, adeſt Elias vates? *Ab.* Adeſt Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuò. *Ab.* Eamus hâc, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. *Ac.* Túne is es qui perturbas Iſraëlitas? *E.* Non ego Iſraëlitas perturbo, ſed tu tuáque paterna familia; qui omiſſis Jehovæ præceptis, Baalis ſequimini: quæ cauſa fuit ut Jehova vobis iſtos ardores immiſerit. Verùm cura mihi convocandos omnes Iſraëlitas in montem Carmelum, Baaliſ que vates quadringentos quinquaginta, & lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. *Ac.* Fiet ita. Adſunt quos juſſiſti, Elia. *E.* Audite verò, Iſraëlitæ: Quouſque in utrumque crus claudicatis? Si Jehova Deus eſt, hunc ſequi mini: ſin Baal Deus eſt, Baalem ſequimini. Nihil ne reſpondetis? Ego unus Jehovæ vates ſuperſum, cum Baal enſes vates ſint quadringenti quinquaginta, lucorúmque vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi ſibi deligant, diſſecentque, & lignis imponant, neque

eque ignem ſubjiciant; & alterum ego immolabo, ſupèr-
ne lignis collocabo, nec ignem ſupponam. Tum vos dei
eſtri nomen appellate. Ego Jehovæ nomen appellabo. Ac,
ui Deus igne de cœlo demiſſo annuerit, ſeque exoratum
ſtenderit, is Deus habeatur. *P.* Placet verò, atque ita fiat.
E. Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum,
priores facite, quoniam plures eſtis; deique veſtri no-
nen invocate, nullo igne ſubjecto lignis ſacrificalibus. *V.*
Accipimus conditionem. Mactemus taurum; imponamus fru-
a ligniis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de
œlo, quo te Deum eſſe oſtendas. Baal, Baal; O Baal,
O Baal, præpotens deus Baal, O Baal deus noſter: noli
ommittere, ut unus Jehovæ vates plus poſſit apud Deum
ium, quam nos octingenti quinquaginta apud te. Effice,
Baal, ut, quoniam te plures colunt quam Jehovam, ma-
ores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal;
O Baal, non audis nos? Non te rite coluimus hacte-
us? Quid in te commiſimus? Non vis tuas vires oſten-
ere? Quò plures habes cultores, nonne æquum eſt eo
e magis exorari? O Baal, Baal, niſi nos exaudis, actum
ſt de te déque tuo populo. Unus hic Jehovæ vates
uum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Quis te
einceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis te
on contemnet, & pro nihilo ducet, ſi nos in tanto diſ-
rimine non exaudiveris? In quem vero magis neceſſarium
ſum reſervabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos
ram tuam prætergredimur; & jam meridies eſt, neque tu
reſpondes, aut exoraris. O Baal, Baal; O Baal, noli perde-
e nos. *E.* Clamate majore voce. Certe enim Deus eſt: ſed
orſitan aliquid altiùs contemplatur, & animo agitat, quàm
ut poſſit iſtas exiles voces audire: aut occupatus eſt,
ut iter habet; niſi forte dormit, ut ſit expergefaciendus.
V. Heus Baal, deus noſter, quid amplius tibi faciemus? O
Baal, O Baal, O Baal. *E.* Euge, rectè: ſecate vos iſto modo
gladiis & cultellis, ut, a vobis ipſis cruentati, miſericordiam
Baalis excitetis. Sed nihil reſpondet, nec attendit veſtros
clamores. Surdo canitis. Agite, jam omnis populus acce-
dite ad me. Inſtauremus aram Jehovæ quæ diruta eſt, &

ſaxa

ſaxa duodecim capiamus pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his ſaxis aram Jehovæ nomine conſtruamus, & circum eam ducamus profundam ſcrobem. Agite, compo natur ſtrues lignorum, mactetur taurus & ſuperimponatur Recte eſt: Replete quatuor amphoras aquâ, & eam i hoſtiam, inque ſtruem effundite. Iterate item; tertiat Bene eſt: Redundat aqua circum aram, ipſamque ſcrobem replevit; ne quid fraudis ſubeſſe putetis. Nunc, O Jehov Deus Abrahami, Iſaaci, & Iſraëlis, effice ut hodie intellig tur apud Iſraëlitas, & te Deum, & me ſervum tuum eſſe tuóque juſſu hæc omnia feciſſe. Exaudi me, Jehova, exaud me, ut ſciat hic populus te Jehovam eſſe Deum, qui eorum animos retro flexeris. *Po.* O rem miram! Ignis delapſus Jehovâ, & hoſtiam, & ligna, & ſaxa, & humum abſumpſit & ſcrobis aquam lambit. Jehova Deus eſt, Jehova Deus eſt *E.* Si igitur Jehovam eſſe Deum agnoſcitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenſes vates omnes, qu vos à Jehovæ cultu, magno veſtro malo, avocârunt. Ca vete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Ci ſonem fluvium; jugulentur hîc vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veri Dei cultu poſſint avertere. Perite, popul deceptores, corruptores, atque peſtes; & dignas præſtigii veſtris pœnas date: ut deinceps adoretur, & in honore ha beatur is unus, cui debentur omnia. Nunc, Achabe, aſcende & I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adeſſe murmu pluviæ. Ego aſcendam in verticem Carmeli. Sequere me, pu er. *Pu.* Faciam, here. *E.* Age jam, puer, dum ego hîc in ſum mo Carmeli jugo maneo, I ſpectatum mare verſus: & mih quod videris, renunciatum venito. *Pu.* Libenter, here. Feci here: neque quicquam vidi. *E.* Revertere eodem ſepties. *P* Parebitur. Jam iterùm venio, jam tertiò, jam quartò, jam quintò, jam ſextò. Supereſt ut ſeptimò ſpeculatum eam. Here vidi nubeculam inſtar palmæ hominis ex mari efferri. *E.* In ſtat pluvia. I nuntiatum Achabo, ut junctis jugalibus in ur bem deſcendat, ne à pluviâ opprimatur. *P.* Eo. *E.* Ego ſuccinctis lateribus ei Jezraëlem præcurram. *Pu.* Salve, Rex Jubet Elias ut propere jungas equos, & te in urbem recipi as, ne te pluvia opprimat. *Ac.* Agite mei, feſtinemus; in

uit pluvia, nigreſcit cœlum nubibus atque vento; propemus: vix evademus, quin madefiamus.

Sent. *Juſtorum preces incredibile dictu quantum polleant ad Deum. Injuſti juſtos accuſant eorum malorum quorum ſunt ipſimet auctores. Præſente Eliâ nihil poſſunt Baalenſes. Præſente Jehovâ torpet Baal. Ut nox diei, ſic veritati cedit mendacium. Impiorum plena ſunt omnia; piorum exiguus eſt numerus. Sæpe ducentis uni credendum quàm mille: nam paucorum eſt ſapientia. Cæcum genus hominum! quando tandem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit iſtos oculos? Nunquamne niſi ſerò ſapietis? Utinam adſit aliquis igneo ſpiritu, igneâque oratione Elias, qui charitatis ignem de cœlo devocet, quo noſtrarum precum ſacrificia exardeſcant, ut deinceps ſolus Jehova extollatur.*

MICHEAS. 1 Reg. 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Iſraëlitarum reg. conſulunt falſi vates, ut Ramotham Galaaditicam urbem bello adoriatur: fore enim ut eâ potiatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eàmque ob cauſam conjicitur in vincula.

Achabus Iſraëlitarum rex, Joſaphatus Judæorum rex, Vates, Nuntius, Sedecias, Michæas.

J. ADſunt hîc vates, Joſaphate, plus minùs quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem cenſuiſti acerſendos. *J.* Video: ſupereſt ut eos interroges. *A.* Quid ihi auctores eſtis, vates? Cenſetiſne ut bello Ramotham adoriar, an ab incœpto deſiſtam? *V.* Nos vero cenſemus ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. *J.* Nunquis præterea hic eſt Jehovæ vates, ex quo ſciſcitemur? Eſt item unus, ſed quem male odi: quoniam nihil unquam mihi, niſi ſiniſtrum, vaticinatur. Is eſt Michæas, filius Imlæ. *J.* Non decet regem ita loqui: ſed jube eum acerſi. *A.* Tu ſiſte huc nobis properè Michæam. *N.* Ita fiam. *S.* Vidéſne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quaſi cornu petes & fundes Syros ad internecionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ita quidem rurſus fiet. Aggredere ſanè Ramotham; feliciter pugnabis, atque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem ſucceſſum promittunt.

Itaque

Itaque cenſeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadm
dum ipſi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea ſolù
dicturum, quæ mihi divinitùs inſpirata fuerint. *A.* M
chæa, quæ eſt tua ſententia? Armine in Ramotham infer
mus, an non? *M.* Quidni inferas? Nam tibi victoriam a
nuit Jehova. *A.* Quouſque tandem mihi illudes? Te eti
atque etiam obteſtor per nomen Jehovæ, ne mihi quicqua
niſi verum dicas. *M* Nunc verum audies. Vidi omnes I
raëlitas palantes in montibus, ſicut oves ſine paſtore ſole
Atque Jehova, non habent iſti dominos, inquit: redea
ſuam quiſque domum cum bonâ pace. *A.* Dixíne ego ti
eum nihil mihi niſi infauſtum prædicturum? *M.* Igitur a
certiſſimum oraculum. Vidi Jehovam in ſolio ſuo ſede
tem, omni cœleſti exercitu dextrâ lævâque ſtipatum, atq
ita dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabu
quo Ramotham, ibi caſurus, invadat? Cùmque alius ali
diceret, proceſſit quidam ſpiritus, qui ſtans ante eum, Eg
inquit, facturum me recipio. Cui Jehova; Quonam mod
Tum ille; Aſpirabo falſa omnibus ejus vatibus, qui dica
Probe, inquit Jehova, ſuccedet: aggredere negotium. N
mirum ex his liquet omnes iſtos tuos vates eſſe falſo ſpiri
afflatos; & Deum tibi male cogitare. *S.* Accipe colaphu
pro iſto tuo mendacio. Nam quâ ratione divinum nume
cujus tu inſtinctu te loqui ſimulas, à me emigravit, ut te d
cuerit? *M.* Tu ſcies cùm trepidus te in intima penetralia p
nitùs abdes. *A.* Corripe Michæam, & eum deduc ad Amone
prætorem urbanum & Joam regium filium, & jube meo juſſ
in carcerem concludi, ibi pane atro & aquâ parcè ac durit
paſci, donec ſalvus redeam. *M.* Siquidem ſalvus redibi
nihil cauſæ eſt quo minùs dicar mentitus oraculum: atqu
equidem hoc clariſſimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falſi vates (quorum ingens eſt numerus) dicere ſole
quæ placeant hominibus, & imprimis aſſentari principibus. Ve
vates (qui pauci eſſe ſolent) aſſentari neſciunt, & improb
ſemper dura dicunt. Et quoniam improbi in hâc vitâ domina
ſolent, fit plerùmque ut veritatis præmium vincula ſint & m
ces. Nam* Obſequium amicos, veritas odium parit. *O mun
di potentes, utinam hæc in animos veſtros demittatis.*

S U

SUNAMITIS. 2 Reg. 4.

ARGUMENTUM.

Eliſæus, ab hoſpitâ ſuâ Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Eliſæus, Gehezis, Sunamitis.

E. ECce Sunamitidem illam hoſpitam noſtram, Gehezi; curre ei obviam rogaturus utrùm valeat ipſa, & vir, & puer ejus. *G.* Faciam. — Salve mulier, ſatiſne ſalva es? & tuus maritus, & puer, valéntne? *S.* Valent: ſed ſine me pervenire quò volo. *G.* Quonam properas? *S.* Ad tuum herum. *G.* Neſcio quid novi videtur accidiſſe huic mulieri. Sed quid iſtud rei eſt? Heus mulier, núne audes pedes vatis complecti? Apage. *E.* Sine eam: animo ejus malè eſt, quod me Jehova celavit. *S.* Petiéramne à te filium? Annon admonueram, ne mihi imponeres? *E.* Accinge te, Gehezi, & cape meum baculum, atque abi: ſi quem offenderes, ne ſalutato; ſalutatus, ne reſalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri imponito. *G.* Eo. *S.* At ego profectò nunquam te omittam, quin unà mecum venias. *E.* Age, ſane tuæ voluntati obſequar: præi, jam te ſequar. *G.* Here, feci ut juſſeras: ſed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino expergefieri. *E.* Nè trepida, mulier; ingrediamur cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foràs, & me hîc relinquite ſolum cum ſolo, clausâ januâ. *G.* Neſcio quid magnum exſpecto: non abs re ſeſe concluſit intùs. *S.* Faxit Deus ut beatum recipiam. *G.* Hoſpita! *S.* Quid novæ rei eſt? *G.* Salva es: viſus ſum audire ſternutantem puerum. *S.* Revixit, ni verum prædicas. *E.* Heus Gehezi. *G.* Me vocat: quid eſt, here? *E.* Accerſe huc mihi iſtam fœminam. *G.* Te vocat. *S.* Adeo. *E.* Recipe jam tuum filium incolumem. *S.* O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? *E.* Deo hoc totum acceptum ferendum eſt, mulier, non mihi, qui per me poſſum nihil.

Sent. *Fides eſt omnipotens. Suorum preces, quamvis maximæ petentium, exaudit Deus.*

NAAMAN. 2 Reg. 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrus, ab Eliſæo à leprâ ſanatus, ei gratias agit, & dona offert: ſed quæ Eliſæus non accipit. Deinde digreſſum Naamanem conſecutus Gehezis, Eliſæi famulus, ab eo pecuniam & veſtes aufert per mendacium; eámque ob cauſam ab Eliſæo reprehenſus, fit leproſus.

Naaman, Eliſæus, Gehezis, Miniſtri Naamanis.

N. REvertor ad te Eliſæe: & meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. *E.* Quidnam peccaſti? *N.* Cùm tu me per miniſtrum tuum juſſiſſes corpus in Jordane ſepties immergere, ſi à leprâ (cujus depellendæ cauſâ veneram) ſanus eſſe vellem, primùm indignatus ſane ſum, & me tibi deſpicatui eſſe ratus, quod tantum miniſtrum ad me miſiſſes: Nam ſperaveram teipſum exiturum, &, invocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ita morbum ſanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui veſtris aquis, ut, cùm Abana, aut Pharphar, fluvii Damaſci, veſtris nihilo deteriores, eſſent ad me ſanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam irâ plenus. Quòd, niſi mei famuli fuiſſent me ſapientiores, equidem medicinam repudiâſſem. Sed, cùm illi dicerent abſurdum eſſe, me, qui rem quamlibet magnam ſalutis cauſâ facturus eſſem, à tam parvâ refugere; tentavi quid poſſent aquæ Iſraëlitarum, & me ſeptiès in Jordanem immerſi: quo facto ita ſum (ut vides) ſanatus, ut non ſit pueri corpus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo, jam confiteor, nullum in toto mundo eſſe Deum, niſi eum quem vos Iſraëlitæ colitis. Itaque pro tam ſingulari beneficio, quæſo te, ut à me munuſculum hoc accipias. *E.* Apageſis: ego ut munus accipiam? *N.* At ne me repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum meritum remetiar, quod neque fieri poteſt; ſed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Iſtum gratum animum apud te habeto, dona ne addito. *N.* Atqui— *E* Ne urge tantopere. Nam (ut tu ſemel ſcias) Deum immortalem juro, cui ego appareo atque adminiſtro, me nihil

nihil à te accepturum. *N.* Si ita decreviſti, nolo improbus nſtare. Cæterùm oro te, ut hinc mihi terræ duorum mu-orum onus aſportare liceat. Nam ſtatui deinceps nullis diis præterquam uni Jehovæ adolere, aut ſacrificare. *E.* Laudo; ſportato ſane. *N.* Præterea eſt aliquid, ſuper quo te velim onſulere. Solet meus Dominus, quandocunque in ædem Remmonis adoriationis gratiâ commeat, meis humeris inniti; bi, eo inclinante ſe, non poſſum quin me quoque inclinem. Iam mihi rem Jehova ignoſcet, opinor. *E.* Ita. Abi cum onâ pace. *G.* Hem, parſit dominus meus accipere oblata bi ab iſto Syro munera? At mihi ita ſit Jehova propitius, ſi eum curſu conſequar, aliquid accepturus. Immunis ut eat tam dives homo, tanto affectus beneficio, non con-nit. *N.* Religioni habeo nihil ei dediſſe. Sed videóne ejus mulum huc curſu contendentem? Ipſe eſt, quantum ex in-ſſu conjicio. *G.* E curru deſilit, & mihi procedit obviam. Salváne omnia, puer? *G.* Pax: te tribus verbis volo. Modò herum meum venerunt duo de vatum genere juvenes, monte Ephraimitarum. Eâ de cauſâ rogabat herus, ut ihi ad eos argenti talentum des, & duas veſtes de ſplendi-oribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque utinam ura voluiſſes; libenter dediſſem. *G.* Non eſt opus. *N.* Ne bita accipere; erit aliquis eorum uſus. Vos coligate c argentum in duobus fiſcis: addite has duas veſtes: os duo præferte ei haſce ſarcinas. Jubeto herum tuum o nomine ſalvere plurimùm. *G.* Faciam. Valè. Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene ſuccedunt! hâc juvenes; ſequimini me per hoc obſcurum oſtium: ponite hîc ſarcinas: jam mihi nihil opus eſt veſtrâ operâ. od reliquum eſt, ipſe facilè per me perficiam. Abite. Vale ergo. *G.* Valete vos quoque. Nunc res mihi bene ſta eſt; abſcondam hîc hunc theſaurum, ubi eum nemo eter me ſciat. Sed jam ne meus herus aliquid ſuſpicetur, nimis diu abſim, offeram me ei. *E.* Unde noſter Gehezis? Nuſquam equidem ivi. *E.* An etiam audes velle mihi ba dare? quaſi ego non unà animo adfuerim, cum homo curru revertit tibi obviam. Hoccine tempus eſt accipi-lorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque

pro iſto tuo peccato, lepra, quâ liberatus eſt Naaman, in te & in tuâ progenie in poſterum hærebit.

Sent. *Bona ſpiritualia plerumque aſpernatur mundus, quia ſplendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidem conſilium contemnendum eſt.* Sæpe etiam eſt olitor valdè opportuna locutus. *Dona ſpiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miſerium præcipitat. Dei ſpiritum latere fruſtra coneris.*

HAZAEL. 2 Reg. 8.

ARGUMENTUM.

Hazaëli percontanti prædicit Eliſæus mortem Benadadi regis Syriæ, & inſuper ipſius Hazaëlis regnum & ſævitiam in Iſraëlitas.

Hazael, Eliſæus.

H. BEnadadus, Syriæ Rex, qui nunc æger eſt, miſit me ad te, Eliſæe, ad percontandum de ſalute ſuâ. *E.* Renuntiato ei, eo morbo levatum iri; & tamen Jehova mihi interiturum ſignificavit. Heu! *H.* Quid ſibi volunt iſti ſuſpiria, quæ fixo vultu ità altè trahis? *E.* O Hazael Hazael, video quantam tu vaſtitatem ſis Iſraëlitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros illides, tu gravidas mulieres diſcerpes. *H.* Egóne viliſſimus homuncio, tanta facinora potero? *E.* Oſtendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. *Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò & divinitùs illata.*

JEHUS. 2 Reg. 9.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Eliſæi puero unctus rex Iſraëlitarum, Joramum Iſraëlitarum, & Ochoziam Judæorum regum, & Jezabelem Jorami matrem, occidit.

Puer Eliſæi, Jehus, Duces, Speculator, Joramus Iſraëlitarum rex, Nuntius, alter Nuntius, Jezabel.

P. HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Je.* Quem noſtrûm appellas? *P.* Teipſum, dux: ſecedamus intro. Jehova te, Jehu, Deus Iſraëlitarum, hoc oleo per me unxit regem ſuorum Iſraëlitarum; jubétque ut Achabi Domini tui ſtirpem trucides Statuit enim ſuorum omnium, tum vatum

vatum, tum reliquorum ſanguinem à Jezabele expetere, universámque Achabi domum perdere, & ejus memoriam genúſque ſtirpitùs ex Iſraëlitis tollere; eámque eò redigere, uo redacta domus eſt Jeroboami Nabati filii, & Baaſæ Ahiæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jeſraëenſi inſepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quonodo ſe res habet, Jehu? Quorſum venit ad te lymphatus ſte? *Je.* Hominem nóſtis, ejuſque orationem. *D.* Minimè erò. Doce nos quidnam dixerit. *Je.* Unxit me regem Iſraëlitarum de Jehovæ mandato, cui certum eſt Achabum Achabíque domum per me ulſciſci. *D.* Supponamus properè egi veſtes noſtras, ſocii, eúmque collocemus in editiſſimo raduum. Tu, præco, proclama tubâ, regem eſſe Jehum. *Je.* Nunc, duces, ſi vobis ita videtur, cavete ne quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuncium Jeſraëlem perferat. Nos onſcendamus equos, & eò feſtinemus ire. Nam illic deumbit Joramus, ſanandorum vulnerum gratiâ, quæ in præio contra regem Hazaëlem à Syris accepit: eodémque enit Ochozias Judææ rex ad eum viſendum. *S.* Video uendam hominum globum. *Jo.* Tu conſcende equum, & i cúrſu profectus obviàm, quære ut valeat. *N.* Fiet. *Je.* Accurrit huc eques quidam. *N* Rogat Rex ut valeas, ehu. *Je.* Quid, ut valeam? recede pone me. *S.* Pervenit untius ad eos, neque revertitur. *Jo.* Heus tu, conſcende quum, & eódem curre. *N.* Fiet. *Je.* Accurrit huc alter. . Rogat Rex, Jehu, an valeas? *Je.* Quid, an valeam? ecede ponè me. *S.* Pervenit ad eos nuntius, ſed non revertur. Inceſſûs autem ferocitas declarat eſſe Jehum Namſis lium. *Jo.* Junge currum equis, auriga: exeamus homini vviàm, Ochozia. *Je.* Tandem veniunt ipſi reges opporinè. *Jo.* Valéſne, Jehu? *Je.* Quid, valéſne! durantibus tot atris tuæ Jezabelis ſtupris, & maleficiis? *Jo.* Fugiamus, chozia: circumvenimur. *Je.* Siquidem poteſtis effugere. xperiar tamen, an meus arcus poſſit de regis corpore nguinem elicere. Hem tibi, hîc moriturus eras. Tu Bacar triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Jezraëlſis. Nam memini, cùm aliquando ego & tu Achabum ujus patrem in eodem curru ſequeremur, ei oraculo di-

ctum esse, Jehovam sanguinem Nabothi, ejúsque natorum pridie ejus diei respexisse: eúmque in agro ejusdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quare sume hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt Jehovæ dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio est. Supereſt totius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de feneſtrâ prospicientem; at etiam fucata est; nimirum ut morti placeat. *Jez.* Nunquid bene accidit Zambri qui dominum suum interfecit? *Je.* Ecquis istic à me est? Recte: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri, fœminarum impurissima, & a meis equis conculcare.

Sent. *Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversùs eum (haud tamen injussu Dei) consurgant ipsius servi.*

JOAS. 2 Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Israëlitarum regi, se ægrotum visenti, prædicit Elisæus victorias, quas sit de Syris reportaturos.

Joas Rex Israëlitarum, Elisæus.

J. HEU pater patriæ, heu columen Israelitarum! Tu quidem nunc æger jaces. *E.* Non est ejulandi tempus. Cape arcum & sagittas. *J.* En cepi: quorsum? *E.* Impone manum arcui. *J.* Feci. *E.* Aperi feneſtram obversam Orienti *J.* Aperui. *E.* Jaculare. *J.* Hem; sic volo. *E.* Collimâsti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quo tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porrò, cape sagittas. *J.* Cepi: quid tum? *E.* Feri terram. O factum male! si quinquies percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditùs. Nunc eos ter tantùm superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

Sent. *In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.*

JONAS. Jonæ 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, factâque jactura

Jonas

Jonam vatem excitant, qui in navi dormiebat. Deinde ſorte jactâ, ut eum ſontem & tempeſtatis cauſum eſſe deprehenderunt, jaciunt in mare ipſiuſmet admonitu: ita pacatur tempeſtas.

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

Nauc. PRoh Jupiter, quanta ſævit tempeſtas! quanti undarum fluctus noſtram navem undique verberant! Dicas Neptunum & Æolum, omnéſque adeo Deos in noſtram conjuraviſſe perniciem. Ne ſævi tantoperé aquarum præpotens Neptune; ne eos perde, qui ſe tuæ fidei mandârunt. Túque, O Æole, cui poteſtatem in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effrænatum eorum impetum. *Naut.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine veniſſe nos, ut tam miſerè periremus? Parcite, quæſumus, parcite: nos vobis ſacra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, Tempeſtates, mactabimus: tantùm liceat hinc ſalvis evadere. *All.* Ledæ proles Caſtor & Pollux, amica nautis ſidera, obſecro veſtram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam cœli ſerenitatem. *Naucl.* Nihil agimus, video, tam ſurdi ſunt dii quam eſt ipſum mare. *Naut.* Quid ſupereſt? *Naucl.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Duram. *Naucl.* Sed neceſſarium: extremo autem malo extremum adhibendum eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat. Feſtinate, ejiciamus has merces: Præſtat rem perdere, ſpem aliquam retinentes, quàm cum re certum exitium expectare. Vos, O cœli marísque potentes dii, eſte ſaltem contenti hâc noſtrâ miſeriâ: quid mortem inſuper minamini? Hei mihi, magis magíſque furunt venti, ingraveſcit tempeſtas! Irritantur ſuperi, non placantur noſtris votis & precibus. Quò jam? Quo me vertam? Erat hic neſcio quis peregrinus; ubi nunc eſt? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Naucl.* O ſupinam ſecuritatem! Heus, heus, peregrine, quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere ſomno? Quin tu ſurgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? ſi quis forte ſuperûm exiſtat, qui hoc à nobis malum avertat, & præſens auxilium ferat. *Naut.* Fruſtra laboramus: cauſa tanti mali perſcrutanda eſt. Oportet aliquem hîc adeſſe, qui ſe nefario aliquo ſcelere obſtrinxerit, propter quem tantopere iraſcuntur dii. Sortien-

dum eſt quis ſit in cauſâ. *Naucl.* Placet; ducantur ſortes. Euge, ſors hunc peregrinum deſignat. Vides te, peregrine, accuſari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, quod vitæ genus ſequaris, unde & quò eas, cujas ſis, & quâ gente natus. *Jo.* Jam jam nullum ſupereſt effugium; teneor manifeſtò. O inevitabilem Dei potentiam! Ego ſum Hebræus, Jehovæ cœleſtis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus eſt. Is me Ninivem ire juſſerat, ut eum populum, otio & luxu diffluentem & perditum, meâ admonitione ad meliorem frugem & ſaniorem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris triſtitiam defugiens, ſtatueram Tarſum in Ciliciam me conferre, & ejus conſpectum evitare, cujus oculis omnia ſint ſubjecta. *N.* Periimus funditùs. Inſcitè prorſus, homo, & malè abs te factum. Sed, poſtquàm factum quod eſt, infectum fieri non poteſt; quid tibi nunc cenſes faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementiùs ſemper agitari vides? *Jo.* Vos verò me in mare deturbetis, ſi id ſedatum vultis: nam certò ſcio ego meâ unius causâ vos hâc tam vehementi tempeſtate affligi. *N.* Avertant ſuperi, ut tuâ morte ſaluti noſtræ conſulamus. Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia adhibete ſummas vires; eia rumpamus hos fluctus. O rem miſeram! creſcit aſſiduè malum, nullâ ratione terram poſſumus attingere. *Jo.* Fruſtra ſudatis, invito Deo. *N.* Quid ergo eſt? tène nos in mare? *Jo.* Niſi mavultis mecum unà perire. *N.* O deſperatiſſimum perfugium! Sed tamen ſatius eſt te ſolum quàm nobiſcum interire. Faciendum eſt, ſocii; nulla alia ad evadendum via eſt, video. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis verſatur ob oculos. Demergamus eum. Obſecramus te, Jehova, ne pereamus ob hujus viri mortem, neve à nobis pœnas ſanguinis ejus expetas. Vides nos neceſſitate impulſos facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jacitur. O rem admirabilem! Videtis ut ſubitò ſedata ſit tempeſtas, eo dejecto? Videtis mare ſic tranquillum, ut nunquam tranquillius? Agnoſco, agnoſco ego Jehovæ poteſtatem immenſam; is nimirum Deus eſt, cæteri nequicquam precibus

ecibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia: uni itaque cra votáque faciamus.

Sent. *Fruſtra implorantur falſa numina, ſæviente vero umine. Deum effugere nec terrâ, nec mari poſſis. Cum ſonus navigare, hoc eſt, verſari, noxium eſt. Manente cauſâ na, manet pœna.*

RABSACES. 2 Reg. 18.

ARGUMENTUM.

abſaces, ab Aſſyriæ rege Sennacheribo miſſus, Hieroſolymitanos, qui erant in muris, ipſe extra muros jubet deditionem facere; & in Jehovam ejuſque populum petulantiſſimè invehitur, nemine quicquam reſpondente.

Rabſaces, Eliacimus.

VOS hæc nomine regis magni, id eſt, regis Aſſyriorum, Ezechiæ nuntiate. Quâ tandem fiduciâ nitatur? erbíſne, an conſilio, an viribus dimicare cogitet? Quâ ndem ſpe fretus ab eo defecerit? An videlicet confidit nfracto iſto culmeo baculo, id eſt, Ægyptiis; cui ſi quis nitatur, ei manum perforabit? Talis eſt Ægyptiorum rex harao in omnes qui ei confidunt. Quod ſi mihi dicetis, os Jehovæ Deo veſtro confidere: annon is eſt, cujus Ezehias ſacella aráſque ſuſtulit, juſſ tque Judæis & Hieroſolymitanis, ut Hieroſolymæ ad certam quandam aram eo ſupplicarent? Age, Ezechia, vis cum domino meo ge Aſſyrio ſponſionem facere, ſi tibi dedero duo equom millia, ni tu non poſſis ad eos totidem equites ſuppeitare? Tune auſis vultum ſubire vel unius prætoris, mini- i ſervorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Egyptiorum curribus & equitibus? An porro ſine Jehovâ d hunc locum vaſtandum aſcendi? Jehova ipſe me juſſit hanc regionem proficiſci, eámque depopulari. *E.* Quæmus te, ut nos Syriacè (ſcimus enim) alloquaris, non udaicè, in auribus hominum qui ſunt in mœnibus. *R.* Quaad dominum tuum, aut ad te miſerit me dominus meus, d hæc dicenda; ac non ad eos qui ſunt in muris, ut vobiſm & merdam ſuam comedant, & urinam bibant. Audite, udæi, regis magni, regis Aſſyriorum dicta. Nè vobis imonat Ezechias; neque enim poterit vos ab ejus manibus

defendere:

defendere: nèvè ab eo persuaderi vobis finite, ut Jehovæ dedatis, quasi vos defensuro, neque urbem istam in manu Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechiæ credere, sed potiùs Assyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut secum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficubus & puteis tantisper utamini, donec veniam ad vos in vestræ similem etiam transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, olei, & mellis feracem; ut hâc ratione vestræ saluti propiciatur: nève Ezechiæ fidem habeatis; fallit enim vos in ni fiduciâ defensionis Jehovæ. An reliquarum gentium deos suam quisque terram ab Assyriæ rege defenderunt? Ubi sunt dii Hæmathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henæ? Ubi Avæ? Nunquid Samariam eb ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Jehova Hierosolymam defensurus esse videatur? *E.* Obmutescamus, nèvè ei quicquam respondeamus: Ita enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

Sent. *Res secundæ insolentes sæpe reddunt homines, & ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis viro andum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS. Esaiæ 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus Rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaiâ vates denunciata mors, precibus à Jehovâ impetrat vitæ prorogationem.

Esaias, Ezechias.

Es. IMpera domi, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. *Ez.* O durum nuntium! O sancte Deus, memineris quàm fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eâ angustiâ esse redactum, ut subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc cœlo? Cœlo ego non fruar, cujus amœnâ luce illustran-

tur

r qui in terrâ degunt vitam? Jam ego avellor à charo nſpectu & conſuetudine hominum, qui hunc orbem inco-nt. Ex hâc vitâ diſcedo & emigro, tanquam e paſtorali guriolo, fatali ævi ſtamine & filo ante diem amputato. ulatim atteror, & conſumor in horas: neque quicquam opius expecto, quàm ut, jam jàmque abſumptus, animam am. Ad manè ſi ventum eſt, membra omnia diro cru-atu dilaniari ſentiens, mortem in veſperum exſpecto. irundinis aut gruis ritu ſtridulas voces emitto, & colum-rum more querulos edo gemitus; cœlúmque ſuſpiciens, nſumptis lacrymis, ipſâ oculorum tabe intolerabiles ani-i teſtor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi eri injuriam, cujus te vindicem eſſe par eſt. Miſerum e! quid jam, quid mihi venire in mentem poſſit, quo oſſim tuum animum ad id quod volo flectere? Meæne itæ brevitatem miſerabiliter commemorem? O rerum au-tor & moderator, longius eſt profecto naturale vivendi atium quam quantulum à te mihi conceditur. Hâccine ihi ætate tam immaturâ ſpiritus reddendus eſt? An tu ihi videlicet ſempiterno ſomno conſopire paras, ut poſtea vitam revoces? Aut cujus altiſſimam tranquillitatem erbiſſimo caſu contaminari paſſus ſis, eum ſcilicet, jam etho abſumptum, è putido buſto vindicabis? Et, cujus vitam grotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum amico ncis uſu rurſum donabis, peccatis (quorum de fonte mors atet) quaſi poſt tergum rejectis & æternâ oblivione bliteratis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex eâ ma-antem laudationem expectas? A mortuis? Anne ſepulti celebrabunt, & tuum paratum miſeris præſidium prædi-abunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego odie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus mnibus expoſitam tutelam. Intende meæ ſaluti, Jeho-a; & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, æde tuâ modulabimur. *Eſ.* Ades animo, Rex; jubeor ibi læta nuntiare. Jehova, Deus Davidis, auctoris generis ui, tuam precationem audivit, tuáſque lacrymas reſpex-. Itaque ſic habeto, te per eum ſanari, & tertio abhinc ie aſcenſurum in fanum. Quinimo addet tuæ vitæ quin-

decim

decim annos, téque eripiet è manibus regis Assyriorum u cum hâc urbe, cujus se defensorem præbebit, propter s metipsum, tum etiam propter Davidem sui cultore Sed vos famuli sumite palatham, quam ulceri ejus impon tis, ut convalescat. *Eze.* Sed quo signo intelligam me sanitatem restitui, & tertio die venturum in ædem? *Es.* V des hoc Achazi solarium? *Eze.* Video. *Es.* Optio ti datur, utrum velis umbram decem gradibus procedere, a reverti. *Eze.* Facile est umbram progredi; potiùs retroc dat. O rem miraculosam! Nunc, nunc video, volente De nihil esse arduum.

Sent. *Piis precibus usque adeò flectitur Deus, ut interdu etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdu naturalibus remediis incurabiles sanet Deus, tamen naturali remedia non semper repudiat. Non medicinæ, sed Deo, tri buenda est sanatio: & tamen utendum est medicinâ.*

JEREMIAS. Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob cau sam comprehenditur a sacerdotibus & vatibus ad necan dum. Sed, facto ad tumultum concursu, proceres & senato res & Ahichamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Ahichamus.

J. AUdite omnes omnium Judææ urbium homines, quot quot hoc templum, in cujus ego sto vestibulo, intra tis adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ voc vobis affatur: Nisi eum audietis, & ex lege, quam vobi præscripsit, vivetis; tum autem dicta vatum, ejus culto rum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos maturè ad monere nunquam intermittit; ea, inquam, nisi audietis, hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in quem Silonem redegit; & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. *Sa.* Quid sibi vult clamosus iste? *V.* Omnibus minatur exitium. *Sa.* At sibi non minatur, sed conflat maximum malum. Quin invadimus hominem? *V.* At que ita opus est. *Sa.* Comprehendite eum, viri; cavete ne effugiat: saxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis ob nuntias,

ntias, ea te in temetipſum excitaviſſe. Itane verò ut
ic templo Silonis ruinam, & urbi vaſtam everſionem &
litudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impune protu-
ris? Morte pœnas lues. *V.* Meruit certè. *P.* Unde tantus
e tumultus, ſacerdotes? Aut quid vult tantus hominum
ncurſus? Quid novæ rei accidit? *Sa.* Hic homo dignus
, qui capite det ſupplicium, qui quidem tam horrendas
ades huic urbi ſit vaticinatus, quemadmodum vos ipſi
diviſtis. *J.* Audite me, ſi placeat, & vos omnes popula-
s, audite me: Jehovæ ego optimi maximi inſtinctu huc
ni, ea in fanum & urbem prædicturus, quæ vos audiviſtis.
uare corrigite veſtram vitam & mores, Deíque veſtri
monitioni obtemperate, ut mutet conſilium, malúmque,
od in vos incogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equi-
m video me in veſtrâ manu eſſe: vos mihi quod videbi-
r faciatis licet. Veruntamen ſic habetote; ſi me interfe-
ritis, vos, urbémque & hanc rempublicam innocentis
nguinem ſupplicio luituros. Certè enim Jehova miſit me
vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. *P.* Nos
idem non videmus juſtam cauſam, cur hic capite ple-
atur; ſi quidem nos nomine Jehovæ Dei noſtri affatus eſt.
. Audite nos viciſſim, niſi moleſtum eſt. Michæas Mora-
ita vates fuit tempore Ezechiæ regis Judæorum, qui Jehovæ
ptimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, au-
s eſt dicere, Sionem in arvum reductam aratum iri, Hiero-
limámque in rudera collapſuram, & montem ſacrum in
litudinem redigendum. Nunquid in eum morte animad-
rtit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reve-
ntiâ & precatione ſibi placaverunt, malúmque quod ab illo
m jamque imminebat, depulerunt? & nos tam immani
elere animas noſtras obligabimus? Quid Urias, nihílne
os movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui
adem in urbem hanc ab Jehovâ eſt vaticinatus, quæ modò
eremias. Quod cùm Joacimus rex audiviſſet, nec non ejus
ilites & proceres, eum quæſivit ad necem. Id ubi reſcivit
ſe territus aufugit in Ægyptum. Sed eò miſit rex Elna-
anem & quoſdam alios, qui illinc extractum ad eum ad-
uxerunt: eúmque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus

in

in plebeiorum ſepulcretum projiciendum curavit. Itaque q fuerit exitus videtis. Nunc diſpicite, utrùm nefarium hu facinus, an conſideratam illius prudentiam malitis imita *Ah.* Profecto nunquam ſinam vos manus Jeremiæ ſangui commaculare.

Sent. Veritas odium *periculúmque* parit. *Malo vate a doctore nihil iniquius. Plerúmque plus ſapiunt & plus aqu tatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam ſi vis eff gere, fuge culpam. Mitiora imitanda ſunt exempla, immiti ra declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.

Ananias Judæis liberationem ad bienni m falſo vaticinatu Jeremias contra graviorem inſuper captivitatem prædicit, & ipſi Ananiæ mortem à Jehovâ denunciat.

Ananias, Jermias.

A. AUdi tu, Jeremia, unà cum univerſo hoc populo, qu juſſu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jehova Opti mus Maximus, Iſraelitarum Deus) jam rumpam jugu regis Babyloniorum, & poſt duos annos referam in hun locum omnia vaſa templi, quæ Nabuchodonoſor hinc ablat Babylonem deportavit: Jeconiámque, filium Joacimi Ju dææ regis, omneſque captivos Judæos, qui ſunt abduct Babylonem, huc reducam, fracto Babyloniæ imperio. *J.* Uti nam ita faciat Jehova, & tua dicta omnia ad rem con ferat, atque huc vaſa ſacra reportet, captivóſque omnes Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & om nem populum eloquar, trade memoriæ. Claruerant ant me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magníſqu regnis bellum, aut famem, aut peſtem, præſignificaverunt Quod ſi quis aliquando ſecunda pronunciabat, ejus prædi ctum aut rei eventus à divino afflatu profectum compro babat, aut fruſtratio refellebat. Hoc quia in hâc vaticina tione futurum certò ſcio, malo te rei exitu confutari, qu m meâ oratione irritari. *A* Cedò mihi iſtum torquem audite vero omnes, qui hìc eſtis, quid ferant mea dicta. Quemadmodùm hoc ego collare perrumpo, ità Jehovam ſci tote perfracturum dominationem Nabuchodonoſoris poſt biennium.

nnium. *J.* Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; hoc teneo, & tenebo: ne trepidate Judæi, adventat certiſſimum vobis præſidium & ſalus. Bono animo *J.* Adſum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renunre jubet. Vincula lignea, inquit, rupiſti, Anania; ſed pro ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam nium iſtarum gentium, quo ſerviant Nabuchodonoſori yloniorum regi, ſub cujus ego ditionem etiam agreſtes ias ſubjunxi. Hæc ſunt de quibus te, Anania, Deus miniſterio præmonitum voluit. Sed non eſt, crede i, Anania, non eſt, quòd per incitationem & motionem inam oſtentes, & hunc populum ſpe inani erigas. Neque a Deo miſſus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi ximam denuncio, téque hoc anno vitâ defuncturum conbo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo cauſa es.

ent. *Mali doctores ſolent improbis fauſta dicere, & quæ ant: boni contra. Hinc fit, ut boni inviſi ſint, mali tur, & auctoritate polleant. Veris vatibus raro creditur, eventum; præſertim ſi adſunt falſi vates, qui veris conia doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis let, re ipſa exaſperant. Cum pervicacibus rixandum non eſt. improbis blandiuntur, eos a Deo avocant.*

SEDECHIAS. Jer. 38.

ARGUMENTUM.

mias conſulentem ſe Sedechiam Judæ regem monet, ut ſe dat Chaldæis; alioquin venturum & ipſum, & urbem miſeram calamitatem.

Sedechias, Jeremias.

VOlo ego te conſulere ſuper rebus meis, Jeremia: ſed noli me quicquam celare. *J.* Rem omnem tibi aperiſed eâ conditione, nè me interimas, néve conſilium meum dies. *S.* Per Deum immortalem, qui noſtras animas creanon perimam te, neque tradam illis hominibus qui tuam m cupiunt. *J.* Satis habeo: accipe jam quod ſit Dei conni. Si te contuleris ad principes Babylonios, & tuæ imque vitæ conſules, & incendium ab urbe depelles: ſin is, & urbs Chaldæis deditâ igne cremabitur, neque tu m manus devitabis. *S.* Etenim valde metuo, ne me

Chaldæi

Chaldæi Judæis, qui ad ipſos transfugerunt, tradant' or irriſione ludendum. *J.* Non tradent, crede mihi: obte pera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi f datus; ſi teipſum amas, tuæque ſaluti provides. Quod ſi dedere renuis, hoc tibi divinitùs denuncio: Omnes mu res quæ ſuperſunt in regno, eductæ ad principes Chald te in os indigniſſimè irridebunt, ut circumventum & p ditum à tuis neceſſariis & in ipſo cœno perfidè deſtitut Tuæ autem uxores omnes & liberi tradentur Chald neque tu eorum manum effugies, quin in manus regis eor venies, qui hanc quoque urbem incendet. *S.* Vide ne q hæc reſciſcat, ne tu pereas. Quod ſi proceres audie noſtram congreſſionem, téque convenerint, rogantes quâ re inter nos actum ſit, & mortem minantes, niſi indicave dices, te à me precibus petiviſſe, ne committam ut dom Jonathanis reducaris ad miſerabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum le aliquid malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius q fuerit evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recuſat, e incitat ad graviores.*

DIALOGORUM SACRORU

LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4, & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium ſuum pietatem docet. Deinde jubet ducem quærat ad petendam ex Mediâ pecuniam ibi depoſit

depoſitam. Tobias genium, qui ſe hominem ſimulabat, nactus, cum eo proficiſcitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

CUM ex hâc vitâ diſceſſero, nate, ſepelito me honorifice. Tum autem matrem tuam honorato, néve eam donec vivet deſeritò, néve ei parùm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeſſaſit pter te, cùm eſſes in ejus utero. Cùm igitur vitam finive- eam mecum honeſtè ſepelito in eodem ſepulchro. Ac per nem vitam memento Creatoris tui, néve eum offende, ejuſve cepta omitte. Quantumcunque tibi Jova largitus erit, de ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhuma- ne te aggregaveris. A reſpiciendis egentibus Iſraëlitis abhorrueris, ne Jova viciſſim tuis temporibus adverſis à te piciendo abhorreat. Quòd ſi tuæ facultates non ferent, largè id facias; at pro eo, quantum id erit quod ſupe- abit, nè parce in benignitatem conferre: ut divitias & argenti aurique theſauros in beneficentiâ repoſitos ha- s. Nam theſauri nihil impios juvant. At hæc virtus à rte vindicat: ac quiſquis beneficentiam exercet, Dei con- ctum videbit; quemadmodum habet ſcriptum illud, Ego beneficentiam conſpectum tuum videbo; quam qui ex- ent cœleſtes habendi ſunt. Tu ergo, nate, corpus tuum omnis libidinis obſcœnitate tuere, uxoremque de tuâ natione ducito, nequaquam alienigenam, aut aliûs ſan- nis, quàm uxores majorum. Nos enim vatum progenies us. Memoriâ repete Abrahamum, Iſaacum, Jacobum, uxores de ſuâ ſibi gente aſciverunt, extraneorum affini- repudiatâ; eóque liberis fortunati fuerunt. Animum nde, fili, ad ea quæ agis. Quod tibi nolis fieri, aliis nè to. Operarii mercedem ne retineto noctem unam, poſt n diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio re- neretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abſtineto. In nul- nequitiâ te oblectaveris. De tuo victu largire eſurientibus. tuo veſtitu indue nudos. Quod tibi ſupererit, id omne beneficentiam confer; neque id gravare: hoc eſt verè

pane & vino ſepulcra juſtorum perfundere. Audi & attende cuilibet, qui modò verum tibi conſilium det. Ab Jo omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, conſiliaque d rigat: neque enim homini in manu poſitum eſt conſilium, ſ uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult efficit, alios dep mens, alios efferens. Hæc mea dicta & præcepta omnia co ſervato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & i fracto animo eſto. Nam Jova tibi auxilio præſidioque er ſi eò toto animo totóque pectore ſtudueris. Nunc, fili, illud t bi indicabo de pecuniâ quam habeo apud Gabelem, mihi co natione propinquam (ea eſt decem argenti talenta) Rage Mediâ: nam incertum eſt quando ſim moriturus. Tu, fili, Jovam metues, téque ab omni ſcelere conſervabis, magn ab eo opes conſequeris. *Tobi.* Omnia, ut præcepiſti mihi, pate ſic faciam: ſed velim mihi conſilium des quâ ratione quea iſtam à Gabele pecuniam recuperare. Nam neque ille me, neq illum ego agnoſcam, neque quo ſigno repetam pecuniam ſci neque qua viâ eatur in Mediam teneo. *Tobæ.* Quod ad ſigna pertinet, hoc dices, Me, cùm ille mihi marſupium ſuum trad diſſet, dixiſſe, Accipe de manu meâ; atque, ex quo ei arge tum in manum tradidi, annum hunc eſſe vigeſimum. I viâ autem; quære tibi jam hominem aliquem fidelem, q tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiſcere, fili, adhi vivente me, & argentum pete. Jova te Deus Iſraëlitaru in itinere conſervet; tibique benevolentiam, ſtudium, miſer cordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet; téq nobis ſoſpitem & incolumem & ducat, & reducat, ante m um interitum. *Tobi.* Eo igitur ad conquirendum ducem; fortaſſe præſtò adeſt qui faciat. Nam video juvenem quē dam in viâ ſtantem accinctum, & ad iter (ut videtur) p ratum. *Raph.* Adoleſcens, cujas es? *Tobi* Domine, poſſe mecum in Mediam proficiſci? *Raph.* Equidem novi vias o nes, ſúmque aliquando uſus hoſpitio Gabelis gentilis noſt agentis Rage, in finibus Mediæ, quæ Rages diſtat ab Ecb tanis itinere duorum dierum, éſtque montana: Ecbata autem in campeſtri loco poſita ſunt. *Tobi.* Præſtolare pa liſper, ſi placet, dum hanc rem patri renuntiatum eo: na magnopere cupio te comitem habere, tibique dabo merc

m pro itinere. *Raph.* Propera. Ego hîc manebo donec re-
as: noli diutiùs morari. *Tobi.* Nactus ſum virum bonum,
er, noſtri generis, qui mecum proficiſcatur. *Tobæ.* Evo-
eum ad me, ut ſciſciter unde terrarum ſit, & an ſatis fidus
tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus, accerſeris à patre
o. *Raph.* Eo. Salve, vir divine. *Tobæ.* Si ſalveo, cur mihi
c uſu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus ſedeam?
ph. Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te,
ia vir bonus es, ſanabit. *Tobæ.* Ità faxit Jova. Sed ad
n. Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater; po-
ſne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. *Raph.* Po-
o, quippe qui vias omnes noverim, omnémque illam re-
nem peragraverim, & montes teneam. *Tobæ.* Cujas es?
jus generis? & quâ ex civitate? *Raph.* Quid ampliùs quæ-
? cum mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur
ui animi ſententiâ. *Tobæ.* Frater, nomen tuum ſcire velim,
cujus nationis ſis. *Raph.* Ego ſum Azarias, Hananeelis
us, de familiâ Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tobæ.*
od ſalutare fauſtumque ſit. Sed noli ægrè ferre, frater,
d voluerim tuæ familiæ genus cognoſcere: meus gentilis
egregiâ & nobili ortus familiâ. Nimirum noſti Ha-
neelem & Nathanem, duos Solomithi filios, qui mecum
bant Hieroſolymam, cùm Iſraeliticam terram incolere-
s, mecúmque ibi adorabant, neque unquam ad deos
egrinos, qui in eâ regione habebantur, deſciverunt, quod
eri gentiles noſtri fecerunt. Quare vade, frater, feliciter
n filio meo, & redite feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi
ſingulos dies drachmam ſolvam, & victum ut filio. Quod
os Deus Opt. Max. ſalvos reduxerit, iſtud tibi præmium
ebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, ſal-
cum ſalvo, & ibo, & redibo. *Tobæ.* Compara tibi, To-
fili, quæ ad profectionem ſunt neceſſaria, & proficiſcere
n iſto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat &
ucat, & vobis hoc iter ductu Genii ſui proſperet. *Tobi-*
ete, mei parentes obſervandi. *Tobæ.* Vale, & ambula
ſperè *A.* Oh, Oh, Oh, Oh,! *Tobæ.* Quid fles? *A.* Rogas?
ſine vereris puerum abs te emittere, qui, in oculis noſtris
ervando, noſtram ſenectutem redderet leviorem? Quaſi

veró non nos ſine illo argento aliturus eſſet Deus noſter *Tobæ*. Ne time, ſoror. Nam & proſperè ibit, & incolumem ad nos reverſum tu ipſa tuis oculis aſpicies. Deus ei noſter genium attribuit, qui ei iter bene fortunet, eúmque ſalvum reducat. *A.* Eheu!

Sent. *Parentum eſt filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniis ſuis.*

ASMODÆUS. Tob. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobiâ de ducendâ in matrimonium Sarâ Raguelis filiâ. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

Raph. JAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hâ nocte divertemur ad Raguelem. Is ſenex quidem eſt qui filiam habet unicam, formâ præſtantem, nomine Saram Ego cum eo agam, ut eam tibi det in matrimonium. Eſt bon indole prædita, & patri dilectiſſima. Auſculta mihi, & de e agito. Ubi Ragen redierimus, celebrabimus nuptias. No dubito, quin non ſit ille tuis poſtulatis contradicturus, nequ eam contra legem Moſis alienigenæ traditurus. Nos eam a patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam ſep tem viris eſſe traditam, qui, antequam in ejus complexu venerint, mortui ſint, ab Aſmodæo (ut dicitur) dæmonu rege necati. Quapropter, ne me ille interficiat, non medio criter pertimeſco. Quod ſi fieret, parentibus triſtiſſimi ca ſam exitûs præberem, qui alium nullum neque filium nequ filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. *Raph* Verere modo Jovam, ejúſque memor eſto: tum etiam pa tris tui præceptum recordare, à quo juſſus es uxorem eju dem tecum familiæ ducere. Tum, me auctore, nihil dæmo nem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hâc noc in matrimonium eſſe habiturum. Igitur, ubi in cubiculu cum eâ introiveris, ſumito cor piſcis quem tu in Tigri fl mine dilaceraſti: & ex eo ſub ejus pallam ſuffitum faci Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam ea repetiturus poſtea. Cùm autem tibi cum ea congredi l bebit, ſurgitote de lecto geniali, Jovémque oratote & o

ſecrato

ſecratote, ut vobis pro ſuâ clementiâ opem ferret, puellæque mederi velit. Tum demum cum eâ rem habebis, ex quâ liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi deſtinata eſt ante orbem conditum; per téque eam Jova â dæmone vindicaturus eſt. *T.* Quid futurum ſit, viderit Deus. Sed certe facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante ſuas ædes. Salve. *Rag.* Salvete & vos. Aſpice hunc, Edna, quàm hic adoleſcens formam referat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde eſtis, fratres? *Raph.* Ex captivis qui ſunt Ninevæ ex Nepthalinâ tribu. *E.* Nôſtiſne Tobæum fratrem noſtrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valêtne? *Raph.* Valet. *T.* Iſte Tobæus frater (ut dicitis) veſter, pater meus eſt. *Rag.* O fauſtum diem! Libet te complecti. Jovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probiſſimo natus es. Age, uxor, ſi quid eſt lautius, apparetur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hoſpites accipi liberaliter. Succedite noſtro tecto: præſtemus nos hilares. *T.* Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic eſt adoleſcens, & æqualis illi, & tribulis, petebat ut eam ſibi nuptum locares. *Rag.* Non me præterit, ſatius eſſe eam tibi quam alteri tradi. Sed verum tibi dicam: eam jam ſeptem viris locavi (ne neſcias) qui omnes ante ejus congreſſum mortui ſunt. Verùm ede & bibe, & iſtam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium conceſſeres. *Rag.* Poſtquam ita infixum in animo habes, obtineto ſanè. Et, quia conſanguinei eſtis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex inſtituto Moſaico, & Iſraelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jova Deus cœleſtis vos hâc nocte cuſtodiat incolumes, ſuâque in vos clementiâ utatur.

Sent. *Piorum opera fiunt, auctore & duce Deo. Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non ſerviunt. Pii fugant dæmonia. In pios poteſtatem non habet dæmon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli ſocero ſuo valedicit, ſecum adducens illius filiam Saram, uxorem ſuam.

Tobias, Raguel, Sara.

T. MI ſocer Raguel, tu me poſtulâſti, ut manerem apud te dies quatuordecim, & cum filiâ tuâ uxore mea Sarâ ſuaviter viverem; id quod tibi conceſſi. Nunc finita est dies; itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes arbo dies numerant, neque putant hoc loco rem eſſe. *R.* Doleo mi tam parvum ſpatium à te petiiſſe. Sed nihil obſtat, quò minus id fiat longius. Mane apud me diutius: ego mittam ad tuum patrem nuncium, qui ei totum negotium renunciet, ne ſit de te ſolicitus. *T.* Quæſo te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon dimidium facultatum mearum. Ite feliciter. Deus Jova Deus majorum noſtrorum, vos fœcundet, mihique ex vobis liberos multos oſtendat, qui divinæ legi dent operam. Agitè, deoſculari vos volo. Vide, meâ filia, ut tuum ſocerem & ſocrum (qui nunc tui parentes ſunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipſam præſtes inculpatam; &, cum bona pace profecta, efficias ut bonam de te famam viventes ad huc læti hilaréſque accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jova te Deus cœleſtis ſalvum perducat, mihique ex te & filiâ meâ Sarâ, liberos Jovæ ſtudioſos, eique probatos oſtendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in poteſtate tuâ, noli eam unquam male tractare. Ite ſalvi incolumes. *S.* Valete parentes chariſſimi: valete cognati & amici omnes. *T.* Vale, Socer: vale, ſocrus: valete omnes. Ego Jovæ gratias ago, qui me lætum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. *Uxoris eſt ſequi virum, & propter eum parentes patriámque relinquere. Eſt enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.*

TOBIÆ

TOBÆUS. Tob. 11.

ARGUMENTUM.

Tobias, ex Mediâ reversus, venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cæcitate. Quâ de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

R. FRater, tu scis quàm solicitum reliqueris utrumque parentem; quapropter antecedamus ego & tu, uxore tuâ cum famulis, reliquóque nostro comitatu subsequente. *Tobi.* Bene mones. *R.* Præpara fel piscis. *A.* At,at, O mi vir, adventat meus Tobias cum comite: curro ei obviam. *R.* Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaque, cùm ad eum accesseris, illinito ejus oculos isto felle; tum ille, felis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit? atque ita, dejectâ albugine, & cœlum & te lætus videbit. *A.* O gnate, jam mortem non deprecor, postquam tuum confpectum cernere licuit. *Tobi.* Salve, mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve. *Tobæ.* Salve, fili optatissime: ut vales? *Tobi.* Optimè; esto Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutare. *Tobæ.* Libenter patiar. *Tobi.* Expectemus paulisper. *Tobæ.* Sentio fellis mordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tobæ.* O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili, amplectere me: gratias ago Jovæ Deo Israëlitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit; cujus nomen nullis unquam sæculis satis digne laudari poterit, qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat: hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itinere, salvum lætúmque restituerit.

Sent *Deus suos à miseriâ tandem liberat. Medicina mordax. Deo gratiæ sunt agendæ de omni bono.*

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael, Tobæo & Tobiæ, ei mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Tobæ. TObia fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem; & eam cum corollario. *T.* Pater, demus ei

dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit & reduxit, meámque uxorem ſanavit, & argentum à Gabele abſtulit, & tibi oculos ſanavit: pro quibus omnibus quænam ei referri par gratia poteſt? Hu ades, Azaria. Accipe, frater, mercedem tuam, id eſt, dimidiam pecuniam, quam illinc apportâſti: & vale *R.* Canite Jovæ carmen novum, eíque gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis crebríſque precibus, ſupplicationibus, & beneficentiâ erga egentes eum affectate, quoad vivetis: nam plùs apud eum valet aſſiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auríque copioſa congeries, utpote cùm beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu, tuáque nurus Sara, Sancti opem multis precibus ſuppliciter magno cum animi angore implorabatis, veſtras ego preces (ut vos ſciatis) ad Majeſtatis ſolium ſubvehebam? cúmque tu mortuos ſepeliebas, aderam tibi: tu ſque difficillimis rebus, ab Jovâ, qui te oculorum cœcitate tentaverat (ſolet enim hoc pacto periculum facere bonorum) miſſus ſum ad te ſanandum, & Saram, tuam nurum Sum autem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloriæ ſolium famulantur. Nolite timere. Bene vobis ſe res habet. Agite Jovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quòd me, quamdiu vobiſcum verſatus ſum, edere & bibere vidiſtis, ſpecies illa fuit quæ veſtris oculis obverſabatur, cùm re ipſâ neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos veſtri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem in omnem omnium ætatum æternitatem teſtentur: & Jovæ gratias agite, ejúſque ſacram memoriam piè retinete; méque jam abſolvite, ut ad Deum me recipiam, à quo ſum miſſus ad vos.

Sent. *Deus piis ſæpe nè cogitantibus quidem proſpicit. Per cruces ducit Deus ſuos ad fœlicitatem. Piorum primordia triſtia, exitus læti.*

ACHIOR Judithæ 5, & 6.

ARGUMENTUM.

Quærenti Oloferni de Judæorum ſtatu narrat Achior: &, quoniam eos invictos eſſe dicit, (niſi forte Deum ſuum offenderint)

rint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienſes Judæos de-duci, ut unà cùm illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres

NArrate mihi, vos Chananæi, de iſtius nationis hominibus qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantam habeant copiarum multitudinem, quâ re plurimùm valeant & poſſint, quo rege & exercitûs duce utantur, & cur ſoli ex occidentalibus mihi obviàm venire neglexerint. *A.* Audi, domine, orationem ſervi tui Enunciabo tibi rem omnem, ut ſeſe habet, de gente iſtâ montanâ, quæ finitimos tibi fines incolit: neque ullum ex ore meo mendacium excidet. Homines ſunt prognati à Chaldæis, qui principio Meſopotamiam incoluerunt. Cùm enim deos patrios Chaldæorum detrectarent, patriiſque moribus relictis unum ſibi Deum cœleſtem ad adorandum delegiſſent, ab illis exagitati in Meſopotamiam aufugerunt. Ibi, cùm aliquamdiu commorati eſſent, juſſi à Deo ſuo in Chananæam commigrare, paruêrunt; atque, in Chananeâ commorati, magnum auri argentique & pecoris numerum comparaverunt. Poſtea, dominante fame, in Ægyptum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt donec ih innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde, cùm à rege Ægypti crudeliùs tractarentur, & lateres conficere indigne & labore ſervili cogerentur, Deum ſuum implorârunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis coacti Ægyptii eos tandem ab ſeſe emiſerunt. Sed poſtea, remiſſo malo, cùm eos fugientes revocare, rurſumque in ſervitutem redigere conarentur; Deus illis mare rubrum diſcluſit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem concreta ſtaret, quâ illi viâ in ſicco per medium maris ſolum pertranſiverunt. Eòdem Ægyptius exercitus conſecutus, aquâ ſubmerſus ita eſt, ut ex innumerabili multitudine nè nuncius quidem evaſerit. Trajecti mare rubrum, in ſolitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo conſiſtere unquam, aut habitare potuerat: ubi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunque unquam venerunt, Deus eorum hoſtes pro eis nullo arcu, nullâ ſagittâ, nullo ſcuto, nullo gladio debel-

debellavit; nec unquam huic genti reſiſti potuit, niſi ſiquan do à ſui Dei cultu deflexit. Nam, quoties alium Deum quàm ſuum coluerunt, direpti ſunt, & omnes à bello contumeliam pertulerunt. Quoties autem Dei ſui cultum repetiverunt Deus eis cœleſtis reſiſtendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebuſæos, Pherezæos, Hettæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortiſſimos quoſque Heſebonios deleverunt, eorúmque agros & oppida occupârunt. Ac, quamdiu ſeſe à Deo ſuo offendendo continuerunt, multis bonis fruiti, Deòque ſuo (qui improbitatem odit) proſpero uſi ſunt: Et ante hæc tempora, cum ab eâ vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinaviſſent, diverſis diverſarum gentium bellis profligati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti ſunt, eorùmque Dei fanum ſolo æquatum, & oppida capta, & ab hoſtibus compilata ſunt. Sed nunc ad Deum ſuum converſi, ex diſperſione ac diſſipatione congregati ſunt, deſertóſque montes occupârunt, & Hieroſolymam (in qua eorum ſacrarium eſt) obtinuerunt. Quare diſquirendum eſt, domine, ſiquæ iis offenſæ ſunt apud Deum: Nam, ſi ſunt, facile eos, ipſo concedente, ſuperabimus. Quod ſi nihil ab eis eſt commiſſum, bello ſuperſedendum cenſeo: nè, Deo pro eis propugnante, infamiam apud omnes mortales ſubeamus. *P.* Quis eſt iſte qui tantum tribuit Iſraëlitis, ut eos putet Nabuchodonoſori poſſe reſiſtere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitûs impetum ſuſtinere non poterunt. Invadamus modò, & Achiori oſtendamus, eos poſſe ſuperari. *O.* Quoniam tu nobis iſtud oraculum, præclare vates, edidiſti, Iſraëlitas à Deo ſuo defenſum iri; ut intelligas unum eſſe deum Nabuchodonoſorem, contra cujus invictam poteſtatem nè illorum quidem Deus ſtare poſſit; nos, qui ab eo miſſi ſumus, illos ad unum funditùs ad internecionem ità delebimus, & equitatu proculcabimus, ut eorum montes ſanguine redundent, & campi corporibus compleantur; citiúſque illos ad fugam, quàm nos ad perdendum, vires deficient. Hæc eſt totius orbis domini Nabuchodonoſoris indeclinabilis ſententia. At tu, Ammonitarum mercenarie Achior, qui tam

divinum

divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ particeps potentiæ, &, quos nobis anteponis, ad eos defice, ut cum eis potiùs, ut dignus es, pereas, &, inter eos, à nostrâ acie contrucidatus des pœnas. Quòd si tantum tuæ superstitioni confidas, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas; quid metu exalbescis? Hic tibi tua sunt omnia: non peribis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripite hunc Betuliam ad suas Israelitas, ut illorum potius exitii, quàm nostræ sit socius victoriæ.

Sent. *Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes veritatem audire nolunt. Assentatorum plenæ sunt domus, aulæque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia.*

JUDITHA. Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betulienſium primates objurgat, quod de urbis deditione pacti ſunt, &, eos conſolata, ſeſe ad eis ſuccurrendum parat.

Juditha, Ozias, & cæteri Senatores.

J. ATtendite, primates populi Betulienſis. Promiſiſtis populo, & quidem interpoſito jurejurando, vos urbem hoſtibus poſt quinque dies eſſe dedituros, niſi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itáne verò tempus Divinæ ſtatuitis miſericordiæ? Et ei diem veſtro arbitrio dicitis? Hoccine tandem eſt Deum ad clementiam pellicere, an ad iracundiam inſtigare? Dicite mihi vos, qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, poteſtiſne, non dicam Dei, ſed hominum animus qui ſit, & conſilium perveſtigare? Quid Dei horum omnium auctoris, mentémne ejus tenetis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui, ſi nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at poteſt intra quot volet; poteſt nos quolibet die vel tutari, vel hoſtium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quaſi vadari conſilium. Neque enim is eſt, qui aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujuſquam ſit coercendus. Quare expectemus ab eo ſalutem, ejuſque auxilium petamus. Spero eum, pro ſuâ facilitate, noſtras preces auditurum, præſertim, cùm neque hodie in noſtro genere ulla tribus exter, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ

deos

deos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in ca
sa fuit, ut patres nostri, bello, & direptionibus vastati, &
ab hostibus magnâ clade concisi sint. At nos alium Deu
non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse no
nostrúmque genus despecturum. Quòd si in hostium po
testatem venimus, non tantùm nobis nocuerîmus, sed et
am reliquæ Judææ, posteaque sacraria depeculanda reliqu
rîmus: quorum pollutionem, & consanguineorum nostrorum
metum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessio
num vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta feret, &
â nobis pœnas reposcet, ubicunque gentium sumus servituri
ut à nostris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobi
sint perferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei grati
am, sed hominum afferet infamiam. Quamobrem fratre
(quandoquidem a vobis aliorum animi pendent, vobis sa
crarium, vobis fanum, vobis ara nititur) demonstrate consan
guineis nostris, non esse desperandum, contraque, quicquid
acciderit, fortiter esse & constanter ferendum; Deoque in
his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, sicut olim pa
tres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Ja
cobum, Mosem, deinque omnes veros Dei cultores & amicos,
quot, quantos, quam varios perpessi sint dolores. Constitu
te nunc alterâ ex parte eos qui Dei periclitationis impatien
tes, contemptiùs de eo, & graviùs & senserunt, & locuti
sunt; ut fœdè perditi, & à serpentibus exanimati sint.
Quare ne horum desperationem sequamur, sed illorum su
periorum fiduciam imitemur; cogitemúsque nos non ut hostes
extremo supplicio affici, sed ut servos sontes salutari verbe
rationis medicinâ corrigi. *O.* Rectè tu quidem omnia, & quæ
nemo neget. Neque nunc primùm tua prudentia, intelligen
tia, consilium innotescit; quin jam ab ineunte ætate vulgo
compertum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem sitis
ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandùm adegit; quod
jusjurandum violare nobis nefas est. Quocirca precare tu
pro nobis Deum, quæ pia religiosa mulier es, ut pluvia no
stros lacus impleat, ne siti deficiamus. *J.* Quemadmodum
igitur id, quod dixi, à Deo esse sentitis; ita etiam
id, quod facere decrevi, an ob eodem proficiscatur, peri
culum

lum facite: Deúmque orate, ut me in consilium compro-et. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis me-oria concelebret. Vos hâc nocte ad portam eritis; ego cum ncillâ meâ exibo: ac spero fore, ut Deus, intra dies post uos urbis deditionem concessistis, per me Israëlitis subveniat. ed nolo vos in meum propositum inquirere, neque enim vo-is, nisi re perfectâ, enunciabo; neque quicquam aliud nisi De-m pro me, usque ad meum reditum, orate. *O.* Bene vale, eo tibi ad hostium ultionem viam præeunte.

Sent. *Deo præscribendum non est. Insontibus, etiam in summâ sperationè, de Deo bene sperandum est. Magnum innocentiæ præsi-ium.*

OLOFERNES. Judithæ 10, 11, & 12.

ARGUMENTUM.

Judith, ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis victorium.

Excubitores, Judith, Milites, Olofernes.

Ujas es, mulier? Unde, & quo? *J.* Ex Hebræis sum, quos quia exploratum habeo venturos in vestram po-estatem, ab eis transfugio, méque ad Olofernem imperato-em recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viámque de-monstrem, quâ omnibus montanis, sine suorum cujuspiam æde, potiatur. *E.* Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad do-minum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te nte eum sistemus. Quò cùm perveneris, nolito animo for-midare, quo minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo benefico esse usurum. Dedu-camus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui in-tereà excubias nihilominus habete. Nos centum eam duce-mus. *M.* Heus tu, quò tam mane tanto studio & frequentiâ festinatur? *Al.* Dicitur transfugam quandam Hebræam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. *M.* Ac-curramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam de-trectet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? *J.* Salve, im-perator maxime. *O.* Allevate eam, mei satellites. Bono animo es, mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiduciâ, con-

contempſiſſent, nunquam ego meam in eos haſtam vibraviſſem. Sed ipſi ſibi malum hoc conflaverunt. Verùm dic mihi, quam ab cauſam ab eis ad nos profuga tranſieris. Nam ad ſalutem adveniſti. Sume animum: vives & in hanc noctem, & in poſterum, neque tibi quiſquam officiet; contráque, tecum bene agetur, quomodo ſolet cum ſervis domini mei regis Nabuchodonoſoris. J. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum, (abſit;) ſed ea dicam, quæ ſi ſequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus; neque tuus te conatus fruſtrabitur. Ita vivat omnium terrarum rex Nabuchodonoſor, & ejuſdem tibi concredita poteſtas, à quo ad omnes mortales corrigendos miſſus es, ut, per te non ſolùm homines illi ſervient, verùm etiam feræ, pecora, volucres, ſub ejus imperium tuâ virtute ſubjicientur. Nam non ſolum de tuâ ſapientiâ tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit; ſed etiam per omnes jam oras ſermones diſſipati ſunt te unum eſſe toto in regno optimum, potentiſſimum, & in rei militaris prudentiâ admirabiliſſimum. Jam verò Achior quæ in tuo conſilio dixit, & quæ tu ei reſpondiſti, audita nobis ſunt. Nam comprehenſus à Betulienſibus rem omnem eis expoſuit. Cujus tu cave nè orationem negligas; ſed memoriæ tradas; eſt enim vera: neque enim ſuperari, neque armis debellari natio noſtra poteſt, niſi Deum ſuum ſcelere aliquo ſibi infeſtum reddiderit. Quare, ne tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum eſt, dum ſcelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiſerint; quo ſcelere cùm Deum irritaverint, facilem & ſibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cùm enim commeatu & aquâ deficiantur, ſtatuerunt pecora invadere: & quæ guſtare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt inſumere; frumentique primitias, & vini oleíque decimas (quæ ſervabant dicata ſacerdotibus, qui Hieroſolymis apud Deum noſtrum miniſtrant conſumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas eſt. Idque ut ſibi facere liceat, miſerunt Hieroſolymam (nam & Hieroſolymitani eadem fecerunt) qui ſibi poteſtatem à ſenatu afferant: quâ poteſtate ad eos relatâ, facturi ſunt quod dixi, & tum demum in

tuam

uam poteſtatem venturi. Horum ego omnium non ignara
b eis aufugi, ejuſmodi erga te facinus ex Dei mandato
ditura, ut ad ejus auditum omnes ſunt mortales admira-
uri. Sum enim religioſa, cœlique præpotentem Deum no-
tes diesque colo. Interea apud te commorans, domine,
octu itabo in vallem; Deumque precabor: qui ubi me
ertiorem de eorum perfecto ſcelere fecerit, veniam id tibi
ndicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis re-
ugnante, proficiſceris. Te ergo per mediam Judæam ad
ſam perducam Hieroſolymam, tuumque currum in mediâ
rbe ſiſtam, ut eos, tanquam paſtore deſtitutas oves abigas,
ullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præſignificata
& prænunciata, ut tibi enunciarem, miſſa ſum. *O.* Bene
ecit Deus, quod te populo præmiſit, quæ res & nobis victo-
iam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat.
Quod ſi tu, quum es & formâ eleganti, & oratione elo-
uenti, tum præſtabis, quæ locuta es; & Deus tuus mihi
Deus erit, & tu Nabuchodonoſoris domeſtica per totum or-
em celebraberis. Agité mei ſervi, ducite hanc in meam
ellam, eique de meo penu alimenta præbete. *J.* Dabis
eniam; non licet mihi guſtare tua, niſi velim mihi malum
onflare. Sed veſcar eis quæ mecum attuli. *O.* Quid? Ubi
uæ tecum habes defecerint, unde tibi talia ſubminiſtrabimus,
um veſtratia cibaria non habeamus? *J.* Sic tu bene vivas,
omine, ut ego non ante conſumpſero quæ habeo, quàm Deus
r me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. *Qui verum audire non vult, dignus eſt qui mendaciis de-
piatur. Qui veritati non credit, is mendacio facilè capitur.
ulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum conſilium qui re-
diat, is in malum conſilium cadit.*

VIRAGO. Judithæ 13 & 14.

ARGUMENTUM.

*uditha noctu caput Olofernis ferens, Betuliam portis apertis in-
trat, & caput illud oſtendens, eis quid facto ſit opus præſcribit.
Deinde, quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.
Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.*

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam. Deus, Deus noſter nobis adeſt, qui hodie inſignem & præclarum victoriæ

victoriæ honorem tradit Israëlitis. *E.* Judithæ vox audi
tur, socii ; descendamus propere ad portam. Convocent
huc senatores, vos incendite faces. *J.* Vide Abar, ut istu
caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuo
perâ, unà cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civit
C. Prælucete funalibus vos : aperite portam, janitores; i
tromittite eam, ut videamus quid novi ferat. *J.* Lauda
Deum, laudate Deum, qui ab Israëlis stirpe misericordia
suam non avertit, sed hostes nostros hâc nocte per me
manus fregerit. En vobis caput hostis nostri Olofern
summi Assyriorum imperatoris ! en velamen in quo ille j
cebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri m
nu occidit ; m que euntem, manentem, redeuntem, inviol
tam intemeratàmque conservavit, neque ab ullo violari pe
misit. Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos lib
ratos esse lætor ; vósque, utut Dei bonitatem infinitamque m
sericordiam prædiceris, exhortor. *C.* Agimus Deo nost
gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per
nostros hostes in nihilum redegerit. *O.* O omnium mo
talium fœminarum Deo acceptissima fœmina ! O cœli te
rarùmque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ lau
des ! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum
direxerit ; quo facto tantum tibi hodierno die nominis gl
riam comparavit, ut tuæ virtutis laus tamdiu in hominu
mentibus hæsura, & linguis celebranda sit, quamdiu hujus
immortalis Dei facinoris memoria durabit ; quæ quide
in tantis nationis nostræ angustiis non dubitaveris vitam
tuam ruinæ opponere, & jam desponden tibus animis sub
venire. *J.* Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinn
murorum nostrorum suspendetis. Deinde orto sole univer
armati eruptionem facietis, ità ut ad eorum oppugnand
præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod
rit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur : qu
invento mortuo, tantus illos timor occubabit, ut præs
dium sibi in fugâ ponant. Tum vos sequimini ; licebi
que eos passim, Deo concedente, obterere. Sed ante ac
cersatur mihi Achior Ammonita, ut Israëlitarum con
temptorem (à quo ad nos tanquam ad certam neces
amandatu

mandatus eſt) videat. Adeſdum Achior. Deus Iſraëlitarum (cui tu teſtimonium dediſti, ultorem eſſe hoſtium ſuorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ita eſſe credas, ecce tibi caput Olofernis, qui ſuâ arrogantiâ Deum Iſraëlitarum deſpicabatur, tibique mortem in communi Iſraëlitarum cæde aſſignabat! *A.* O te non ſolum in omnibus Judææ domiciliis, ſed etiam in omnibus gentibus felicem, cujus audito nomine, homines ad deum laudandum excitabuntur! Sed jam narra mihi, ſi placet, quomodo te hâc totâ in re geſſeris. *J.* Principio, cùm hinc (ut ſcis) profecta incidiſſem in vigiles, ab eis deducta ſum ad Olofernem, apud quem, magnâ omnium expectatione juſſa dicere cur adveniſſem, ſimulavi me eſſe perfugam, quæ deſperatione rerum noſtrarum ad eum tranſiiſſem, demonſtravique ea quæ ex te audiviſſet eſſe vera. Neque enim genus hoc hominum poſſe ſuperari niſi aliquo facinore admiſſo. Sed jam fame preſſos Iſraëlitas, cogitare veſci eis, quibus veſci lex prohiberet: quo ſcelere ſi ſe obſtrinxiſſent, facile eos victum iri. Quare expectaret, dum id ſcelus eſſet perpetratum; mihique interea in ejus caſtris verſanti faceret, quandocunque vellem, exeundi poteſtatem, ut Deum precarer: &, illo ſcelere commiſſo, à Deo certior fierem, eumque de eo admonerem: tum demum enim eſſe ſuperaturum. Credidit ille, mihique omnia quæ petieram conceſſit. Ita triduo in caſtris verſatus ſum; noctu interim in vallem, Deum ſalutandi gratia, ventitans, Deique præſens auxilium ſuppliciter implorans: Quarto denique die ab illo ad compotationem accerſita adfui, oſtendique me quicquid imperâſſet eſſe facturam. Potatur: ipſe mei cupiditate ardens largius ſeſe invitat. Clausâ cœnâ, cùm cæteri vini pleni diſceſſiſſent, Bagoas eunuchus tabernaculum externe clauſit; me ibi ſolâ relictâ cum Oloferne, qui ebrietate & ſommo oppreſſus, in lecto recubuerat. Hic ego, cùm pediſſequæ meæ mandaviſſem, ut, extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum ſtans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meiſque adeſſet. Deinde ad lecti columellam, quæ erat prope caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, &, ad lectam me applicans, ſiniſtrâ

cæſariem ejus prehendo, Deumque tacitè precata, ut me in e re confirmaret, collum ſummâ vi bis ferio: amputatóque ca pite, corpus à ſtragulâ veſte provolvo; &, ablato velo, exeo a pediſſequæ caput trado: quo in eſcariam peram indito, amb de more, ſic quaſi ad ſupplicationem egreſſæ, huc tutò perve nimus. *C.* Salvi ſumus, reviximus: O fauſtam noctem, quæ no ab æternâ nocte vindicas! *A.* Quanquam quod dixi Olofern de Dei veſtri poteſtate, non aliter dixi quàm ſentiebam: ta men nunc multò magis hâc re confirmatus, credo, volóqu deinceps non tam Iſraëlitarum laudator, ſed civis eſſe, & i veſtrum numerum pignore circumciſionis adſciſci.

Sent. *Superbiſſimus quiſque turpiſſimâ morte dignus eſt. V fœminæ manu poteſt Deus hoſpites ſuos ulſciſci. Cæſo duce, faci vincuntur milites.*

SUSANNA. Dan. 13.

ARGUMENTUM.

Suſanna, à duobus ſenatoribus, quia ipſorum libidini obſequi re cuſâſſet, accuſata adulterii, ad ſupplicium damnata ducitur Sed divinitùs ſupervenit Daniel, qui interrogationis prudenti ſenatorum calumniam palam facit; atque ita in ipſorum caput ſupplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Suſanna, Daniel, Puer.

S. AUdite, univerſa Judæorum concio, quamobrem in ve ſtrum judicium aducta ſit hæc Joacimi uxor Suſanna Heri, cùm nos duo judices in hortis ejus mariti ſoli deam bularemus, hæc cum duabus pediſſequis ingreſſa eſt: qua ubi foras amandavit, hortorúmque januam obſeravit, veni ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum eâ concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animad verſo tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, ſed illum comprehendere nequivimus. Nam, cùm eſſet valentior quam nos, apertâ januâ exiliit. Tantùm hanc prehenſam rogabamus, quis eſſet ille juvenis: ſed no luit nobis enuntiare. Hæc nos, impoſitis huic reæ (ſicu mos eſt) manibus, teſtamur. *C.* Satis explorata res eſt. Senatores ſunt qui teſtificantur, & iidem judices: dubitari non poteſt. Plectatur capite, quemadmodùm lex jubet. *Su.* O Deus immortalis, qui occulta nôſti, qui omnia etiam

ante-

antequam facta ſint perſpicis : tu ſcis, ut hi falſum contra me teſtimonium dixerint; ac vides, ut capite dem pœnas, cum nihil eorum commiſerim, quæ iſti contra me per calumniam, malitiámque commentiti ſunt. *Sen.* Non eſt mirandum, ſi turpiſſimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad ſupplicium, ut hoc tam deteſtabile facinus expietur, ne tam fœda in populo macula hæreat. *D.* At ego teſtor, me in hujus ſanguinem nullo modo conſentire. *C.* Quidnam iſtud eſt, quod clamas tu ? *D.* Itáne ſtulti eſtis, Iſraëlitæ, ut neque quæſtione habitâ, neque veritate compertâ, Iſraëlitidem condemnaveritis ? Revertimini in forum. Dico iſtos contra eam falſa eſſe teſtatos. *Sen.* Ergo tu ſede in medio noſtrûm, & tuam nobis pronuncia ſententiam, poſtquam tibi ſenatus divinitus datur. *D.* Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi iſtum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te ſcelera petunt, quæ factitabas antea, cum inſontibus condemnandis, ſontibúſque abſolvendis, iniqua judicia faceres ; Jovâ innocentem & juſtum interfici vetante. Nunc igitur, hanc ſiquidem vidiſti, dic ſub quâ arbore congreſſos videris. *Sen.* Sub lentiſco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, diſcindet te medium. Amovete hunc, adducite nunc alterum. Age, genus Chananæum, non Judæum : te venuſtas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ità verò agebatis cum Iſraëlitibus, quæ præ metu in veſtrum congreſſum veniebant. Sed non Judæ proles veſtram nequitiam ſuſtinuit. Age igitur, ſub quâ illos arbore congreſſos deprehendiſti ? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jámque præſto eſt Dei genius cum enſe, qui te medium diſſecet, ambóſque perdat. *C.* O Dei bonitatem immenſam ! à quo nunquam deſeruntur, qui in eo fiduciam ſuam collocârunt. Abripiamus ad necem hos nequiſſimos & improbiſſimos vetulos, ut, ex lege, eâdem pœnâ plectantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavârunt.*

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babyloniæ rex Chaldæis jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldæi.

N. AGite verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involuta peritissimi, evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meúmque mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. *C.* Vitam tibi, rex, sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus sum: quòd nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis, & vos pessumum dedecus vitam amittetis, & vestræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atque honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. *C.* At somnium dicere tuum est; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memoriæ excidisse. Sed nihil agitis; nisi enim me hâc suspicione levatis, non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. *C.* Nemo est in terrâ, qui istud præstare possit, neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæsivit ex ullo divino. Est enim quod tu rogas, omnino difficilius, quam quod possit quisquam expedire, præter unos Deos, qui inter mortales non versantur. *N.* Papæ! ergò vos prorsus inutiles estis, & hominum animis inani præclaræ rei possessione, tenebras offunditis? quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc indoctum, & insipiens doctorum & sapientûm genus ad necem trahi: ut, quorum nullus in vitâ usui est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent. *Deus sapientûm sapientiam perdit. Deus sapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.*

D A

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonoſori ſomnium ipſius dicit & interpretatur: quod quidem eſt de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldæorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum: quibus ſuccedit Regnum Chriſti, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonoſor.

D. NOli interimere iſtos ſapientes, Arioche, quos juſſit rex occidi: ſed deduc me ad eum; ego ſuſcipio interpretationem. *A.* Placeat: ſequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus ſum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. *N.* Tunè is eſt, Baltaſar, qui poſſis mihi & quod in ſomnis viderim, & quid id ſignificet, effari? *D.* Quod quæris arcanum, O rex, non ſapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatores poſſunt explicare: verùm eſt in cœlo abditorum demonſtrator Deus, qui ea tibi præmonſtrat, quæ olim eventura ſunt. Igitur tuum ſomnium, & viſum quod tibi ſecundùm quietem occurrit, hujuſmodi eſt. Cùm in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem veniſti, quod poſthac futurum eſſet: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idémque mihi, non propter excellentem ſapientiam, quâ unus cæteris mortalibus præſtem; verùm mihi idem aperuit, quo tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitâſti. Tibi in ſomniis objecta eſt ſpecies quædam inuſitatâ magnitudine ſimulacri, ante tuos oculos ſtantis, aſpectu terribili: cujus caput erat ex auro probatiſſimo, pectus & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei, partim cretacei. In eo ſpectando dum tu hæres, ſaxum ſua ſponte avulſum incidit in ejus pedes, eoſque contrivit: quo caſu confractum ſimul eſt ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum, omniaque fragmenta ventus, tanquam æſtate ſtipulas ex areâ, ſic ſuſtulit, ne veſtigio quidem relicto: ipſum autem ſaxum, quo icta eſt ſtatua, mutatum eſt in ingentem montem, qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem eſt ſomnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum: tibi cœleſtis ille Deus nobiliſſimum regnum, & præclariſſimam largitus eſt poteſtatem; omnèſque homines, quotquot ubique terrarum

ſunt, terreſtréſque beſtias, & aëreas volucres, ſub tuum imperium ditionémque ſubjunxit. Ità tu caput aureum. Poſt te autem exiſtet aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deindè æreum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Poſt, quartum ſurget, durum & plane ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuntur: ità ejus imperii volentia, & rigor, omnia violabit & contundet. Pedes autem, pedúmque digitos quòd vidiſti partim ferreos, partim fictiles; regnum illud diffidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, ſicut vidiſti ferrum cum argillâ conjunctum; illa verò digitorum, partim ferro, partim argillâ conſtantium, diverſitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum eſt. Quòdque ferrum vidiſti argillæ conjunctum, illa quidem propinquitate inter ſe conjungentur, ſed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non poteſt. Ejus regni tempore ſuſcitabit Deus regnum nullâ unquam temporum ſerie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipſúmque permanebit in ſempiternum. Quemadmodùm vidiſti è rupe ſaxum nullâ manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurúmque perfregit: ità Deus ille maximus tibi præſignificat ea, quæ poſt hoc tempus futura ſunt: eſtque ſomnium certiſſimum, & cum re ad verbum conveniens. *N.* O immenſam ineffabilemque ſapientiam! O profundum & ingenioſum intellectum! Afferte huc citò odores & libamina. Dignus eſt cui ſuffimina fiant, cúique divini honores præſtentur. O Baltaſar, veſter Deus veré Deus eſt Deorum, regúmque dominator, & obſcurorum explicator, poſtquam tu rem tam profundâ ignorationis caligine demerſam potuiſti in lucem eruere.

Sent. *Deus arcana ſua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt uſque ad adventum Chriſti. Chriſti imperium æternum eſt.*

FORNAX. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonoſor Babyloniæ rex erectam à ſe ſtatuam auream imperat à cunctis ſuis populis congregatis adorari. Hoc cùm Sidracus, Meſacus & Abednago, Judæi, facere recuſâſſent, in ignis fornacem

cem conjiciuntur. Sed, cùm ab igne indemnes fuiſſent, Nabuchodonoſor, ipſorum Deum ſolum eſſe confeſſus, imperat adorari.

Sidracus, Meſacus, Abednago, Præco, Delatores, Nabuchodonoſor, Proceres.

S. QUorſum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diverſis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Neſcio; niſi quòd, dum video immanem illam ſtatuam juſſu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet. *A.* Ego quoque valde commoveor, ac, nè velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, ſi juſſerit? *A.* Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem eſſet Dei cultum renunciare. *S.* Quâ tandem iſtud ratione? *A.* Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & ſtupidi rei mortalis ſimulachri procumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari poteſt? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratia, cultum ſimulare, cùm tamen animus in Deo ſemper fixus hæreat. *A* Apageſis. Satiſne ſe viro probaret mulier, ſi, cùm alteri corpus ſuum proſtitueret, ſe tamen virum ſuum ſemper in animo ferre diceret? Hæccine tibi juſta excuſatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minùs eſt hoc abſurdum. Túne, qui unus es, teipſum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollities eſt, aut quæ perverſitas, nos, quos honeſtum eſſet propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quíque id aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergo cenſes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potiùs, & fortiter occumbendum, quàm tantillùm modò de viâ deflectendum. *S.* O maſculum pectus! laudo te. Equidem ità ſentiebam, ſed volui quid animi haberes tentare. Verùm edicitur ſilentium, & video in loco edito præconem: âudiamus quid proclamat. *Præ.* Pax ſit rebus. Edico vobis qui ex quâcunque natione, populo, linguâ præſentes adeſtis, ut ſimulatque ſonum audietis tubæ, tibiæ, citharæ, ſambucæ, pſalterii, ſymphoniæ, & reliquorum concentuum, procumbatis, & ſignum aureum adoretis, quod rex Nabuchodonoſor erigendum curavit. Quod ſiquis non paruerit, continuò in igne candentem fornacem injicietur.

tur. *S.* Deum immortalem! quod ſcelus video? Eòne impietatis & inſaniæ prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod, hominum manu factum, homine deterius eſt & inferius? *M.* O veſaniam! illud videtis, ut procidêrunt omnes! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtiſne illos tres Judæos qui non procubuêrunt? *Al.* Video; nunciandum id eſt regi. *D.* Rectè ſanè: eamus ad eum. *A.* Adeone concidiſſe conſtantiam, ut in tanto numero nullus ſit, quem non labe factaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quam longiſſimam. Tu edicto caviſti, ut omnes, audito cantu muſico, procumberent, & aureum ſimulacrum adorarent: rebellibúſque pœnam deſcripſiſti, ut igne cremarenter. Nunc homines quidam Judæi, quos procurationi Babylonicæ præfeciſti, Sidracus, Meſacus, & Abednego, tuum edictum contemnunt, neque eoſdem tecum Deos colere, neque ſtatuam adorare curant. *N.* Itáne eſt? Ergo invenientur, qui meum imperium detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite eos properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid ſit mihi non obedire: jam efficiam, ut ſciant me eſſe regem. *D.* Adducimus tibi homines, O rex. *N.* Itáne eſt, Sidrace, Meſace, & Abednago, ut vos neque meos Deos veneremini, neque auream ſtatuam à me erectum adoretis? Quid? Nunc ſaltem non eſtis parati, auditis concentibus muſicis, accidere ad eam? Nam, niſi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis verò eſt Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil ſumus ſoliciti, quomodo tibi ad iſta reſpondamus. Eſt Deus, quem nos colimus, qui & poteſt nos ex flammis ſervare; & ex tuis manibus, rex, profectò ſervabit. Quod etſi non ità eſſet, tamen omnino, (nè tu erres) neque Deos tuos coleremus, neque ante ſtatuam inclinaremur. *N.* Proh deûm atque hominum fidem! tantâ eſſe quenquam audaciâ, ut auſit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, ſubjicite igni alimenta, efficite eum ſeptuplum hujus qui nunc eſt. Vos verò, O fortiſſimi viri totius exercitûs, comprehendite hos tres viros, colligate. Eja, quid ſtatis? Nihil opus eſt detrahere veſtes, vincite unà cum omni amictu. Hem, ſic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid poſſit eorum Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc ſceptro comminu-

am

m capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauſerit, qui ipſi
n flammam alios conjecêrunt. Sed quid? O rem miraculi
lenam! quid ego video? Eho mei proceres, nonne tres
iros in ignem conſtrictos injecimus? *Pro.* Factum, rex.
N. Atqui ego video quatuor viros ſolutos in mediâ fornace
ugredientes illæſos, & indemnes: quorum quartus formâ eſt
uguſtâ & plane divinâ. O rem inauditam! accedam propi-
s ad oſtium fornacis. Heus Sidrace, Meſace, & Abednago,
ummi Dei cultores, exite huc. *S.* Adſumus, O rex, è tor-
idâ flammâ divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni! quid
oc rei eſt? Quanta miracula hodie cernimus! Videte
t ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut ne pilus
uidem crematus ſit, ut amictus integri nullâ flammæ notâ
ouſti ſint. *N.* Gratias ago Deo Sidraci, Meſaci, & Abedna-
gonis, qui genium ſuum miſerit ad liberandum ſui culto-
es, qui ipſius fiduciâ nixi, ſpreto regis edicto, maluêrunt
ua corpora ad cruciatum tradere, quam ulli Deo præter-
quam ſuo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque de-
cerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum
nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè de hoc
Deo dixerit, turpiſſimo exitio plectatur, ejuſque domus
ublicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ & nomi-
ne loci notetur. Nam, præter hunc unum, præſens ac ſalu-
is præpotens Deus, nullus eſt

Sent. *Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori ſatius eſt, quam ſimulacra colere. In juſtiſſimum quemque graviſſime ſæviunt principes hujus mundi. Deus ſuos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendo vincunt.*

BALTASAR. Dan. 5.

ARGUMENTUM.

Accerſitus ex matris conſilio à Baltaſare Babyloniæ rege Daniel vates, ei legit & explanat ſcriptum manûs in pariete, quod Chaldæi non potuêrunt.

Baltaſar, Regina, Daniel.

B. NUlluſne eſt è vobis, qui hoc legere & explanare poſſit? O homines ad nullum rem idonei! Quid attinet vos in tanto honore eſſe, ſi cum maximè opus eſt, tum minime poteſtis? *R.* Regem multum diúque ſalvere jubeo.

Audivi

Audivi ut tu te crucies & æstues, quòd nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne tu afflicta, neve tantoper pertimesce. Vir est quidam in tuo regno, mente sanctissimo rum deorum præditus, cujus excellens perfectáque doctri na, peritia, sapientia, tempore patris tui cognita perspe ctáque fuit: quo nomine rex eum magorum, hariolorum divinorum, Chaldæorúmque magistrum esse voluit, quod eum Danielem (nam id est ei nomen, quanquam rex Baltasa rem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & pru dentiâ valere, inque somniis interpretandis, ambiguísque aperiendis, & obscuris declarandis, longè alios omnes an tecellere. Proinde, si me audies, eum advocabis, ut te istâ difficultate liberet. *B.* Evocetur sanè. *R.* Mox aderit, ne trepida. *D.* Ad sum tuo accersitu, O rex! *B.* Tune es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæâ traduxit? *D.* Etiam. *B.* Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiâque & prudentiâ atque sapientiâ facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem audi. Cùm hic læto solutóque animo opiparè con vivarer, unà cum mei regni optimatibus; ecce extitit quæ dam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes: sed eorum nemo, non modo interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare pos se. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit elo qui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni prin cipatum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut aliis largi tor. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi planum fa ciam: itaque ades animo, O rex! Nabuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum regnum, splendo rémque egregium; quâ de causâ omnes eum gentes & natio nes trepidè metuebant! Quippe qui, quoscunque visum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed, cùm jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret, & animos tolleret, de solio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consortio ejectus: tum in brutam naturam sen súmque translatus, inter feras habitavit: & herbarum pastu

boum

oum ritu delectatus, ventos imbréſque & omnes natura-
es cœli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem
ecognovit ſummum illum Deum terreſtris hujus imperii
rincipem eſſe, & ei quem velit præficere. Tu quoque
altaſar, qui es ejus ſatu editus, nihilo te modeſtiorem
ræbuiſti, cùm tamen ea omnia præclare ſcires: ſed te
ontra cœlorum Dominum inſolentiùs geſſiſti, & nunc va-
a terreſtris domicilii proferri juſſiſti, quibus tu, tuíque
roceres & uxores, tum juſtæ, tum concubinæ, in biben-
o vino abuſi eſtis. Quinetiam Deos celebraviſti aureos,
rgentos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque
ernunt, neque audiunt, neque ſentiunt; Deo autem, in
ujus manu tua vita & facta omnia ſunt, nullum honorem
abuiſti. Quare ab eo miſſa eſt hæc manus, cujus ſcrip-
um hoc eſt, *Menſus eſt, menſus eſt, ponderavit & diviſit.*
Senſus autem: *Menſus eſt*; menſus eſt Deus regnum tuum
& id conſummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trutinâ,
& inventus levior: *Diviſit*; diviſum eſt tuum regnum, &
Medis Perſíſque diſtributum.

Sent. *Cum maximè opus eſt, tum minimè juvant hujus mundi ſapientes. Cum trepidat, & nihil poteſt humana ſapientia, tum maximè ſeſe exerit divina. Qui alieno exemplo non ſapit, is ſuo periculo maloque dignus eſt. Hominum imperia in Dei ſunt arbitrio.*

HAMAN. Eſteræ 7.

ARGUMENTUM.

Eſtera regina regi Aſſuero patefacit perfidium Hamanis in Judæos; eamque ob cauſam rex illum jubet in crucem tolli ab eo ipſo erectam ad tollendum in eam Mardochæum Judæum.

Aſſuerus, Eſtera, Haman, Harbona.

A. LAutè ſane & prolixè à te accepti ſumus, regina, uxor chariſſima. Quamobrem roges jam quidlibet licet; id rogatum feres. Dic quid petas: vel ſit dimidum regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium, O rex, ſi ita tibi videtur, vitam mihi meíſque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam ſumus proditi, & indigniſſimo crudeliſſimóque exitio deſtinati. Quod ſi ſervituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quamquám indignus eſſet hoſtis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* O ſuperi! Quis hominum eſt tam audax,

dax, ut id auſus ſit etiam cogitare? Aut ubi is eſt? *E.* Ecce hic adeſt hoſtis infeſtiſſimus, homo hominum quantùm est peſſimus, Haman. *A.* Proh Deûm atque hominum fidem! Cœlum! O terra! ardeo: tantâ inventum eſſe quenquam audaciâ. *Ham.* Exiit irâ inflammatus. Quantùm ego illum video, res mihi ad reſtim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, ſi forte miſereſcat meî: quod ſi hoc non ſuccedat actum eſt, illicet perii. Regina, jam non deprecor culpam merui, fateor; nec poteſt ullum ſupplicium majus eſſe meo crimine: ſed te ſupplex, genua amplectens, per iſtam clementiam. *A* Quem neque pudor, neque mea majeſtas deteruit? Sed quid video? Atat etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! etiamne ut reginam domi apud me vi comprimat? corripite, velate vultum: indignus eſt qui locum intueatur. *Harb.* At etiam ſi ſcias quid machinatus ſit in Mordachæum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta ſit. Crucem ante domum ſuam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommodè cadit, auctorem in eam tollite, ut eâdem, quâ alios capiat, viâ capiatur.

Sent. *Muliebrium illecebrarum magna vis eſt in utramque partem, hoc eſt, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum conſilium conſultori peſſimum. Impii ſuorum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES. 2 Eſdræ 2. *vel* Nehem. 2.

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, eundi inſtauratum urbem Hieroſolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

A. QUI fit ut vultu ſis adeo triſti, cùm non ægrotes? Mirum ni animi triſtitia eſt. *N.* Rex, in perpetuum vive. Poſſumne non triſti vultu eſſe, cum urbs, in qua ſepulchra ſunt majorum meorum, everſa ſit, & ejus portæ igne deflagraverint? *A.* Quidnam ergo petis? *N.* Si tibi videtur, & ſi quid apud te valeo, ut me demittas in Judæam, ad inſtaurandam urbem patriam. *A.* Ego vero dimitto. Tu dicito, quid tibi ad iſtud fieri velis. *N.* Curabis, ſi placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Aſaphum regiæ ſylvæ

lvæ cuſtodem, qui mihi ligna ſuggerat ad reficiendas portas arcis, quæ eſt ædi conjuncta, urbíſque mœnia, & domum, in quam ſum diverſurus. *A.* Dabuntur quæ petis. *N.* Ago tibi gratias immortales, rex, tibìque fortunatiſſimum longiſſimúmque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eúmque quocunque vult inclinat. Cui propitius eſt Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS. 2 Eſdræ 5. *vel* Nehem. 5.

ARGUMENTUM.

Expoſtulant pauperes Judæi de divitum erga ſe iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebeii, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

MAgnus eſt tum noſtrûm, tum noſtrorum liberûm numerus; comparandum eſt unde frumentum, quo vivamus? *Al.* Oppignorandi ſunt fundi noſtri, & vineæ & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. *Al.* Jam pro noſtris agris, & vineiis, ad tributum regi pendendum pecuniam ſumpſimus mutuam. An æquum eſt, ut, cùm ejuſdem noſcum conſanguinitatis ſint alti, eademque ſit liberorum eorum atque noſtrorum conditio; nos tamen liberos noſtros in rvitutem dedamus, ſintque jam filiarum noſtrarum monul- emancipatæ, neque eas vindicare poſſimus, cùm fundos vineas noſtros teneant alii? *N.* O indignum facinus! Ita vero, principes, fœnus à veſtris exigitis? Ergo nos conguineos noſtros Judæos, in exteras gentes venditos, pro oſtris viribus redemerimus; & vos eoſdem emetis, ut dominos non amiſerint, ſed mutaverint? Non recte facitis: onne in metu Dei noſtri vivetis, ut barbarorum hoſtium oſtrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei gnati, atque famuli, argentum eis frumentúmque mutuò dimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodiè ros ſuos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centeſimam ndonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ iis utuò dediſtis. *Pr.* Reddemus, neque ab eis quicquam exiemus: ſic faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò ſacerdotes, rate vos ita facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergo quemadmoùm ego meum gremium excutio, ſic quicunque non hæc

præ-

præſtiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore ſuo; ſicq
eſto excuſſus, vacuuſque. *Po.* Amen.

Sent. *Avaro homine nihil eſt iniquius. Avarus animam
nalem habet. Multùm pollet, etiam apud iniquos, juſtus
gravis homo.*

VERITAS. 3 Eſdr. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

*Darius Perſarum rex proponit optimatibus ſuis trium ſtipator
ſuorum ſententias, ad judicandum quænam eſſet optima. S
autem eæ, de viribus Vini, Regis, Mulierum, & Veritatis. F
cùm ſtipatores, juſſu regis, ſuæ quiſque ſententiæ rationem r
didiſſent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas t
buiſſet: & à rege, præter ſtatutum diſputationis præmiu
impetrat, ut Hieroſolymitanum fanum inſtauret.*

*Darius, Anagnoſtes, Stipator, Alter Stipator,
Zorobabel, Optimates.*

D. HÆC cauſa eſt, mei proceres, cur vos juſſerim convoc
ri. Cum mei corporis cuſtodes, dormiente me, int
ſe (ut fit) confabularentur, eò delapſi ſunt, certatim ut dic
rent ſuam quiſque ſententiam, ecquæ res maximam vim hab
at: eâ conditione, ut cujus dictum ego & Perſidis triumv
doctiſſimum judicâſſemus, huic victori pronunciato ea dare
tur, quæ jam audietis. Recita ſchedulum. *A.* Cujus dictum
pientiſſimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victor
ornamenta conſequitor, purpuraque induitor; auro bibi
& in auro dormito, & in aureis frænis currum, byſſinámq
cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & ſecundu
Darium primus propter ſuam ſapientiam ſedeto, Dariique
miliaris dicitor. Primi ſententia eſt hæc: *Maximam vim h
bet vinum.* Alterius; *Maximam vim habet rex.* Tertii; *Ma
mam vim habent mulieres*: ſed *omnia vincit veritas. D.* Nu
evocentur huc juvenes, ut ipſi ſua dicta declarent. Dic
juvenes, ſuæ quiſque ſententiæ rationem. *St. Prim.* Quanta
vim habet vinum, O viri! Omnes, à quibus bibitur, homin
fallit: eandem regis ac privati, eandem ſervi ac liberi, ea
dem pauperis ac divitis mentem efficit; omniumque an
mos ad lætitiam & hilaritatem convertit; neque doloris
lius neque debiti memor, omnium animos divites redd
ob

blitúmque vel regis, vel ſatraparum, efficiet ut nihil niſi agnificum loquantur; utque, cùm potavêrunt homines, & raternæ neceſſitudinis & amicitiæ memoriâ depoſitâ, conuò gladios ſtringant; neque poſtea, ubi à vino reſipuerint, uid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim abet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent homines, qui terras, & maria, quæue in eis inſunt omnia teneant? Atque *rex* omnibus antellit & dominatur, in eoſque principatum tenet: ità ut uicquid juſſerit facient. Si jubet ut inter ſe belligerent, arent: ſi contra hoſtes mittit, vadunt, & montes, & muos, & turres demoliuntur; occidunt, & occiduntur, neque egis edictum excedunt. Quod ſi vicerint, ad regem omia referunt, tum quæ prædati ſunt, tum cætera. Item qui on militant, neque bella gerunt, ſed terram colunt, hi quoue ubi ſata meſſuerint, ad regem referunt, cogítque alius aum tributa regi ferre. Is unus ſi jubet perimere, perimunt; dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet aſtare, vaſtant; jubet conſtruere, conſtruunt; jubet exſcinere, exſcindunt; jubet ſerere, ſerunt: cunctúſque ejus tum ppulus, tum magiſtratus eidem parent; eoque interim acmbente, cibum capiente, dormiente, circum undique cuſtoiam agunt, neque cuiquam diſcedere, & ſua negotia curare et, neque ejus dictis non parere. Quare ſic ſtatuo, viri, gis maximam eſſe vim, cui ſic obtemperetur. *Z.* Magnus idem rex eſt, viri; & homines multi, & vinum multum poſt. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principam tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuêrunt; & nne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his tum eſt: hæ ipſos educaverunt vinearum ſatores, ex quis vinum fit: hæ hominum veſtes faciunt: hæ hominibus oriæ ſunt, nec poſſunt ſine fœminis homines eſſe. Quod aurum, argentúmve, aut aliquam rem præclaram comparaunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formâ mulieris hore capti, his omnibus omiſſis, in eam oculos defigunt, m hiante ore intuentur? auróque, & argento & omrerum pulchritudini anteponunt? Homo, omiſſo ſuo ius parente à quo educatus eſt, ſuâque patriâ, uxori adhæreſcit,

hæreſcit, & cum uxore vitam finit, & patris, & matris, patriæ immemor. Atque, ut perſpiciatis mulieris in vos d minari; nonne, quæ labore & induſtriâ paratis, omnia mu eribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras Iatrocinandum & furandum proficiſcitur, & mare & flumi tranat, & leones videre ſuſtinet, & per tenebras graſſatu atque, ubi furatus, prædatus, nummis gravatus eſt, ad am cam omnia refert; pluſque diligit homo ſuam conjugem, qua parentes; uſque adeo, ut propter fœminas multi mente ali nati, multi ſervi facti ſint, multi perierint, multi lapſi ſi & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne inge regis potentia eſt? Nonne omnes eum nationes vel tange formidant? Atqui videbam, cùm hominis præclariſſimi Ba taci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram dens, de cujus capite diadema auferret, ſuoque imponere tum regis malam ſiniſtrâ manu feriret, rege interea ea ore hiante aſpiciente, & arridenti arridente, & ſuccenſen blandiente, quo eam ſibi reconciliaret. Annon multùm v lent mulieres, O viri, quæ hæc faciant? Multùm ſanè & m lieres pollent, & ingens terra eſt, & excelſum cœlem; & ſ curſu velox, qui uno die cœlum circumvectus, eodem currat unde profectus eſt; magnus ſane eſt, ſed veritas ma ima eſt, & omnium potentiſſima. Veritatem omnis ter rum orbis vocat: veritati cœlum ipſum favet: veritatem o nia reformidant, & tremiſcunt: neque quicquam in eâ viti ſum ineſt. Vitioſum vinum eſt, vitioſus rex, vitioſæ mul res, vitioſi mortales omnes, & ejuſdem vitioſitatis ſunt cer opera omnia, in quâ vitioſitate veritatis expertes pereu At veritas æterna pollet, & perpetuo vivit, vigetque: neq ea eſt quæ cujuſquam ratione de recto deflectat, ac non e dem ſit omnibus; ſed, ab omni iniquitate & pravitate alie æquum facit, ejuſque facta probant omnes, nec ineſt in e judicio quicquam iniquum. Cæterùm & ab hâc, & à re magnificentiâ, & à potentiâ, & à majeſtate ſæculorum om um, laudatur Deus veritatis. *O.* Maxima veritas eſt, ma mamque vim habet. *D.* Viciſti: pete quid vis, etiam præ ea quæ ſcripta ſunt: nos ad tibi dabimus, quoniam docti mus inventus es; & à me proximus ſedebis, meuſque fa lia

aris vocabere. *Z.* Memento voti tui, quo te Hierosolymam ıstauraturum pollicitus es, tum cùm regnum assecutus es, omáque vasa Hierosolymis exportata, eò remissurum, quæ sepoit Cyrus, cùm de Babylone exscindendâ votum fecit, eáque illo missurum promisit. Et tu recepisti te instauraturum fam quod igni cremarunt Idumæi, tum cum à Chaldæis perstata Judæa est. Et nunc hoc est, quod a te postulo, rex doine, atque flagito: hæc est magnificentia, quam à te expecto. ro igitur ut votum præstes quod cœli regi, tuo ipsius ore, ncupâsti. *D.* Laudo te, & bone mones: faciam.

ent. *Honesta est de virtute contentio. Utinam inter sese sic rtarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona raque dicta sic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud culum argenteum, nostrum est ferreum: certè rara sunt hodie aulis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

DIALOGORUM SACRORUM LIBER QUARTUS.

MARIA. Lucæ 1.

ARGUMENTUM.

abriel genius Mariæ nunciat edituram filium Dei; quærentique modum demonstrat id fore à Spiritu Sancto. Illa credens assentitur.

Gabriel, Maria.

SAlve ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum felicissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio, te isto utero conceptum parituram natum, quem Jesum nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi Parentis censebitur, eúmque nabit rerum omnium præpotens Deus solio Davidis, auctos generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternum, c ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, cùm o viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus Sanctus sese in insinuabit, teque Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque

ſanctiſſimus iſte fœtus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Eliſabetha quoque (quò magis credas) tua cognata, jam ſenex concepit filium, & nunc ſextum jam menſem fert uterus ; & tamen inter ſteriles habebatur : uſque adeò nulla res eſt quam Deus non poſſit. *M.* Ecce me Domini ſervam : eveniat mihi prout tu dixiſti.

Sent. *Deo nihil arduum. Promittenti Deo credendum eſt etiamſi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim naturæ obnoxius eſt auctor ipſe naturæ.*

BAPTISTA. Mat. 3. Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTUM.

Joannes Baptiſta populum docet vitæ correctionem, & de Chriſto vaticinatur.

Joannes Baptiſta, Plebs, Publicani, Milites.

Jo. PRogenies viperina, quis vos ſummonuit futuram pœnam fugere ? Edite ergo vitæ melioris indices fructus, & ne ideo magnos vobis ſpiritus & arrogantiam ſumite, quod patrem habetis Abrahamum : dico enim vobis, Deum poſſe ex his ſaxis ſuſcitare liberos Abrahamo. Jam vero ſecuris arborum radici admota eſt, omniſque arbor fructum bonum non edens exſcindenda eſt, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus ? *J.* Qui habet duas veſtes, impertiat non habenti ; & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magiſter, quid faciendum eſt ? *Jo.* Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum eſt, exigite. *M.* Quid etiam nobis ? *J.* Ne quem pulſate, aut per ſycophantiam circumvenite, & ſtipendiis veſtris eſte contenti. Sed audite univerſi, ego quidem abluo vos aquâ ad vitæ emendationem. Sed me præſtantior mi ſubſequitur, & ita præſtantior, ut ego non ſum dignus qui ejus calceorum ſolvam corrigiam. Is vos abluet ſacro Spiritu & igne : qui quidem vannum manu tenet, aream ſuam perpurgaturus, frumentúmque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. *Bona arbor bonos fructus edit. Abſtinendum ab injuſtitiâ, ſi pœnas vitare velis.*

NATHANAEL. Joan. 1.

ARGUMENTUM.

Nathanael, à Philippo monitus, venit ad Jeſum, & in tam certa

Philippus, Nathanael, Jeſus.

P. DE quo ſcripſit Moſes in noſtrâ diſciplinâ, & vates, eum reperimus: Jeſum dico, filium Joſephi, à Nazarethâ. *N.* A Nazarethâ poteſt aliquid bonum exiſtere? *P.* Veni ut videas. *J.* Video huc venire vere Iſraëlitam; id eſt, hominem ab omni fraude alienum. *N.* Unde me nôſti? *J.* Priuſquàm te Philippus appellaret, cùm eſſes ſub ficu, videbam te. *N.* Magiſter, Tu es filius Dei, Tu es rex Iſraelitarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me ſub ficu eſſe viſum, ideo credis? Majora his videbis: Credite mihi, poſthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos aſcendentes & deſcendentes ad me.

Sent. *Unde minimè ſperes, inde exiſtat bonum. Adeundus eſt Chriſtus, ut eum cognoſcas. A minoribus, ſi credas, ad majora venies.*

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jeſus diſſerit cum Nicodemo de renaſcendo.

Nicodemus, Jeſus.

N. MAgiſter, ſcimus te doctorem veniſſe divinitùs: nam nemo iſta tam portentoſa facere poſſit, quæ tu facis, niſi adſit ei Deus. *J.* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo: Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipiſci non poteſt. *N.* Quo pacto poteſt homo naſci, qui ſit ſenex? Numquid poteſt iterùm in ventrem ſuæ matris ingredi, atque naſci? *J.* Cùm de Dei regno, quod divinum eſt, locutus ſim, debes exiſtimare hanc quoque generationem, de quâ loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, eſſe divinam. Proinde omitte iſtam à muliere nativitatem. Nam, ſi quis à muliere renaſceretur, talis eſſet renatus, qualis fuiſſet antequam renatus; id eſt, eſſet adhuc terreſtris & humanus: propterea quod ex re terreſtri & mortali quod naſcitur (cujuſmodi eſt mulier) id terreſtre & mortale eſt; quandoquidem quæque res ſui ſimilem gignit: At, ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ quâdam & Spiritui conveniente naturâ præditus erit; quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus ſimile eſt à quo originem habet, videlicet ſpiritûs. Neque verò mireris, quod dixerim,

vobis esse renascendum : quamvis hanc nativitatem non videas. Nam, quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quo feratur ; idem sit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit. *N.* Quomodo possunt ista fieri. *J.* Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis ? Atque hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantùm audita dicere, sed perspecta & visa testari ; & tamen testimonium nostrum vos non accipitis. Quòd si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis : quomodo, cœlestia si dixero, credetis ? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subjecta sensibus) non capis ; ideóque non credis : quomodo intelliges rem ipsam, si ejus declarandæ causâ similitudine usus sum, quæ res cœlestis divináque est, neque sub sensus cadit ? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est : neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit, præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum : à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes à serpentum morsu sanarentur : ità me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihíque fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superiùs à me proposita, sine quâ negavi quempiam posse regnum cœleste consequi. Nam, qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantóque melius fiunt, ut plane renâti dici possint, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum prosecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit ; cui quicunque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur : qui vero non habet, is jam damnatus est, quod unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd, cùm venerit

venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem ament; quippe quorum prava ſint opera. Siquidem quiſquis vitioſa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

Sent. *Renaſcendum eſt, & ex carne in ſpiritum migrandum. Ut enim terreſtria, quæ gravia ſunt, in cœlum aſcendere, aut in cœlo eſſe, non poſſunt; ita injuſtitia, quæ res terreſtris & gravis eſt, in regnum Dei venire, aut ibi eſſe, nequit. A ſolo Chriſto ſalus eſt.*

SAMARITANA. Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Jeſus apud fontem cum muliere Samaritanâ de verâ potione, veroque Dei cultu colloquitur. Cúmque ſuperveniſſent emptum cibum apportantes diſcipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jeſus, Samaritana, Diſcipuli.

J. DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritanâ petis potum? Neque enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres munus Dei, & quis ſit qui à te potum petit, tu ipſa peteres ab eo; tibíque ipſe daret aquam perennem. *S.* Domine, neque ſitulam habes, & puteus eſt profundus: unde ergo habes iſtam aquam perennem? Num tu major es patre noſtro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum; quâ aquatione uſus eſt ipſe, & filii ejus, atque pecora? *J.* Hæc aqua ſitim ad tempus tantum explet, mea autem ad perpetuitatem; ità ut qui ex aquâ à me acceptâ biberit non ſitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons ſcatens in omnem perennitatem. *S.* Domine, imperti me iſtâ aquâ, ne amplius ſitiam, neve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Recte ais te non habere virum. Quinque enim viros habuiſti: nunc quem habes, non eſt tuus vir. Iſtud verum dixiſti. *S.* Video te eſſe vatem; itaque non committam, ut tibi fruſtra incidiſſe videar. Majores noſtri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hieroſolymis eſſe colendum. Quid tu cenſes? *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cùm neque in monte hoc, neque Hieroſolymis, coletis Patrem. Vos, quid colatis, neſcitis: nos, quid colamus,

ſcimus, quippe quia ſalus à Judæis eſt. Sed veniet tempus, & quidem jam eſt, cùm veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus ſe Pater cœli poſtulat. Animus eſt Deus, & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum eſſe Meſſiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego ſum ille, qui tecum loquor. *D.* Vide magiſtrum ad puteum ſedentem, & colloquentem cum quâdam muliere. *A.* Mirum eſt, ſolum cum ſolâ. Sed ſcit ipſe cur id faciat. *S.* O fauſtum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio afficiam? *D.* Comparavimus cibum, magiſter; veſcere. *J.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos neſcitis. *D.* Nunquis, abſentibus nobis, attulit ei quod edat? *J.* Mihi paſtus eſt, id facere quod vult is qui me miſit, ejuſque opus abſolvere. Vos quidem dicitis abhinc quatuor menſes futuram meſſem; at ego ſic, Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad meſſem flaveant. Et meſſor præmium aufert, & ſator fructum condit ad victum perpetuum: ut ſatoris ſimul & meſſoris commodo cautum ſit. In que ſanè dictum illud comprobatur, quod ait, *Alium ſerere, alium metere.* Ego vos miſi ad metendum, in quo colendo vos non laborâſtis. Alii laborârunt, vos in eorum laborem invaſiſtis.

Sent. *Chriſtus venit ad docendum ſervandúmque ſontes. Chriſtus æternum vivificúmque cibum potionémque dat. Deus animo & verè adorandus eſt, nullo locorum diſcrimine. Dei voluntatem exequi cibus eſſe debet homini Chriſtiano.*

CENTURIO. Mat. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo ſanat.

Centurio, Jeſus.

C. DOmine, puer meus jacet domi membris captus, gravitérque cruciatus. *J.* Ego ibo eum curatum. *C.* At ego non ſum dignus, cujus tu tectum ſubeas: ſed tantùm jubè verbo, & ſanabitur. Nam ego quòque, qui ſub alterius ſum poteſtate, tamen obtineo auctoritatem in eos, quibus præſum, milites; ac ſi quem jubeo ire, it; ſi venire, venit; ſi ſervum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione digniſſi-

dignissimam! Credite mihi, nè in Israëlitis quidem tantam fiduciam inveni. Et sine dubio multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo, in regno cœlesti; cum interea ii, ad quos regnum pertinebat, in altà noctis caligine demersi, nihil aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi, &, ut confidisti, sic obtineto.

Sent. *Christus tam facilè morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES. Lucæ 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

J. SUbduc in alteram oram, Petre, ut retia laxetis ad prædam. *P.* Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen, postquam ità jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete; ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vero vergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est. Infundamus in alteram. O rem inauditam! pene submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. *J.* Ne metue; deinceps jam homines piscaberis.

Sent. *Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operamre lude est. Christo auspice fœlix est piscatura.*

SIMON. Lucæ 7.

ARGUMENTUM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudicâ muliere attrectari, causam reddit.

Simon, Jesus.

S. JAmdudum specto mulierem istam, quæ meum hunc hospitem tam molliter curat; qui si vates esset, intelligeret utique quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrectat: nam prostitutâ pudicitiâ est. *J.* Simon, paucis te volo. *S.* Dicas licet, Magister. *J.* Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat dena-

rios: ii cum non essent solvendo, utrique condonavit. Di uter eum plus amare debeat. *Si.* Opinor, cui plus condonavit. *J.* Rectè judicas. Vides hanc mulierem. Cùm introvissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: ea & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam ium ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes per unxit. Quâ de causâ sic habeto, ei multa remitti peccata quoniam multùm amavit: Cui autem minus remittitur, minùs amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia servavit, abi cum bonâ pace.

Sent. *A siniſtris ſuſpicionibus abſtinendum. Ex conjecturâ judicare temerarium eſt. Magno beneficio magnus amor conciliatur.*

JAIRUS. Mat. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus, à Jairo exoratus, ejus filiam it sanatum; & inter eundum mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde, ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea decesserat, revocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuncius.

Ja. EST mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annum agens, quæ nunc domi desperato morbo laborat: obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, eique manus imponas, ut reviviscat & revaleſcat. *Je.* Faciam verò: eamus. *M.* Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minùs ad eum accedam. *Je.* Quisnam tetigit mea vestimenta? *P.* Tu vides quanta te hominum multitudo circumsistat & comprimat, & rogas quis te tetigit? *Je.* Certe tetigit me aliquis; nam sensi vim quandam exire à me. *M.* Perii misera: non latui eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. *Je.* Narra mihi rem omnem, ut sese habet. *M.* Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis; cùm interea toto illo tempore, multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpsissem, neque quicquam profeciſſem, sed indies deteriùs haberem; jamque ab omnibus

mnibus medicis eram desperata: cùm autem tuorum sa-
torum admirabilitatem famâ atque auditione accepissem; ac-
essi ipsa, sic mecum cogitans: O me felicem, si vel limbum
jus togæ liceat tangere! Hoc animo per mediam turbam ac-
essi protinus, nec me spes fefellit: nam, simulatque te teti-
i, sensi vim omnem morbi fugatam esse, & omnem sanguinis
luxionem constitisse. *Je.* Bono animo es, filia; tua te fidu-
ia servavit: abi cum bonâ pace, ex tuo malo sana. *N.* Tua
ilia mortua est, Jaire; quid jam molestus es magistro?
Je. Ne metue, Jaire: tantùm confide, & evadet. Sed quem
go domi strepitum audio? introeamus. Eho? Quid tanto-
ere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus: non est mortua
uella, sed dormit. Exite foràs omnes: vos Petre, Jacobe,
oannes, & vos puellæ parentes manete intus. Videbitis
uanta sit Dei potentia. Cedò mihi istam puellæ manum.
uella, surge. *Ja.* Bone Deus, quam mirificus es! O mea
iliola, videóne ego te renatam? *Je.* Videte diligenter, nè
uis hoc resciscat; & puellæ cibum præbete.

Sent. *Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.*

PHILIPPUS. Mat. 14. Mar. 6 Luc. 9. Joan. 6.

ARGUMENTUM.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

D. VIdes quæ te circumstet hominum multitudo in tam va-
sta solitudine, & jam dies multùm inclinavit: itaque
censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos diver-
tant, & sibi cibaria comparent. Hic enim quod edant non
habent. *J.* Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum.
D. At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum nume-
rum pascamus (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus
quinquies mille virorum, ut mulieres & parvulos omittamus)
nisi forte eamus emptum panes. *J.* Unde autem emamus ad
tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducen-
tis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos mini-
mum quantum perveniat. *J.* Quot habetis? Videte. *A.* Ad-
est hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos
pisces;

piſces; præterea nihil eſt. Sed hæc quantula ſunt ad tam multos! *J.* Afferte huc modò. Jubete omnes in viridi gramine diſcumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi iſtos panes. Nunc, pater cœleſtis, qui pro tuâ benignitate paſcis omnia, neque in multis paſcendis tenuior, neque in paucis copioſior es, qui nullâ lege rerum teneris, quò omnium natura pendet; effice, rogo, eis tantillis cibariis multiplicandis, ut hæc omnium multitudo, admirabiliter ſaturata, tuam inexhauſtam liberalitatem recognoſcat. Agite diſcipuli, diſtribuite hos cibos in omnes; ſatis ſuperque erit, unde ad ſatietatem comedant.

Sent. *Chriſti cibus eſt inexhauſtus. Plus habet Chriſtus quàm egent homines.*

PANIS. Joan 6.

ARGUMENTUM.

Jeſus de viviſico pane, hoc eſt, de ſeipſo diſſerit, apud Judæos Judæi, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

Ju. MAgiſter, quando huc veniſti? *Je.* Vos profectò me quæritis, non quia miracula vidiſtis, ſed quia pane ſatiati eſtis. Procurate cibum non interiturum, ſed in omnem perennitatem permanſurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me pater comprobavit Deus. *Ju.* Quid agemus, ut divina opera faciamus? *Je* Hoc eſt divinum opus, ut fidem habeatis ei quem miſit Deus. *Ju* Quod ergo tui ſpecimen das, ut, eo viſo, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moſes? Quo duce majores noſtri Mannâ vixerunt in ſolitudine, quemadmodum literis proditum eſt, *Panem de cœlo dedit eis comedendum. Je.* Non Moſes (mihi credite) illum vobis de cœlo panem dedit; ſed meus Pater verum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis eſt, qui de cœli deſcendit, & vitam dat hominum generi. *Ju.* Domine, da nobis perpetuò panem iſtum. *Je.* Ego ſum panis vitalis; qui venit ad me, non eſuriet: &, qui mihi fidem habet, non ſitiet unquam. Sed hoc vobis dico: Et vidiſtis me, neque fidem habetis. Quemcunque mihi dat Pater, ad me veniet: & venientes ad me non ejiciam foras. Deſcendi enim de cœlo, non ut meæ, ſed ut ejus qui me miſit voluntati paream. Hæc eſt autem ejus qui me miſit Patris voluntas,

ntas, ut ex eo omni quod mihi commiſit nihil perdam, ed in ultimo die exſuſcitem. Hæc eſt autem ejus qui me iſit voluntas, ut, quiſquis Filium aſpicit, eique credit, is itam æternam adipiſcatur, & à me ultimo die in vitam re-ocetur. *Ju.* Nonne hic eſt Jeſus, Joſephi filius, cujus nos atrem matremque novimus? Quo pacto igitur ait, ſe cœ-o deſcendiſſe? *Je.* Nè muſſitate inter vos. Nemo poteſt d me venire, niſi Patre, qui me miſit, trahente eum, à me ltimo die in vitam revocandum. Scriptum eſt in vatibus, *Omnes fore divinitus doctos.* Quiſquis ergo ex Patre audi-it & didicit, is ad me venit: non quia Patrem quiſquam iderit, niſi qui eſt à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego ſum panis vi-alis. Mannâ uſi ſunt majores veſtri in deſertis, & tamen mortui ſunt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit, ejuſmo-di, ut, qui eo veſcatur, non ſit moriturus. Ego ſum panis vi-vus qui de cœlo deſcendit; quo pane qui veſcetur, vivet in perpetuum. Panis autem, quem ego dabo, caro mea eſt; quam pro humani generis vitâ dabo. *Ju.* Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare comedendam? *Je.* Hoc vobis confirmo, niſi & carnem meam comederitis, & ſanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æter-nam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè eſt cibus, & ſanguis me-s verè eſt potus. Qui meâ carne veſcitur, meámque ſanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodùm vivit Pater qui me miſit; ità & ego per Patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivet. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit; cujus longè alia vis eſt quàm Mannæ; quâ uſi majores veſtri, tamen mortui ſunt. Hoc pane qui veſcitur, vivet in ſempiternum. *D.* Dura vox, quis eam audire poſſit? *Je.* Ergo hoc vobis abſurdum videtur? Quid ſi me videatis eò aſcendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis abſurdius videbitur, ut, qui in cœlum aſcenderit, is in terris comedatur? Non ſunt mea dicta ità accipienda, ut dicam ipſam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: ſed eſt divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur;

de

de quâ ratione verba facio. Nam, quemadmodùm qui panem comedit, is per panem vivit: ità, qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) me comedere dicitur. Sed ſunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob cauſam dixi vobis, neminem poſſe ad me venire, niſi hoc ei datum fuerit à patre meo. Jam vero multi à me propterea diſcedunt. Quid vos? Num etiam vos tis diſcedere? *P.* Domine; quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te eſſe Chriſtum Dei viventis filium. *J.* Equidem vos duodecim elegi, ſed veſtrûm unus diabolus eſt.

Sent. *Animæ cibus magis eſt procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, ſic veritate (qui Chriſtus) anima paſcitur.*

PRÆPOSTERI I. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Phariſæis & Scribis de diſcipulorum ſuorum illotis manibus reprehenſus, in illos reprehenſionem retorquet; demonſtratque peccatum (non extra, ſed) intus eſſe in animo.

Phariſæi & Scribæ, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

P. CUR faciunt diſcipuli tui contra inſtitutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? *J.* Cur & vos contra præceptum facitis in inſtituto veſtro? Deus enim (ut ait Moſes) parentem utrúmque coli præcepit; &, ſiquis patri matrive maledixerit, eum morte multari. At vos ità homines inſtituitis, ut parentibus demonſtrent, donaria à ſe in fiſcum templi collata, in ipſorum parentum utilitatem eſſe ceſſura. Ità eſtis in cauſâ, ut nihil ad illam honoris ſpeciem addant, dum ſe ſatis parentibus facere arbitrantur, ſi in templum donaria conferant, quamvis parentibus non, ut debent, ſubveniant; quo veſtro inſtituto Dei præceptum reſcidiſtis. Multa ſunt ejuſdem generis alia, in quibus, dum hominum inſtituta teneatis, Dei præcepta omittitis; lotiones urceorum & poculorum, & cætera ejuſmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus eſt de vobis Eſaias, ubi ita dicit, *Hic populus ad me ore accedit, & me labiis colit, ſed animo procul à me abſunt. Verum fruſtrà me ex inſtitutis præceptiſque hominum venerantur.* Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem; ſed quod exit per os, hoc verò

coinquinat hominem: Si quis habet aures ad audiendum, diat. *D.* Ecquid ſcis, Phariſæos iſto tuo dicto eſſe offen- ? *J.* Omnis ſtirps à Patre meo cœleſti non plantata, irpabitur. Sinite eos: duces ſunt cæci cæcorum. Quòd æcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Ediſſere bis ſententiam iſtam. *J.* Adeòne etiam vos tardi eſtis? t nondum intelligitis, nihil quod intrinſecùs in hominem rat, poſſe eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa cibo- m ejicitur. Sed, quæ ex homine per os exeunt, ea, ex rde proficiſcentia, coinquinant hominem. Hinc naſcuntur levolentiæ, hinc adulteria, hinc ſtupra, cædes, furta, fal- teſtimonia, ſordes, malitiæ, dolus, protervitas, invidentia, ledicta, ſuperbia, ſtultitia. Hæc tam multa, intrinſecus nantia, polluunt hominem. At illotis manibus cibum ca- re non polluit hominem.

Sent. *Ficti homines ſpeciem pietatis habent; ejuſdem vim udiant. Quò quiſque plus tribuit rebus exterioribus, eo mi- s habet interiorum. Tantò minoris quiſque facit ſpeciem, anto plus habet rei.*

CHANANÆI. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Chananæâ exoratus, ejus filiam liberat à Furiâ.

Chananæa, Diſcipuli, Jeſus.

MIſerere mei, O tu Davidide: filiam habeo, quæ Furiis miſere agitur. Heu me infelicem! nè reſpondere idem dignatur. Obſecro te etiam atque etiam, miſerere i: reſpice me, utere tuâ in me clementiâ & manſuetu- ne. *D.* Abſolve eam, quæſumus: clamore nos obtundit. Non ſum miſſus niſi ad oves perditas domûs Iſraëlis. Domine, ſubveni mihi. *J.* Sine primùm ſaturari libe- s. Neque enim convenit liberorum panem objicere ca- lis: *C.* Etiam ſanè: & tamen catelli quoque comedunt micis liberorum, quæ decidunt de menſâ dominorum orum. *J.* O mulier, magna eſt tua fides! Obtineto ſi- quod vis; & propter illud dictum abi lætа: nam Fu- emigravit è tuâ filiâ.

Sent.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maximè vide excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM. Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit. Qui, q ipse de fermento spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

J. CAvete vobis diligenter à fermento Pharisæorum & Sa ducæorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit q panes non accepimus. *J.* Quid, vobiscum cogitatis, di dentes, panes a vobis esse omissos? Adeòne cæci ani estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligat neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, qu in quinque hominum millia despertivi? Quot enim corb frustis refertas abstuliſtis? *D.* Duodecim. *J.* Quid! cu septem panes in quatuor milla dissecui, quot frustoru caniſtra abstuliſtis? *D.* Septem. *J.* Qui fit, ut non inte ligatis, me non de pane loqui, cùm jubeo vitari ferme tum Pharisæorum, & Sadducæorum?

Sent. *Dicta Christi spiritualia interdum secundùm carn interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spi tum traducere est difficile. Diffidentia ex homine, quam pio, ægrè pellitur.*

CLAVIGER. Mat 16. Mar. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus, Discipulos sciscitatus quænam esset hominum de se f ma, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cœli p mittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecandâ anim objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

J. QUem me dicunt homines esse? *D.* Alii Joannem Ba tiſtam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex v teribus vatibus, qui in vitam redierit. *J.* Vos autem que me esse dicitis? *P.* Christum, Dei viventis filium. *J.* Be tus es, Simon Bar-Jona, quoniam istud à carne & sangui edoctus non es, sed à Patre meo qui est in cœlis. Et e tibi viciſſim dico, Tu es Petrus, & super hanc Petram æd ficabo eccleſiam meam, quam ne universæ quidem orci v

es ſuperabunt; tibíque dabo claves regni cœleſtis: ac, quic-
uid obſtrinxeris in terra, erit obſtrictum in cœlis; &, quic-
uid ſolveris in terra, erit ſolutum in cœlis. Cæterùm, eti-
m atque etiam cavete, nè cuiquam indicetis me eſſe Chri-
tum. Me quidem oportet Hieroſolymam proficiſci, omnéſ-
ue à ſenioribus & pontificibus & ſcribis contumelias & in-
ignitates perpeſſum, interfici; tertióque poſt diè reſurge-
e. *P.* Reſpice te, Domine; nunquam iſtud tibi accider.
J. Abi è meo conſpectu Satan: impedimento mihi es, quòd
ivina non ſapis, ſed humana. Quod ſi quis me vult ſequi,
enunciet ſibi ipſi, & me, crucem ferens quotidianam, ſub-
equatur. Nam, qui volet vitam ſuam ſervare, eam perdet:
ui verò vitam perdiderit meâ cauſâ & evangelii, eam ſer-
abit. Quid enim prodeſt, quenquam etiam totum mundum
ucrari, ſi vitæ ſuæ jacturam faciat? Aut quid habet quiſ-
uam, quod cum vitâ ſuâ compenſare poſſit? Etenim quem
ei, meorúmque dictorum, in hoc adulterino ſceleratóque
ominum genere pœnituerit, ejus me viciſſim pœnitebit,
um & meo & paterno ſplendore conſpicuus veniam, una
um ſanctis & divinis geniis. Nam venturus ſum, & pro
is quemque factis remuneraturus. Quinetiam hoc vobis
onfirmo, quoſdam eſſe ex hoc conventu, qui non ſint obi-
uri mortem, quin me regni divini præpotentem veniſſe
iderint.

Sent. *Chriſti cognitio ab homine non proficiſcitur. Sequendus Chriſtus eſt, iſque omnibus præferendus.*

LUNATICUS. Mat. 17. Mar. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus lunaticum, quem ejus diſcipuli ſanare non potuerunt, ſanat, ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Jeſus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgiſter, oro te ut me, meúmque unicum filium, quem
tibi hìc adduco, reſpicias. Agitatur neſcio quo furiali
piritu muto: credo eum Dæmonis incitatione ita miſerè in-
eſtari. Nam, cum ſubito eum mala illa peſtis corripit, tum ve-
o admotis dolorum facibus repentè divexatur, &, cruciati-
us fodicantibus, horribiles gemitus & dentium ſtridores
dens, ſpumas agit in ore; &, vix tandem ſævis cruciamentis
perfractus,

perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatus Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto ma lo liberarent; sed non potuerunt. *J.* O diffidens hominu genus & pravum! quousque versabor inter vos? Quem a finem vos perferam? Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum ti bi! Hei mihi! videsis ut repente, te viso, concidit: vide ut spumans volutatur! *J.* Quampridem hoc ei evenire cœ pit? *P.* Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum mortem ferre. Sed tu, si qui potes, opitulare nobis, nostri misertus. *J.* Si potes credere nihil est quod credenti fieri non possit. *P.* Credo quidem Domine: sed tu adjuva fidem meam. *J.* Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut istinc emigres, remigratu us nun quam. *D.* Briseù. *Q.* Ut convulsus est! ut mortuo similis *A.* Imò ego puto plane mortuum, ita nihil omnino movetur *J.* Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trad tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. *Hominis imbecillitas diffidentiæ argumentum est. Fide est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.*

LAPIDANTES. Joan. 8.

Jesus de seipso cum Judæis disserit: eorum vanam ob Abra hamicam stirpem arrogantiam retundit: veram libertatem docet, & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisæi, Judæi.

Je. EGO sum lux mundi. Qui me sequitur non ingredietur in tenebras, sed utetur luce vitæ. *P.* Tu de teipso testaris tistimonium tuum non est verum. *Je.* Etsi ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam sci unde venerim, & quo abeam; id quod vos nescitis. Vo more hominum judicatis; ego non judico quenquam. E tamen, si judicarem ego, judicium meum verum esset, utpo te qui non sim solus, sed una etiam adsit, qui me misit Pater. In vestrâ quoque lege scriptum est, duorum homin testimonium verum esse. Ego de meipso testimonium dicit etiam is, à quo sum missus, Pater. *P.* Ubinam est tu ter? *Je* Vos neque me novistis, neque patrem meum nosse tis, meum quoque Patrem nôsse tis. Ego abiturus su... vo

vos me requiretis, atque in peccato vestro moriemini. Quò ego abibo, vos non potestis venire. *Ju.* Num ipse se interficiet; ut dicit, quò ipse abiturus est, nos venire non posse? *Je.* Vos hinc infernè estis; ego supernè: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideòque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros; id quod fiet nisi credideritis me eum esse. *P.* Nam quis tu es? *Je.* Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed, ut ille qui me misit verax est, ità ego quòque ea demum, quæ ex eò audivi, hominibus renuncio. Verùm enimverò, cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum esse, qui meâ sponte faciam nihil; contràque, sicut me docuit Pater, ità loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia semper facio. Quòd si vos, qui mihi creditis (video enim esse non parum multos) in meis dictis manebitis; verè discipuli mei eritis, veritatémque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Ju.* Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam servivimus: & tu audes dicere nos factum iri liberos? *Je.* Credite mihi, quicunque facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio; filio est. Ergò si vos filius libertate donabit, reipsâ liberi eritis. Neque verò me præterit, vos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos, quod didicistis a patre vestro, facitis. *Ju.* Noster quidem pater Abrahamus est. *Je.* Si Abrahami filii essetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum effatus, id quod audivi ex Deo: At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. *Ju.* Atqui à stupro nati non sumus. Unum patrem habemus Deum. *Je.* Si à Deo patre essetis, amaretis me, quippe cùm à Deo profectus venerim. Neque enim meâ sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perstit,

tit, nempe veritate vacuus. Quòd si falsum loquitur, de su loquitur, utpote mendax mendaciique pater. At mihi vos quia verum dico, non creditis. Quis me vestrûm coarguet peccati? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à De non estis. *Ju.* Annon rectè dicimus te esse & Samaritanum & furiosum? *Je.* Ego furiosus non sum, sed Patrem meum adoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego me laudi studeo; est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam *Ju.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates Quem tu te facies? *Je.* Si ego meipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me laudat; quem vos cùm dicatis vestrum esse Deum, tamen non noviſtis. At ego novi: id quòd si negarem, vestrî essem similis, id est, men dax: sed novi eum, ejúsque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidit, & vidit gavisus est. *Ju.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abra hamum vidisti? *Je.* Imò. Antequam Abrahamus esset, ego sum. *Ju.* Proh scelus! hæccine nos tam indigna feremus Quin eum co-operimus lapidibus? Agitè, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? Nusquam comparet: evanuit.

Sent. *Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine. Impii sunt ex diabolo nati. Servire justitiæ, ea demum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulatorem si homicidii argueris, occidit te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantum saperet mundus ut ex suis eos fructibus cognosceret!*

CÆCUS NATUS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus cæcum natum sanat. Pharisæi postquam hoc, etiam interrogatis ejus Parentibus, resciverunt, de Jesu male dicunt, & sanatum, qui de Jesu bene dicebat, rejiciunt. At Jesus ei se aperit, &, Pharisæos cæcitatis arguens, de seipso, bono pastore disputat. Discipuli

Discipuli, Jesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisæi, Judæi, Parentes cæci, Nuncii.

D. MAgister, utrùm propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? *Je.* Propter neutrum; tantùm ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hâc vitâ ago, lux sum hominum. Sed age, jam huic homini lucem conferam. Confectum est. Abi lotum in piscinâ Siloâ. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felicem, si possem adipisci id quod homines vocant lumen, quo ità delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam nè suspicari quidem potui quale esset, neque omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quidve atrum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam invideret. Sed jam videor mihi ad piscinam perveniisse; lavabo me, ut sum jussus. O Deus immortalis! quid hoc rei est? Hoccine est videre! Ho, ho! vix sum mei compos præ gaudio. Video ego cœlum, terram, homines! Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus quàm ego sum? O populares, aspicite, aspicite eum qui ex utero matris cæcus exceptus est, nunc liquido videntem. *V.* Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare. *Al.* Planè. *Al.* Fieri non potest. Alius est ejus similimus. *C.* Imò ego vero ille ipse sum. *V.* Quo pacto tibi aperti sunt oculi? *C.* Quidam homo, quem Jesum nuncupant, pulverem sputo suo temperatum meis oculis elevit: deinde jussit ut irem lotum in Siloâ: quo facto, sensum videndi sum assecutus. *V.* Ubi est ille? *C.* Me latet. *V.* Deducamus eum ad Pharisæos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis hominem, Pharisæi, qui ait se, cùm à nativitate cæcus esset, videndi munus à Jesu esse assecutum. *Ph.* Quo modo istud, amabò? *C.* Cœno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis video. *Ph.* Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat. *Al.* Quî possit improbus homo tam stupenda? *Ph.* Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit? *C.* Egóne? Vatem esse. *Ju.* Credibile non est eum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accersite eos.

N. Fiet. *Ju.* Placet hanc rem altiùs ſciſcitari. *N.* Adſunt. *Ju.* Hiccine eſt filius veſter, quem vos prædicatis cæcum eſſe natum? Quî fit ut nunc cernat? *Pa.* Hunc filium eſſe noſtrum, & cæcum fuiſſe natum, ſcimus: quomodò nunc cernat, neſcimus: quiſve ei oculos aperuerit, nos fugit. Ipſe jam grandis eſt, ipſum interrogate de ſe, ut eloquatur. *Ph.* Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis ſatis cognitum eſt hominem illum eſſe ſceleratum. *C.* Sceleratus ſit nec-ne neſcio; unum illud ſcio, me, cùm cæcus fuerim, nunc oculos uti. *Ph.* Quid fecit tibi? Quomodò illuſtravit tua lumina? *C.* Jam vobis dixi, neque audiviſtis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus diſcipuli fieri? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus diſcipulus; nos Moſis ſumus diſcipuli. Satis ſcimus cum Moſe locutum eſſe Deum: at, hic unde ſit, neſcimus. *C.* Ergò in eo eſt admirabilitas, quòd vos neſcitis unde ſit, cùm mihi oculos patefecerit. Jam ſcimus improbos à Deo non audiri; ſed, ſi quis pius eſt, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam poſt hominum memoriam fando auditum eſt quenquam illuſtraviſſe oculos cæci nati. Quòd niſi eſſet is profectus à Deo, nil poſſet. *Ph.* Tu ſcelerum plenus es; & nos doces? Abi foras in malam crucem. *Je.* Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, exactum eſſe à Judæis: ecce eum! Heus tu, habéſne fidem Dei filio? *C.* Quis autem eſt is, ut ei fidem habeam? *Je.* Vides eum: is ipſe eſt, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Je.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc diſcrimen, & ad hunc delectum, veni, ut, qui non vident, videant; &, qui vident, cæci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cæci? *Je.* Si cæci eſſetis, non eſſetis in vitio: Nunc quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in aulam, ſed aliâ tranſcendit, is fur eſt & latro. Qui autem intrat per januam, paſtor eſt ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic ſuas apellat nominatim, eáſque educit, eductíſque præit viam: hunc oves conſequuntur, ut cujus vocem agnoſcant. Alienum autem non ſequuntur, ſed defugiunt; quoniam non agnoſcunt alienam vocem. Verùm, ut intelligatis quid mihi velim, ſic habetote Ego ſum janua ovium. Omnes quicun-

que

que ante me venerunt, fures ſunt, & latrones; nec eos audiêrunt oves. Ego ſum janua: Per me qui intrabit, ſervabitur, & ingreſſum & egreſſum liberum habebit, & paſcuum nanciſcetur. Fur non aliam ob cauſam venit, quàm ut furetur, mactet, perdat: ego veni ut vitâ fruantur, & meliùs habeant. Ego ſum paſtor bonus. Paſtor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non paſtor, cujus ſuæ non ſunt oves, ſi quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes ſe conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego ſum paſtor bonus, & meas novi, viciſſimque eis ſum notus. Quemadmodùm novit me Pater, ità ego novi Patrem; & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves, quæ non ſunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ ſunt, meámque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unúſque paſtor. Ideò me Pater amat, quia animam pono, eam reſumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere poteſt; ſed ipſe meâ ſponte eam pono; habeo enim poteſtatem eam ponendi, rurſúmque ſumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. *Ju.* Furioſus eſt, & inſanit. Quid eum auditis? *Al.* Hæc non ſunt furentis. Potéſtne Furia cæcorum oculos lucis uſu donare?

Sent. *Quos ſanaturus eſt Chriſtus, priùs fœdat, hoc eſt, fœdos eſſe oſtendit. Simulatoribus nihil eſt vel pertinacius vel crudelius. Equidem ſic mihi perſuaſi, etiam ſi reliqui omnes veritati crederent, ſimulatores non eſſe credituros. Quos mundus rejicit, Chriſtus accipit, eiſque ſeſe aperit. Qui divina capiunt, mundo furere videntur. Aperi hic tandem oculos, O cæce munde, & noli continuò furoris arguere, ſi quis aliquid vel agit, vel dicit, quod tu, O bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognoſce iterùm & iterùm, tertiòque cognoſce antequam judicas; Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.*

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Judæis Chriſtum Deíque Filium ſe eſſe fatetur: ob eámque cauſam illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jesus.

Ju. QUamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Christus, dic nobis aperte. *Je.* Id dixi vobis, nec creditis; ea, quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis; quemadmodum dixi vobis. Oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco, ipsæ me sequuntur: ego eis vitam largior sempiternam: non possunt uniquam perire, neque mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. *Ju.* O audaciam! videtis quam nefaria vox! Agite, obruamus hominem lapidibus. *Je.* Multa ego vobis præclare opera, Patre meo auctore, edidi: quod tandem est eorum, propter quod me lapidatis. *Ju.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quòd, homo cùm sis, Deum te facis *Je.* Eho! annon ita scriptum extat in vestris literis: Ego vos Deos appellavi? Si Dii appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum rescindi non potest; me, quem Pater consecravit, & in hunc terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei Filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi ne credite: sin etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. *Ju.* Enimvero ista jam non sunt ferenda; injiciamus ei manus; quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.*

THOMAS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, eumtem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

J. ABeamus iterum in Judæum. *D.* Magister, modò te volebant lapidare Judæi: & eodem redis? *J.* Diei horæ sunt duodecim. Qui interdiu iter facit, non offendit; utitur enim

enim communi hâc luce: Qui autem noctu, offendit; caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noſter amicus obdormivit; eum eo expergefactum. *D.* At, ſi obdormivit, ſalvus eſt. *J.* Planiùs dicendum eſt: Lazarus mortuus eſt, id quod equidem veſtrâ cauſâ gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cùm ſciatis me non adfuiſſe ibi. Sed adeamus eum. *T.* Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. *Chriſto mortuum excitare tam facile eſt, quàm homini dormientem. Chriſto mors ſomnus eſt.*

LAZARUS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jeſus Lazarum in vitam reſuſcitat.

Martha, Jeſus, Maria, Judæi.

Marth. CUm eſſem domi, allatus eſt mihi nuncius, advenire Jeſum. Itaque ei extra vicum obviam procedo. Sed eum advenientem video: adibo, & ſalutabo. O Domine, ſi adfuiſſes hîc, meus frater non fuiſſet mortuus. Sed nunc etiam ſcio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum eſſe. *J.* Reviviſcet frater tuus. *Marth.* Scio ego revicturum, cùm reviviſcent homines in illo noviſſimo die. *J.* Ego ſum reſurrectio & vita; ità ut mihi confidentes omnes & mortui ſint revicturi, & vivi nunquam ſint morituri. Credis hoc? *Marth.* Etiam Domine. Ego credo te eſſe Chriſtum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo vocatum Mariam ſororem meam, quæ domi miſera luctu tabeſcit. *Je.* Quam multa acerba, & perpeſſu aſpera evenire in hominum vitâ neceſſe eſt! Miſereſcit harum miſerendarum mulierculârum, quæ chariſſimi fratris morte concuſſæ mœrore conficiuntur, & jam ad me, ſicut ad certum aſylum, confugient, opémque meam & præſens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc accurrentes, cum magnâ hominum multitudine! Ipſa autem Maria, ut plorat! ut lamentatur! ut ſuo luctu omnibus lacrymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jacebit ſupplicans. *Mar.* O Domine, ſi tu hic adfuiſſes, meus frater non fuiſſet mortuus. *Je.* Ubi eum poſuiſtis? *Ju.* Veni viſum. Ut commotus eſt! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum vale amabat. *Al.* Non poterat is qui cæci oculos recluſit, efficere ut hic non moreretur? Sed videte ut rurſum conturbetur.

betur. *Ju.* Hic eſt monumentum. *Je.* Amovete ſaxum. *Marth.* At jam fœtet, Domine: nam quatriduum eſt. *Je.* Dixíne ego tibi, te, ſi potes fidere, viſuram glorioſum & planè divinum factum? Tollite modo ſaxum. Pater, gratias tibi ago, quod me audiviſti. Equidem ſciebam ut me ſemper audias: ſed dicebam propter circumſtantem hominum multitudinem, ut credant me à te eſſe miſſum. Lazare, veni foras. *Ju.* O rem ſæculis omnibus inauditam! Videte, videte hominem è ſepulchro emergentem, vinctis pedibus & manibus faſciis, vultúque ſudario obvelato. O immenſam Dei potentiam! *Je.* Solvite eum, & dimittite liberum.

Sent. *Chriſti vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

REPUDIUM. Mat. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio colloquitur.

Phariſæi, Jeſus, Diſcipuli.

P. Licétne viro repudiare uxorem, quâlibet de causâ? *J.* Quid vobis præcepit Moſes? *P.* Moſes permiſit uxori nuncium remittere, ſcripto divortii inſtrumento. *J.* Annon legiſtis, ut, qui eos principio fecit, marem ſimul & fœminam fecerit? Atque ita pronunciatum ſit, Propterea vir, relicto utroque parente, hærebit ſuæ conjugi, fiétque ex duobus unum corpus? Itaque jam non ſunt duo, ſed unum corpus. Proinde, quòd Deus conjunxit, homo ne disjungat. *P.* Cur ergò præcepit Moſes, ei dare divortii tabulam, eamque repudiari? *J.* Habuit videlicet rationem veſtræ pervicaciæ. Verum olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo: Quincunque repudiaverit uxorem ſuam, niſi ob ſtuprum, & duxerit aliam, adulterat; &, qui repudiatam duxerit, adulterat. Eâdem in cauſâ ſunt & fœminæ. *D.* Si ea eſt viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. *J.* At non omnes id præſtare poſſunt, ſed ii duntaxat quibus datum eſt. Nam eviratorum alii iti ex utero matrum orti ſunt, alii manu caſtrati ſunt, alii ſeipſos caſtraverunt propter regnum cœleſte. Qui hoc poteſt præſtare, præſtato.

Sent.

Sent. *Deus ipſe propter hominum pervicaciam aliquid interim permittit, quod alioquin permittendum non eſſet. Olim fuit mundus minùs malus: & omnia abeunt indies in deteriùs. Libidini reſiſtere, niſi dono Dei, nemo poteſt.*

DIVES. Mat. 19. Mar. 10. Luc. 18.

ARGUMENTUM.

Jeſus, ab adoleſcente interrogatus, vitæ viam docet; &, quam ſit ea divitibus difficilis, oſtendit; deque præmiis ſuorum diſſerit.

Adoleſcens, Jeſus, Diſcipuli.

MAgiſter bone, quid boni faciendum mihi, ut vitam æternam adipiſcar? *J.* Quid me dicis bonum? Nemo bonus eſt niſi unus Deus. Quòd ſi vis ad vitam pervenire, ſerva præcepta. *A.* Quænam? *J.* Nè adulterato. Ne occidito. Nè furator. Falſam teſtimonium nè dicito. Nè quem intervertito. Parentem utrúmque colito. Alterum ut teipſum diligito. *A.* Hæc omnia ſervavi jam à teneris. Quid mihi reſtat? *J.* Unum tibi deeſt. Si vis perfectus eſſe, I venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, theſaurum habiturus in cœlo: deinde, ad me ſequendum, crucem ferens, venito. Eho! abit mœſtus, eſt enim ſerdives. O mei diſcipuli, quàm difficulter, qui rem habent, in regnum cœleſte perveniunt! Obſtupetis? O filii, quam difficile factu eſt, ut, qui divitiis freti ſunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius eſt rudentem trahi per foramen acûs, quam divitem in regnum divinum introire. *D.* Ecquis igitur poterit ſervari? *J.* Hoc humanis quidem viribus fieri non poteſt; poteſt divinis: nam omnia, quantùmvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri poſſunt. *D.* Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia, ut te ſequeremur: quid ergò hinc aſſequemur? *J.* Vos quidem certè, qui me ſecuti eſtis, cum in renovatâ vitâ in tribunali magnificus conſedero, ſedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Iſraëlitarum judicantes. Et omnino, quiſquis domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis, & evangelii, regnique divini gratiâ, is & in hoc ævo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futurâ ætate vitâ fruetur ſempiternâ. Sed multi primi erunt ultimi,

timi, & ultimi primi. Nam in regno cœli idem usu ven
quod in quodam patrefamiliâs, qui primo mane exiit a
conducendos in vineam suam operarios; &, cùm singulis de
nariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam demisit. Ite
rùmque, circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos i
foro manentes, quos etiam in vineam suam demisit, seque ei
quod æquum esset daturum promisit. Idem circa sextam &
nonam horam egressus fecit. Horâ autem fere undecim
egressus, cum alios desides invenisset, Quid hîc, inqui
statis totum diem otiosi? Nemo nos conduxit, inquiun
illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, & quod eri
æquum, accipietis. Vesperi mandat vineæ Dominus procu
ratori suo, ut operatores convocet, eisque præmium perso
vat, initio facto ab ultimis ad primos. Hîc, qui venerant ho
râ fere undecimâ, singulos acceperunt denarios. At primi
qui sese plus accepturos rati essent, cùm tantundem accepis
sent, murmurabant in patremfamiliâs, quòd ultimos, qu
unam horam opus fecissent, ipsis æquavisset, qui totius die
onus pertulissent & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, in
quit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depa
ctus es? Auferr tuum, & abi. Libet mihi tantum dare hui
ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti me
arbitrio? Eòne tu oculum malignum habes, quia ego sum
benignus? Ità in regno cœlesti ultimi primorum, & pri
mi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati
sed pauci electi.

Sent. *Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Dive*
divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renunciare
humanis viribus nequeunt, divinis queunt.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors, apud inferos cruciatus, nè tantulum quidem
misericordia ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

D. PAter Abrahame, miserere mei, mitte Lazarum, qui,
summo digito in aquâ intincto, linguam mihi refrigeret;
discrucior enim in hâc flammâ. *A.* Fili, memineris, te bonis
in vitâ, Lazarum malis esse defunctum; nunc vicissim hic in
voluptate,

voluptate, tu in dolore es. Præterea, conſtat omnino inter nos & vos vaſta vorago, ut hinc ad vos, aut iſtinc ad nos ditus tranſire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud oro e, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commoneſaciat, ne ipſi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatûs locum veniendum ſit. *A.* Habent Moſem & cæteros vates, eos audiunto. *D.* Eſt illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed, ſi quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigent. *A.* Si Moſem & vates non audiunt, ne ei quidem qui revixerit obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclementes inclementiâ punientur. Qualem ſe quiſque alteri præbuerit, talem in ſe experietur Deum. Impiorum ſera pœnitentia. Beati qui plorant: nam conſolatione afficientur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum viciſſitudo eſt. Qui ſanctâ doctrinâ ad ſanitatem non revocatur, deſperandus eſt.*

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Jacobi & Joanni regnum petentibus crucem proponit. Mater Jacobi & Joannis, Jeſus, Jacobus & Joannes.

Ma. MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. *Je.* Quidnam id eſt? *Ja.* Ut tibi, cum ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, aſſideamus. *Je.* Neſcitis quid petatis: Poteſtiſne idem mecum poculum ebibere, eâdémque lotione ablui? *Ja.* Poſſumus. *Je.* Meum quidem poculum bibetis, meâque lotione lavabimini: Sed, ut mihi dextrâ lævâque aſſideatur, non eſt meum dare, niſi iis, quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent. *Ad regnum Dei non niſi per crucem venitur; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES. Mat. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Pontificibus & Scribis & Senioribus, de auctore ſuæ poteſtatis interrogatus, ipſos viciſſim de auctore lotionis Joannis interrogat. Deinde per ſimilitudines, eis futurum prædicit, ut propter ſe repudiatum regno priventur.

Pon-

Pontifices & Scribæ & Seniores, Jesus.

P. DIC nobis, ex cujus auctoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum possis? *J.* Ego vicissim vos quiddam rogabo; de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus auctoritate hæc faciam. Lotio Joannis unde erat? à cœlone, an ab hominibus? *P.* Si à cœlo dicimus, dicet, cur ergo ei non credidistis? Sin ab hominibus, periculum est, ne universus nos populus lapidet; omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus scire nos. Agè, nescimus. *Je.* Ego quòque non dicam vobis, quâ hæc auctoritate faciam. Sed quid censetis? Habebat quidam duos natos: quorum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus hodie in vineâ meâ. Cui ille, Non libet, inquit: post tamen, mutatâ sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus est iturum se, sed non venit. Uter paruit voluntati patris? *P.* Prior. *Je.* Credite mihi, Publicani & meretrices antecedent vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videritis, nè sic quidem mutâstis animum, ut ei credaretis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam paterfamiliâs, qui consevit vineam: quam cum sepibus circumdedisset, torculárque in eâ defixisset, & castellum exstruxisset, elocavit argricolis, domóque postea multo tempore abfuit. Post suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ; quem illi male acceptum plagis inanem remiserunt. Iterùm mittit alium; eum quòque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissimè multatum, vacuum remiserunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulsati vel occisi ab eis sunt. Et jam, cùm unum haberet filium, eúmque charissimum, ita secum cogitabat; Quid agam? Mittámne ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortasse ejus conspectum reverebuntur: Itáque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se instistunt; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vineâ perimunt Cùm ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? *P.* Malos male perdet, vineam aliis

tradet

radet agricolis, à quibus fructum percipiet ſuo tempore. Sed abſit ut quid tale veniat. *J.* Nunquamne legiſtis dictum illud in monumentis literarum? *Quem lapidem improbaverunt ſtructores, adhibitus eſt ad caput anguli. A domino factum id eſt, mirum nobis videtur.* Quamobrem ſic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti ſuum fructum edituræ. Et, quiſquis inciderit in lapidem eum confringetur: at, in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœleſti ſimiliter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii ſui facturus, ſervos ſuos miſit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cùmque illi noluiſſent venire; alios item ſervos miſit, quibus negotium dedit, ut oſtenderent invitatis, ipſum paraviſſe prandium, juvencos & altilia eſſe mactata, omnia denique eſſe parata ut venirent ad nuptias. At illi eum aſpernentes diſceſſerunt, alius in ſuum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehenſos ejus ſervos è vitâ per ſummam ignominiam ſuſtulerunt. Quâ re auditâ iratus rex, eò ſuas copias miſit, & homicidas illos perdidit, eorúmque urbem incendit. Deinde ſuis ſervis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adeſſent) per vias paſſim abirent; & ut, quemcunque inveniſſent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoſcunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ità ut compleretur cœnatio convivis. Adeos contemplandos ingreſſus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali veſtitu indutum: At, emice, inquit, quid huc intrâſti ſine veſtimento nuptiali? Cúmque ille obmutuiſſet, juſſit rex famulis, ut eum, pedibus manibúſque conſtrictum, in tenebrimas tenebras abriperent, ubi futurus eſſet ploratus, ſtridórque dentium. Multi enim vocati ſunt, ſed pauci electi.

Sent. *Publicani & meretrices ad Dei regnum ſunt aptiores quam populorum magiſtri atque gubernatores. Qui divinis donis ingratus ingratum ſe præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentiſſimis quibuſque.*

DENARIUS. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Phariſæorum Herodiſque diſcipulis de tributo Cæſari pendendo malitiosè interrogatus, prudenter reſpondet.

Diſ-

Discipuli Pharisæorum & Herodiani, Jesus.

D. MAgister scimus ut verax sis, divinámque vivendi rationem verè & sincerè trades, neque ullius omnino hominis gratia de veritate deducaris. Proinde dic nobis quid tibi videatur; liceátne nobis censum pendere Cæsari, necne? *J.* Quid me tentatis, simulatores? Exhibete mihi numisma tributarium. *D.* En tibi denarium! *J.* Cujus est imago hæc & inscriptio? *D.* Cæsaris. *J.* Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ Dei, Deo.

Sent. *Astutis astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.*

SADDUCÆI. Mat 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus, à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus, cujusnam futura esset in alterâ vitâ; docet, ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde Legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo illos quâdam interrogatione de genere Christi compescit.

Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisæi, Legisperitus.

Sa. MAgister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus, ductâ uxore sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cùm ergo revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cùm omnes eum habuerint? *Je.* Erratis ignoratione literarum & divinæ potestatis. In hâc vitâ homines connubunt; sed, quibus contingit donari illâ vitâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem ne mori quidem jam possunt, sùntque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Quâ in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam appositè respondit, volo ego

quòque ejus acumen explorare. Magiſter, quodnam eſt primum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi, Iſraël, Dominus Deus tuus Dominus unus eſt. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, ſtudio, cogitatione, operâ, amato. Hoc eſt primum & maximum præceptum. Alterum ei ſimile eſt: Alterum ut teipſum amato. Majus his præceptum nullum eſt. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclare ſanè, Magiſter, dixiſti. Nam unus eſt Deus, præterea nullus: quem ſummâ animi ope, curâ, ſtudio, operâ, cogitatione amare, necnon alios ac ſeipſum diligere, omnibus præſtat piamentis & ſacrificiis. *J.* Non longe abes à regno divino. Sed, ut vos ego viciſſim interrogem, Phariſæi, Quid ſenſetis de Chriſto? Quo progenitum fore? *P.* Davide. *J.* Quî fit ergo, ut eum David, numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec hoſtes tibi hoſtes, ſcamni inſtar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, quî fieri poteſt ut ſit Davide progenitus?

Sent. *Sublatâ morte, ſublata erunt matrimonia, utpote ad generis humani propagationem inſtituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor legis perfectio.*

PETRUS. Luc. 22. Joan. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Jeſus moriturus diſcipulos ſuos modeſtiam amoremque docet; ſui deſertionem, & Petri abnegationem prædicit: deque ſuo ad Patrem diſceſſu, & Spiritûs ſancti miſſione diſſerit.

Jeſus, Petrus, Diſcipuli, Thomas, Philippus, Judas Thaddæus.

INter gentes ut quiſque plurimùm opibus valet, ità maximè rex eſt; & potentiſſimus quiſque facillimè principis nomen obtinet. At veſtra longè alia eſt ratio: quantòque quiſque major eſt, tanto ſubmiſſiùs ſe gerat: quanto plus imperio pollet, tanto magis miniſtrum ſe præbeat. Uter enim major eſt? qui accumbit an qui miniſtrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos ſum ſicut miniſtrans, vobiſque (qui permanſeritis mecum in meis rebus adverſis) legatum mihi à Patre meo regnum ſimiliter lego, ut edatis & bibatis in eâdem mecum menſâ in regno meo; & in tribunalibus

bus sendentes, jus duodecim tribubus Israëlitarum dicat
Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum; quæret
me; &, quemadmodum dixi Judæis, Quò ego iturus sur
eò vos venire non posse: ità vobis quòque nunc dico. It
que hoc novum vobis præceptum do, ut ameris vos int
vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eó cogno
cent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos am
re complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Qu
ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea s
quêris. *P.* Quî minus nunc possum? Animam pro te ponar
Je. Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecin
rit gallus, cùm tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, S
tanas ille (nè tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandu
quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, ne tu de consta
tiæ gradu dejicereris. Tu vicissim aliquando recreatus co
firmato fratres tuos *P.* Atqui paratus sum & carcerem t
cum & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmo, Petre, ga
lum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, t
negaveris. Porrò, cùm dimisi vos sine crumenâ, & perâ,
calceis, num quâ re caruistis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc, q
habet crumenam, adhibeto, nec minus peram: quique no
habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Na
in me (ne vos nesciatis) supereſt comprobandum scriptur
illud; Et inter improbos habitus est: habéntque meæ re
finem. *D.* Domine, ecce, hîc duo gladii. *Je.* Satis est. C
terùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mih
fidem habete. In domo Patris mei mansiones multæ sun
Quod si secùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis lo
cum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos
ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem, quò & qu
via proficiscar, scitis. *Th.* Nos vero nescimus quo eas, tan
tum abest ut viam tenere possimus. *Je.* Ego sum via, verita
& vita; nemo venit ad Patrem, nisi per me. Si cognoscereti
me, meum quoque Patrem cognosceretis, & jam nunc cognosci
tis & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis Patrem: id sa
tis erit nobis. *Je.* Tantum jam tempus vobiscum versor, & m
non nosti, Philippe? qui vidit me, vidit Patrem; quî fit ut t
jubeas vobis Patrem ostendi? Non credis & me in Patre, &
Patrem

Patrem in me eſſe ? Quæ vobis dico, meâ ſponte non dico: ſed ipſe Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in Patre, & Patrem in me eſſe; aut certè de ipſis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum, qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora, facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conſervate. Ego verò exorabo Patrem, ut illum vobis confirmatorem det, qui vobiſcum perpetuò maneat: Spiritum illum, certum veritatis auctorem, dico, quem hominum vulgus non poteſt comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoſcit: at vos cognoſcitis, quoniam apud vos manſurus, & in vobis futurus eſt. Non relinquam vos pupillos: inviſam vos. Poſt paulò jam me non videbunt homines: at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos vivetis. Tum cognoſcetis & me eſſe in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eáque conſervat, ille eſt qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundemque ego quòque amabo, méque ei aperiam. *Ju.* Quid cauſæ eſt, quòd nobis teipſum ſis aperturus; promiſcuæ hominum multitudini non item ? *Je.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, amque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum egemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non eſt, ſed Patris qui miſit me. Hæc quidem ſum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam talem homines ſolent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audiviſtis ut dixerim vobis, abire me reviſurum vos. Si me amaretis gauderetis quia dixiſſem ire me ad Patrem, quia major me ſit. Et nunc dixi vobis, priuſquam evenit; ut, cùm evenerit, credatis. Jam non multa loquar vobiſcum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat: tanen eò res tendit, ut intelligant homines me amare Patrem, & ſic facere uti mihi mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. *Inter Chriſtianos quò quiſque major, eo ſubmiſſior. charitate cognoſcitur Chriſtianus. Ut quiſque ſibi max-*

imè confidit, ita facillimè labitur. Spiritus sanctus Christianu perficit.

PILATUS. Mat. 27. Mar. 7. Luc. 23. Joan. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat: Jesus de suo reg & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

Pi. QUodnam crimen affertis in hunc hominem, quem mi vinctum tradidistis? *Ju.* Nisi esset maleficus, nunqua eum tibi tradidissemus. *Pi.* Adducite eum vos, & ex le vestrâ judicatote. *Ju.* Nobis non licet interficere quenqua Sed, si quæris crimina, eum deprehendimus pervertente gentem & prohibentem Cæsari tributa dari, seque Christu regem esse dicentem. *Pi.* Libet ex ipso sciscitari. He tune es rex Judæorum? *Je.* Tuâne istud sponte dicis, an aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Judæus sim. Tui te popula & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? *Je.* Re num meum terrestre non est: quod si esset, mei satelli pugnavissent, nè Judæis addicerer. Verùm regnum meu hîc positum non est. *Pi.* Tu ergò rex es? *Je.* Rectè ais. E eò natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testim nium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem mea audit. *Pi.* Quid est veritas? Heus pontifices & plebs Juda ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. *Pon.* Atq nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore digni *Pi.* Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respo des? Vide, ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo m rari satis. *Pon.* Populum suâ doctrinâ à Galilæâ ad hunc usq locum excitat. *Pi.* Estne is Galilæus? *Pon.* Est. *Pi.* Perco modè cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe e Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. *Auctoritati suæ credi volunt calumniatores piorum Christi regnum mundanum non est.*

BARABBAS. Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus, Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat crucem: Barabbamque latronem dimittit.

Pilat

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus:

Pi. NUnc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! *Po.* Crucifige, crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Ju.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, quia filium Dei se fecit. *Pi.* Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi vel relaxandi? *Je.* Non haberes ullam in me potestatem, nisi ea tibi data esset supernè. Itaque, qui me tibi tradidit, in majore culpâ est. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus est, video. *Ju.* Si eum ammittis, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, adversatur Cæsari. *Pi.* Agite, jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! *Ju.* Tolle in crucem, tolle in crucem. *Pi.* Regem ego vestrum in crucem? *Ju.* Nullum habemus regem præter Cæsarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam: hic manuum lotione testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxâ abesse. Vestra culpa esto. *Ju.* Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. *Pi.* Ergo Barabbam hunc latronem liberum habete; Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. *Potestas á Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi quàm Christo; latronem liberari, quàm insontem: Utinam non eadem fierent hodie!*

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jesus, in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet: Deinde, cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

Je. HEus juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Je.* Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possimus. *Jo.* Dominus est. *P.* Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo. *D.* At nos navigabimus, neque procul à terrâ absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis & panis. *Je.* Afferte de piscibus quos modo cepistis. *P.* Attraham rete ad

terram. O magnum numerum piſcium ! *D.* Quot ſunt ? *P.* Enu merabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Mirum eſt ret non eſſe ruptum. *Je.* Venite pranſum : veſcimini hoc pane & piſce. Simon, Joannide, diligis me plus quam hi ? *P.* E tiam, Domine, tute ſcis quàm te amem. *Je.* Paſce agnos me os. Simon, Joannide, diligis me ? *P.* Etiam, Domine, tut ſcis ut te amem. *Je.* Paſce oves meas. Simon Joannide, dili gis me ? *P.* Domine, tu omnia ſcis, tu nôſti quàm te amem *Je.* Paſce oves meas. Simul, & hoc accipe ; Cùm eſſes juve nis, ipſe te cingebas, & ibas quò volebas : ſed, cùm ſenueris alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quo noles Sequere me. *P.* Hic autem quid ? *Je.* Si eum volo maner donec reveniam, quit ad te ? Tu modo ſequere me.

Sent. *Jubente Chriſto qui piſcatur, feliciter piſcatur ; i quod de hominibus ſecundum ſpiritum accipiendum eſt. Q Chriſtum amat, huic Chriſtus oves commendat. Diſcipuli e dem conditio eſt quæ magiſtri.*

LINGUÆ. Act. 2.

ARGUMENTUM.

Cum Chriſti diſcipulos, novis linguis loquentes, Judæi putare ebrios eſſe ; Petrus, ad eos orationem habens, demonſtra illud eſſe donum Spiritûs ſancti à Chriſto in vitâ excita to effuſi. Hoc audito illi pœnitentiam agunt, & in Chriſ nomine levantur.

Judæi, Petrus.

J. NOnne omnes hi qui loquuntur Galilæi ſunt ? *Al.* Sunt *J.* Ecquid eſt, quod noſtrûm quiſque vernaculam ſib linguam audiat ? Parthi, Medi, & Elamitæ, Meſopotammia incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Aſiæ, & Phrygiæ, & Pamphyliæ, & Ægypti, & ejus Lybiæ partis qua eſt ſecundùm Cyrenem, & peregrinantes Romani, cum Ju dæi, tum adventitii, Cretenſeſque, & Arabes, audimus eo rerum divinarum amplitudinem noſtris cujuſque lingui eloquentes. Hoc quidem jam non humanum eſt. Equidem ſic obſtupeſco, ut neſciam, vigilemne an ſomniem. Quid hoc rei eſt ? *Al.* Bacchi agitatio eſt. O Bacche, pater e eloquentiæ. *J.* Quid ais ? *Al.* Vini pleni ſunt : mera temu lentia eſt. Unde enim tam multas linguas, tam diverſas, tam repentè didiciſſent ? *P.* Viri Judæi, & Hierosolymæ incol

omnes

omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoſcite. Non
ſunt hi temulenti, quemadmodùm vos arbitramini (eſt enim
hora diei tantùm tertia) ſed viget illa vatis Joëlis prædictio:
Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum ge-
nus meo ſpiritu perfundam, ita ut veſtri filii filiæque vatici-
nentur, & juvenes viſis, & ſenes inſomniis edoceantur. Quin
etiam ſervi & ancillæ, tunc meo ſpiritu delibuti, vaticinabun-
tur. Sed id ſignis quibuſdam præſignificabo, tum ſuprà in
cœlo, tum infrà in terrâ, videlicet ſanguine, & igne, & fu-
mido vapore. Ipſe ſol tenebris obducetur, & luna ſanguine,
antequam Domini magnus ille & inſignis dies veniet. Quiſ-
quis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite
verba hæc, viri Iſraëlitæ: Jeſum Nazarenum (at quem vi-
rum!) qui vobis à Deo repræſentatus eſt portentis, miracu-
lis, ſignis, quæ per eum Deus in medio veſtrûm edebat, ut
scitis, hunc vos, definito Dei conſilio & providentiâ tradi-
tum, hominum impiorum operâ comprehenſum, ad palum al-
ligatum ſuſtuliſtis: quem Deus, ereptum ex mortis doloribus,
in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte te-
neretur. David enim dicit de eo, Propoſitum mihi Domi-
num ob oculos ſemper habeo: eóque mihi dextero, nullâ re
commovear. Nec verò ſolùm mentis atque animi lætitiâ ge-
stio, verùm etiam ipſo corpore fidenter perſto, quod tu ani-
mam meam apud inferos non deſeres, nec permittes ut is,
qui tibi ſuâ pietate placet, interitu deleatur: ſed me viam
vitæ docebis, mihique cumulatiſſimam apud te voluptatem
præſtabis. Si licet apud vos, viri, fratres, liberè de ſum-
mo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & tepultus eſt,
& ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat.
Sed, cùm vates eſſet, & ſciret Deum ſibi juraviſſe, ſeſe
ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditio-
nem pertinet, ſuſcitaturum Chriſtum, & in ejus ſolio col-
locaturum, præſcius Chriſti reſurrectionis dixit, ejus neque
animam apud inferos relinquendam, neque corpus interi-
re eſſe delendum. Hunc Jeſum ſuſcitavit Deus, cujus nos
omnes teſtes ſumus. Is Dei dextrâ elatus, & promiſſum
ſancti Spiritus à Patre conſecutus, effudit hoc quod vos
nunc videtis & auditis. Neque enim David aſcendit in cœ-
lum; ſed is ipſe loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus

Domino meo, ſede ad dextram meam, donec tuos tibi hoſt
inſtar ſubſellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo ha
beat omnis Iſraëlis poſteritas, Dominum & Chriſtum factu
à Deo eſſe hunc ipſum Jeſum, quem vos crucifixiſtis. *Ju.*
nos impios! quid agemus, viri fratres? *Pe.* Mutate priſti
nam mentem, & abluimini cuncti in nomine Jeſu Chriſti, a
remiſſionem peccatorum; & accipietis munus ſancti Spiritûs
ad vos enim pertinet promiſſio, & ad veſtros natos, & a
omnes remotiores, quoſcunque vocaverit Dominus Deus no
ſter. Quamobrem habete curam ſalutis veſtræ, & eripi
vos ex hoc perverſo hominum genere. *Ju.* Bene & liberali
ter dicis: & nos, omnino ſi placet, eluamur.

Sent. *De Spiritualibus carnaliter judicant carnales.*

CLAUDUS. Acts 3, & 4.

ARGUMENTUM.

*Claudum ſanant Petrus & Joannes. Deinde, concurſu fac
populi, Petrus ad populum de Jeſu (in cujus nomine fuer
ſanatus ille) verba facit. Hic ſuperveniunt ſectæ doctorum
& apoſtolos in vincula dant.*

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes, Antiſtites fani, & Sadducæi.

C. REſpicite hunc miſerum claudum, viri optimi, quem ma
ter claudum peperit, ità ut nunquam ſeſe pedibus po
tuerit ſuſtinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris De
gratiâ, ut vobis Deus ſeſe viciſſim benignum præbeat. *P*
Aſpice nos. Neque argentum mihi, neque aurum eſt; ſe
quod habeo, hoc tibi do. In nomine Jeſu Chriſti Nazaren
ſurge & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi robora
ſunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce e
conſecutum eſſe bona, quibus caruerim! Ago tibi gratia
Deus optime maxime, cujus tanto ſum beneficio ſanatu
Vah! quam juvat ingredi & ſalire! *Po.* Nonne hic eſt men
dicus ille claudus, qui ſolebat foribus templi ſedens men
dicare? *Al.* Planè is eſt: nec poſſum ſatis mirari hunc ta
expedite nunc ingredi, qui antea loco ſe movere non poſſe
Al. Videor mihi ſomniare. Subſequamur eum: ingreditur
porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo
Quid hoc admiramini, viri Iſraëlitæ? aut quid nos intuem
ni, quaſi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic i
cedere

cederet? Deus Abrahami, & Isaaci, & Jacobi patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectu Pilati addûctum repudiâstis, cùm ille absolvendum judicâsset. At vos sancto innocente repudiato, petiistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ auctorem occidistis, quem Deus à mortuis excitavit: cujus nos testes sumus; ejúsque nominis fiduciâ, hic, quem videtis & nôstis, corroboratus est, & illius confidentiâ integerrimam valetudinem in vestro omnium conspectu consecutus. Et nunc, fratres, scio vos per imprudentiam feciſſe, ut etiam vestros principes. Sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cùm prænunciatum vobis Jesum Christum mittet: quem oportet cœlo contineri usque ad tempora instaurarionis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moses enim majoribus nostris ita dixit: Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester, ex vestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis vati illi docto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tantò ante denunciarunt Vos estis ex vatibus orti, & in eo fœdere comprehensi, quod percussit Deus cum majoribus nostris, cum diceret Abrahamo, Per ejus semen felicitatem consecuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus suscitatum puerum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem afferret, si modò vestrûm unusquisque à suis vitiis discesserit. *Sac.* Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum est? *Sad.* Quid, nisi, nobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam, quòd resurrectionem mortuorum, per nescio quem Jesum, futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt. *Ant.* Itaque maturè occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites; conjicite hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant, cras nobiscum seriò disputaturi: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possint facilè seducere; ad pontifices eis, &

principes, & ſenatores, & ſcribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementiùs refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia ſequacem.

Sent. *Chriſti nomen eſt omnipotens. Veritati ſolent invidere & adverſari docti hujus mundi.*

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de ſanato claudo apud primates dicunt, & illis interdicentibus nec deinceps Jeſum doceat, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiaphas.

S. QUânam poteſtate, & cujus nomine hoc feciſtis? *P.* Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Iſraëlitarum ſenatores, quanam re is ſanatus ſit; hoc vobis omnibus cunctóque Iſraëlitarum populo notum eſſe volumus, ſanatum eſſe in nomine Jeſu Chriſti Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hîc aſtat in veſtro conſpectu ſanus. Hic eſt lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus eſt ad caput anguli; nec eſt in alio ullo ſalus, nec ullum aliud nomen eſt ſub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat ſervari. *Pri.* Hoc ſupra omnia mira mirabile eſt, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & ſcitè loqui. *S.* Atqui erant hi Jeſu comites, & hic homo verè ſanatus adeſt. Jubeantur exire pauliſper è concilio, ut hâc de re inter nos conſultemus: exite pauliſper. Quid faciemus hominibus his? Nàm conſpicuum ab eis miraculum editum eſſe, omnibus Hieroſolymæ incolis manifeſtum eſt, nec poſſumus negare. *C.* Ita eſt. Sed, nè hæc res in vulgus dimanet latiùs, minemur eis acerrimè, nè ampliùs hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciunt. Nam, quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hâc de re Deum laudat: homo, cui tam difficili in re tam præſens auxilium oblatum eſt, annum agit ſupra quadrageſimum, éſtque omnibus notiſſimus. *An.* Bene mones. Intromittantur. *C.* Attendite, Galilæi: interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, néve doceatis nomine Jeſu. *P.* & *J.* Utrum æquum ſit, & Deo probari poſſit, vobis obtemperare potiùs quàm Deo, vos videritis. Nos quidam non poſſumus quæ

vidimus

vidimus, & audivimus, non dicere. *C.* Vos, nisi malo coacti, rectè facere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestræ contumaciæ pœnas acerbissimas luetis.

Sent. *Benefici divina pro malefieiis habent primates orbis, veritatémque prædicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, eèmque patefacit parvulis. Deo magis obediendum est quàm hominibus.*

GAMALIEL. Act. 5.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitùs liberati primates, eo cognito, illos evocant; ut illi doctrinæ suæ causam dicant. Tum Gamalielis suasu dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

Ap. CArcerem quidem invenimus clausum diligentissimè, & custodes foris ante januam astantes; sed, ubi aperuimus, neminem intùs invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra nè fando quidem audita sunt. Quid? Egressosne esse clauso carcere? *Q.* Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. *An.* Hæc sunt ejusmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores: adducam eos in concilium. *Po.* Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in eos studium. *S.* Nisi providemus, actum de nobis est: jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in eos sunt conjecti. Prospiciendum aliquâ ratione est. *An.* Ecce homines! *Po.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui repleviſtis Hierosolyman doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare. *Pe.* Parendum Deo magis est quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfeciſtis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem suâ dextrâ extulit, ut per eum Israelitis, ad saniorem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum rerum; necnon sacer ille spiritus, quo Deus ei obedientes afflavit. *Po.* O audaciſſimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas sumemus? *G.* Jubete, si lacet, eos paulisper foras discedere. Considerate, viri Israelitæ,

tæ, de hominibus his, quid eis ſitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidam, qui ſeſe jactabat eſſe aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum ſeſe conjunxerunt. Is occiſus eſt, & quotquot ei parebant diſſipati & ad nihilum redacti. Poſt eum extitit Judas Galilæus, tempore profeſſionis, multùmque ad ſeſe hominum traduxit; ſed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati ſunt. Nunc quoque vos ſummoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eóſque miſſos faciatis. Nam, ſi hoc conſilium & opus ab hominibus eſt, diſſolvetur: ſin à Deo eſt, id diſſolvere non poteſtis, niſi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malè conſulit Gamaliel, ut mihi quidem videtur. *Po.* Sed evocemus homines, eóſque virgis cædamus, & vetemus ullam Jeſu nominis mentionem facere.

Sent. *Nihil eſt ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni conſiliarii maxima eſt utilitas. Qui Deo operibus repugnat, Deo repugnant.*

STEPHANUS. Act. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Accuſatus impietatis Stephanus cauſam dicit tanto ſpiritu, ut ei reſiſtere non valentes Judæorum primi eum lapident.

Teſtes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribæ.

T. HIC homo non deſinit impiè contra hunc religioſiſſimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jeſum Nazarenum everſurum eſſe hunc locum; & traditos nobis à Moſe ritus mutaturum. *P.* Suntne iſta vera? *St.* Attendite fratres & patres. Deus glorioſus apparuit patri noſtro Abrahamo, cùm eſſet in Meſopotamiâ, antequam Charræ degeret; eique mandavit, ut ex ſolo natali digrederetur, venirétque in terram quam ipſe ei oſtenderet. Tum ille, ex terrâ Chaldæâ profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram tranſtulit, quam vos nunc incolitis; in quâ nullum ei poſſeſſionem tradidit, ne veſtigium quidem pedis: & tamen promiſit, ſeſe ei poſſeſſionem daturum, & ejus poſt eum ſoboli, cùm liberos non haberet. Locutus eſt autem cum eo ad hunc modum, Ejus poſteros peregrinos fore in terrâ extraneorum, eorúmque ſervitutem & injurias per quadringentos annos perpeſſuros; ſed illam ego gentem cui ſervient (inquit) ulciſcar; exibúntque poſtea, & me

& me hoc ipſo in loco adorabunt: Eámque rem, inito cum eo circumciſionis fœdere, firmavit. Is genuit Iſaacum, eúmque octavo die circumcidit: Iſaacus Jacobum, Jacobus duodecim ſummos patres. Summi patres, invidiâ adducti, Joſephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eúmque ex omnibus anguſtiis eripuit, & effecit ut Pharao Ægypti rex ei, ſuâ ſibi ſapientiâ commendatâ, totius Ægypti totiuſque ſuæ familiæ principatum traderet. Cùm autem, ortâ fame in omni Ægypto & Cananæâ, patres noſtri in magnâ eſſent difficultate cibariâ; Jacobus, qui audiviſſet frumentum eſſe in Ægypto, eos illò ſemel atque iterùm dimiſit; éſtque Joſephus altero itinere à fratribus ſuis agnitus, ejuſque genus Pharaoni declaratum. Tum Joſephus patrem ſuum Jacobum, & familiam omnem ad homines ſeptuaginta quinque accerſivit. Deſcendit igitur Jacobus in Ægyptum: ubi, cum vitam finiviſſet, ipſe & patres noſtri traſlati ſunt Sichemam, & in ſepulcreto poſiti, quod ibi Abrahamus argenti pretio á filiis Emoris emerat. Interea propinquante promiſſi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, creſcebat populus in Ægypto multiplici numero; donec extitit rex alius, qui Joſephum non noverat. Is noſtrum genus fruſtrari conatus, patres noſtros eouſque afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, ne conſervarentur. Quo quidem tempore natus eſt Moſes, vir Deo acceptus, qui, domi paternæ tres menſes enutritus, cùm tandem expoſitus eſſet, ſublatus eſt à filiâ Pharaonis, & ab eâ pro filio educatus: fuitque Moſes in omnibus Ægyptiorum diſciplinis eruditus, & dictis factiſque potens. Cúmque jam quadrageſſimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem conſanguineos ſuos Iſraëlitas viſere: cúmque vidiſſet quendam injuriâ affici, eum defendit, ejúſque injuriam, cæſo Ægypto, ultus eſt. Arbitrabatur autem conſanguineos ſuos intelligere, Deum ipſis per ipſum ſalutem dare; quod illi non intelligebant. Poſtero die conſpicatus eos contendentes, pacem inter eos conciliari ſtudebat, conſanguineos eſſe commemorans, Cur alios alii nocerent? Sed, qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos conſtituiſſet: Num ſe vellet interficere, quo modò pridiè interfeciſſet Ægyptium? Eo ex dictò Moſes aufugit, & in terrâ Madianitarum

Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit in solitudine montis Sinæ Genius Domini in flammâ & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cùm ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hîc cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus, nam locus, in quo tu stas; sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto; eorúmque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Mosen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constituisset; hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculáque fecit & prodigia, cùm in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moses ille, qui dixit Israëlitis, Dominum Deum ipsorum, vatem eis ex eorum consanguinitate suscitaturum, ipsi Mosi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in desertis cum Genio, qui cum eo locutus est in Monte Sinâ, & cum majoribus nostris; qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores nostri, sed, eo rejecto, animis sese in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos qui se antecederent; nam Mosi illi, à quo essent ex Ægypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaque vitulum tum fecerunt, & sacrificium statuæ peregerunt, delectati operibus manuum suarum. Et Deus aversus eos sivit prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatum monumentis scriptum est: Nunquid mihi victimas, & sacrificia obtuliſtis quadraginta annis in desertis, posteri Israëlis? Annon adhibuiſtis tabernaculum Molochi, & sidus Dei vestri Remphanis? quæ vos simulacra feciſtis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui Mosi rationem ejus faciendi ostendit. Quod ab illis acceptum eorum successores unà cum Josuâ introduxerunt, tum cùm invaserunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum est ad tempora Davidis: qui, usus Deo favente, vo-

luit

luit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in Templis manu factis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cœlum mihi ſedes eſt, & terra pedibus eſt ſcabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit iſta omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumciſi, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis, & vos & majores veſtri. Nam quem illi vatum non ſunt inſectati? Annon eos necaverunt, qui adventum Juſti prænunciaverunt? cujus vos modo proditores fuiſtis & interfectores; qui geniorum adminiſtratione acceptam legem non ſervâſtis. *Po.* Diſrumpor præ iracundiâ. Hunccine tam arroganter? *St.* Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram aſtantem. *Se.* & *Sc.* O impudentiam! Quid eum audiamus amplius? Invadamus eum univerſi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos teſtes; veſtrum eſt initium facere lapidationi, ſuſtinete partes veſtras. *T.* Nos verò perlibenter. Atque, ut ſimus expeditiores, hîc apud te, adoleſcens, veſtimenta noſtra deponemus. *S.* Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes co-operite hunc lapidibus, conjicite univerſi, jacite grandine denſiùs. *St.* Domine Jeſu, accipe ſpiritum meum. *Sc.* Properemus, obruamus eum lapidibus. *St.* Domine, noli im hos vindicare hoc facinus.

Sent. *Veritatem impietatis loco habent rectores hujus ſæculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accerſitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jeſu docet & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

C. AUdivi modò intus, advenire eum, quem curavi accerſendum. Itaque ei exeo obviam. O ſalve multùm. *P.* Ah! quid agis? Surge, quid me ità accipis? Ego quòque homo ſum: ne tu me divinis honoribus afficias. Ingrediatur. Quinam ſunt iſti, quos hîc conveniſſe video? *C.* Mei ſunt cognati & neceſſarii atque amici, quos huc juſſi convoca- *P.* Vos ſcitis, ut nefas ſit homini Judæo hærere, aut congre-

di

di alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. *C.* Quarto abhinc die ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ horâ nonâ precationes faciebam: Ecce autem vir quidam extitit in meo conspectu veste splendidâ; &, tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuáque misericordia & benignitas Deo in memoriâ insedit. Mitte ergò Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui, ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuò misi ad te, & tu rectè fecisti, quod venisti. Nunc nos omnes, in Dei conspectu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. *P.* Reipsâ comperio nullum Deo personarum esse discrimen; contráque, apud omnes nationes, qui eum metuunt, vitámque innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplinâ, quâ curavit erudiendos Israëlitas, quos læto pacis nuncio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæum usque à Galilæâ, post lotionem quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei numine & potentiâ prædito: qui ultrà citráque commeans, multa multis beneficia conferebat, omnésque sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cùm Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cùm in reliquâ Judæâ, tum in Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifesto ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionémque sumpsimus cum eo postquam à morte revocatus est. Ac munus a eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus, & testificemur eum viventium esse mortuorúmque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cujus nomen veniam peccatorum consequantur quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripiuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causa est cur minus aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur sanè nomine Domini.

Sens. *Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuunt, innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.*

CIRCUMCISI. Act. II.

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quod cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

C. NOS quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut libere loquamur. *P.* Quodnam id est tandem? *C.* Quod homines præputio præditos conveniisti, & cum eis cibum cepisti. *P.* Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo: vos eâ auditâ judicabitis. *C.* Placet: enarra. *P.* Cùm in oppido Joppâ orarem, visus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod, quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, reptilia, & aëreas volucres, simúlque audivi vocem dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere. Tum ego; Minimè, Domine, nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterùm de cœlo inquit; Quæ Deus purgavit, tu nè pollue. Id quater factum est; & tum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuò præstò fuerunt tres homines in eâ domo, in quâ eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congrederer, divino afflatu admonitus sum. Iverunt unà mecum sex fratres hi; ac nobis hominis domum ingressis renunciavit ille, ut genium domi suæ vidisset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerserent Simonem cognomine Petrum, ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cùm ego loqui cœpissem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum quo dixerat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere effecerat Deus, quo nos, cùm in Jesù Christi Domini fidem veniissemus; ego quis eram ut possem obsistere Deo? *C.* Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. *Imitanda est Petri modestia, qui, quod divino jussu fecerat,*

cerat, ejus tamen cauſam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

RHODE. Act. 12.

ARGUMENTUM.

Adductus divinitus ex carcere Petrus Chriſtianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Chriſtiani.

P. APerite mihi has fores aliquis. *R.* Neſcio quis pulſat oſtium: proviſo quis ſit *P.* Ecquis mihi aperit tandem? *R.* Petrus eſt, Petrus eſt, O me felicem? O populares, ſalvi ſumus: Petrus præ foribus veſtibuli ſtat. *C.* Inſanis? *R.* Minimè verò. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus eſt. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego haſce effringam fores. *R.* Non auditis eum pulſantem? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum! Tùne ergo verus ades Petrus? *P* Pax ſit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices cuſtodiebar. Cúmque hâc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carcerémque cuſtodirent ante januam cuſtodes; ecce adfuit Genius Domini, cujus in adventu domus ſplendore illuſtrata eſt. Is me pulſato latere expergefactum juſſit ſurgere confeſtim; continuòque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille, Præcinge te, inquit, & indue ſandalia. Atque ita feci; juſſuſque amicire pallium, & eum ſequi, parebam; cùm jam egreſſus nondum intelligerem rem veram agi, ſed mihi viſum cernere viderer. Et jam, prætergreſſi primos & ſecundos cuſtodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egreſſi proceſſimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino miſſum eſſe, ad me ex Herodis manu, & tantâ Judæi populi expectatione, eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi alio concedendum eſt.

Sent. *Deum nulli carceres, nullæ cateræ prohibent, quò minùs liberet ſuos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo poteſt.*

PHILOSOPHI. Act 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Chriſto, & reſurrectione locutus, à Philoſophis deridetur; à Dionyſio Areopagitâ admittitur.

Stoici,

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

S. POssumúsne ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina, quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Jesum nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. *P.* Video vos animo, Athenienses, paulò superstitiosiores. Nam, cùm præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi, in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo.* Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo continentur, cùm sit cœli terræque Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quasi ullâ re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus stata vivendi tempora, certosque inhabitandi terminos præfinivit, ut suum Dominum quærerent, si forte pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrûm; cùm in eo vivamus, moveamur, & simus: ut quidam etiam vestrorum Poetarum dixerunt. Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei, non debimus existimare, auro, aut argento, aut lapidi, arte & industriâ humanâ cœlato, numen esse simile. At nunc, omissis ignorantiæ temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summâ æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adiscendæ spem fecit omnibus. *E.* Festivum nugatorem, qui hîc nobis homines morti eripit! *S.* De hoc satis in præsentiâ; aliàs & de eadem re audiemus. *D.* At ego ità affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit: statuíque à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi istâ doctrinâ quantum satis est instructus. *P.* Mihi vero nihil jucundius fieri possit, quam & tecum & cum omnibus ità animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim devulgare sum jussus.

Sent *Mundana sapientia divinam pro stultitiâ habet. Deus suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

LYSIAS. Act. 21, 22.

ARGUMENTUM.

Deprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lysiâ

Tribuno: ejúſque permiſſu apud Judæos cauſam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyſias eum virgis cædi jubet: verum ubi civem Romanum eſſe cognovit, ſolvit.

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio.

J. SUccurrite, viri Iſraëlitæ. Hic eſt homo ille qui contra populum, legem & locum hunc, omnes ubique docet. Quin etiam Græcos introduxit in ſacrum, & ſanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahemus eum è fano. Interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod ſi factum eſſet, has turbas evitaſſemus. *Al.* Vapula, homo ſeditioſe. Hîc nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Deſinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam ſubitò tanta orta eſt ſeditio? Eho! hiccine in cauſâ eſt? comprehendite hunc, milites, & ei injicite catenas. Quiſnam eſt? Aut quid fecit? Tacete clamoſi homines. Poſſumne ex vobis ſcire quidnam commiſerit? Alius aliud neſcio quid clamat: nihil intelligo. Abducatur in caſtra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia eſt? Hic, jam credo, opprimemur in turbâ. *J.* Interime eum. *P.* Licétne mihi te alloqui? *L.* Sciſne Græce? Nonne tu es Ægyptius ille, qui ſuperioribus diebus concitatâ ſeditione eduxiſti in ſylvas illa quatuor millia hominum ſicariorum? *P.* Ego homo ſum Judæus, Tarſenſis, civis non obſcuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defenſionem fratres & patres. Ego homo Judæus ſum, Tarſi in Cilicia natus, & in hâc urbe educatus ad pedes Gamalielis, patrii legibus accuratè inſtitutus, & Dei cupidus quemadmodum vos omnes eſtis hodie: qui hanc vivendi viam ſum capitaliter inſectatus, viros ſimul & mulieres conſtringendo, & in carcerem conjiciendo. Teſtis eſt mihi pontifex, totúſque ſenatus, à quibus etiam epiſtolas ad fratres acceperam, & Damaſcum proficiſcebar, eos qu que, qui ibi eſſent, vinctos Hierosolymam ad ſupplicium adducturus. Sed in eo itinere cùm appropinquarem Damaſco, circiter meridiem, repente de cœlo multa me lux circumfulſit; &, collapſus ad terram, vocem audivi dicentem mihi, Saule, Saule, quid me inſectaris? Tum ego; Quis es, Domine? Atque ille: Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu inſectaris. Qui autem

cum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi ſunt, ſed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiſcere Damaſcum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere ſtatutum eſt. Cúmque præ lucis illius ſplendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damaſcum. Ananias autem quidam, vir pius, & legi convenienter vivens, teſtimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & adſtans mihi, Salve frater, inquit, aſpice. Cúmque ego eodem temporis veſtigio in eum intuitus eſſem; Deus Patrum noſtrorum, inquit ille, deſtinavit te ad cognoſcendam ejus voluntatem, & ad juſtum videndum, vocémque ex ejus ore audiendam: quoniam teſtis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Age dum, abluere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverſo autem mihi Hieroſolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra meipſum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hieroſolymâ celeriter exi: non accipient enim tuum de me teſtimonium. Cui ego, Domine, inquam, ſciunt ipſi ut ego ſolicitus ſim in cuſtodiam dare, & per collegia virgis cædere eos qui tibi confiderent: utque, cùm tui teſtis Stephani ſanguis effunderetur, ego adeſſem, & ejus neci conſentiens, veſtimenta cuſtodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad prôcul remotas gentes mandabo. *J.* Tolle iſtum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Neceſſe eſt graviorem aliquam eſſe cauſam, quæ univerſum populum in hunc commoveat. Neque enim ità clamarent, & veſtes diſcinderent, pulverémque in aërem jacerent. Hæc non ſolent ne maximâ causâ fieri. Milites, intromittite eum in caſtra, & virgis cædite, ut cogatur cauſam fateri propter quam ita in eum clametur. *C.* Fiet. Diſpolietur jam, & funibus deligetur. *P.* Licétne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Lyſia: nam hic homo Romanus eſt. *L.* Itàne? Adibo eum. Dic mihi, eſne Romanus? *P.* Etiam. *L.* Ego ipſe magno pretio in iſtam civitatem ſuſceptus ſum. *P.* At ego natus ſum. *L.* Deſiſtite militès; jam ſatis ſupérque factum eſt.

Sent. *Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur é medio ſapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet auctoritatis apud homines, quàm Chriſtiana. Sic ſit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis auctoritate commenderis, locum ubique invenies; ſin nihil niſi juſtitiam habeas, viliſſimus eris.*

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinctus Ananiam pontificem accerrimè reprehendit, ut exlegem. Deinde, dicens ſe ſperatæ reſurrectionis reum, Phariſæos & Sadducæos inter ſe committit, & ab illis adverſus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Aſſiſtentes, Lyſias, Sadducæi, Phariſæi.

P. FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conſcio, optimè mihi conſcius fui. *An.* Percutiatur ei os. *P.* Percuſſurus eſt te Deus, paries incruſtate. Ergò tu ſedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulſari? *Aſ.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Neſciebam, fratres, eum eſſe pontificem. Scriptum eſt enim, Principi populi tui nè maledicito. Verùm audite, fratres, qui in hoc concilio adeſtis. Ego Phariſæus ſum, Phariſæi filius, ſperatæ reſurrectionis mortuorum reus ſum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc ſe modo evadere poſſe ſperat. *Ph.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quod ſi Spiritus cum eo locutus eſt, aut aliquis genius, nè Deo repugnemus. *S.* Ideo eum defendetis vos, quia ſe vobiſcum ſentire clamat? *Ph.* Nos eum ideo defendimus, quia defenſione dignus eſt. Quid enim commiſit? Vultis opprimere inſontes? *S.* Imò vos vultis tueri ſontes. *L.* Videndum nobis eſt, nè hic ab iſtis diſcerpatur. Tu jube huc deſcendere exercitum, ut eis eripiatur, & in caſtra abducatur.

Sent. *Injuſtus judex incruſtatus paries. Piis proſunt interdum adverſariorum inter ſe controverſiæ; quemadmodum, inter ſe rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur ſimulator pium, id magis ſui, quàm æqui amore facit.*

NEPOS PAULI. Act. 25.

ARGUMENTUM.

Lyſias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tuto perducant.

Cen

Centurio, Lyſias, Nepos Pauli.

C. PAulus is, qui eſt in vinculis, me evocatum rogavit, ut huc ad te adoleſcentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedò mihi manum, adoleſcentule. Dic mihi hîc in occulto quid habeas quod velis mihi enunciare. *N.* Judæi conſtituêrunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quaſi aliquid diligentiùs in eum quæſituri: Sed tu noli eis obtemperare: nam inſidiantur ei homines ex eis ſupra quadraginta; qui ſeſe devoverunt, ſi vel comederent, vel biberent, quin eum interfeciſſent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quod me ſcire admonuiſti. Diſcedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonſtraviſti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæſaream proficiſcantur, & equites ſeptuaginta, haſtatóſque ducentos, ad horam tertiam noctis; & jumenta adhibete, ut eis impoſitum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epiſtolam ſcribam.

Sent. *Ficti homines piis pertinaciſſimè inſidiantur. Sæpe minus eſt in gentibus iniquitatis, quàm in iis qui ſe Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accuſat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix cauſæ cognitionem differt in adventum Lyſiæ Tribuni, Paulúmque jubet remiſſius cuſtodiri.

Felix præſes, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

F. ADeſt hîc reus ille Paulus, Anania pontifex, & vos ſeniores: ſupereſt ut veſter orator accuſet. *T.* Quod maximâ pace per te fruimur; quòdque tuâ prudentiâ hæc provincia rectè adminiſtratur; nobis omnino gratiſſimum eſt, optime Felix, & agimus gratias quas poſſumus maximas. Sed, nè tibi diutiùs ſim moleſtus, quæſo ut nos pro tuâ æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc peſtilentem & ſeditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac ſectæ Nazarenorum principem, eouſque ut etiam fanum profanare cognitus ſit. Eum nos comprehenſum voluimus ex noſtrâ lege judicare. Sed interceſſit Lyſias tribunus, eùmque magnâ vi è manibus noſtris eripuit, ac juſſit ut ejus accuſatores apud te adeſſent. Ex quo quidem Lyſiâ poteris, ſi

quærere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc insimulamus. Atque hæc ità se habere, testes est universa Judæorum, quos adesse vides, concio. *C.* Ità est. *P.* Licètne mihi causam dicere? *F.* Licet. *P.* Equidem eo confidentiùs pro me dico, quòd scio te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim compleviſſe dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neque vero me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neque in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fidémque adjungere omnibus, quæ in disciplinâ nostrâ & vatibus scripta extant: tantúmque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos, tum bonos tum improbos, aliquando revicturos: in quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac sacra libarem: cùm me expiatum offenderunt in fano, nullâ cum turbâ aut tumultu. Ii sunt quidem ex Asiâ Judæi; quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sane, dum adsto in concilio. Nisi fortè criminosa est una hæc vox, quam inter eos sic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resurrectionis. *F.* Jam finem facite. Cum Lysias tribunus venerit, cognoscam de vestrâ causâ. Interea, tu centurio, Paulum custodi ita ut remissiùs habeatur: néve aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. *Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores, modo ementiendo, modo torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunis est, insontibus innocentia non item. O judices, ubinam dormiat lex talionis!*

FESTUS. Act. 25, & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit, in quâ de suâ legatione, mortuorúmque resurrectione disserit. Festus præses eum insanum appellat. Agrippa propemodum Christianus.

Festus

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

F. VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Judæorum multitudo, tum Hierosolymis, tum hîc, interpellavit, clamans indignum esse eum vivere amplius. Ego verò, cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere; & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, non habeo. Eâ de causâ produxi eum ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, ut re disquisitâ habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vinctum; neque crimina, quæ ei imponuntur, significare. *A.* Liberum est tibi pro teipso dicere. *P.* Quòd omnia, de quibus à Judæis postulor, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judaicarum consuetudinum atque controversiarum vel imprimis peritum, equidem beatum me existimo. Quamobrem oro te, ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) nôrunt omnes Judæi, jam diu scientes (modò velint fateri) me vixisse Pharisæum: quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hic sto reus speratæ præstationis eorum, quæ majoribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuras duodecim tribus nostræ, Deum noctes diésque assidue colendo, sperant. De hâc spe, rex Agrippa, à Judæis acusor. Itáne vero incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda; itaque feci Hierosolymis, multósque sanctos per potestatem, quæ mihi à pontificibus permissa erat, in carceres concluси, & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis sæpe cogebam nefaria dicere: jamque immodicè in eos furens, persequebar etiam ad exteras urbes. Cùmque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permissa, die medio, rex, in itinere vidi de cœlo solis splendore majus lumen, quod me meósque comites circumfulsit. Cúmque omnes ad terram corruissemus, vocem audivi astantis mihi, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Jesus, quem tu infestas: verùm surge, & consiste in pedes. Nam eò tibi apparui,

ut te miniſtrum & teſtem conſtituam eorum quæ vidiſti, quæque tibi demonſtrabo, vindicando te à populo & gentibus, ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ poteſtate ad Deum ſe convertant, & ita peccatorum veniam conſequantur, & ad eandem cum eis ſortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, ſancti facti ſunt. Nec ego, rex Agrippa, cœleſti viſioni non fui dicto audiens; quin primum eis, qui Damaſci erant & Hieroſolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipſis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortarer, ut ad Deum ſeſe converterent, & vitæ correctionem factis oſtenderent. Hâc me cauſâ Judæi in fano comprehenſum, conabantur interficere: Sed divino præſidio ad hunc uſque diem ſteti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moſes futura ante denunciaverunt: Chriſtum videlicet eſſe mortem paſſurum, primúmque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. *F.* Inſanis Paule: nimiæ te literæ ad inſaniam redigunt. *P.* Non inſanio, optime Feſte: ſed veracis & ſobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris geſtum eſt. Crediſne, rex Agrippa, vatibus? Credis, ſcio. *A.* Propemodum mihi perſuades, ut Chriſtianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, ſed planè, non ſolùm tu, ſed etiam omnes, qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego ſum; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus, diſcedamus hinc; hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carcere commiſiſſe. *A.* Poterat abſolvi, niſi provocaviſſet ad Cæſarem.

Sent. *Vera ſapientia ſtultorum judicio inſania eſt. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accuſabatur Paulus de reſurrectione mortuorum: ſed, cùm eſſet in ipſius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam reſurrectio ſervit non injuſtè cauſæ ſuæ.*

JUDEX, Matth. 25.

ARGUMENTUM.

Chriſtus in ultimo adventu ſuo de bonis maliſque ſententiam pronunciat.

Jeſus,

Jesus Judex, Dextri, Siniſtri.

J. VEnite, Beati Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam, cùm eſurirem dediſtis mihi comedere; cùm ſitirem, bibere; hoſpitem me accepiſtis, nudum veſtiviſtis, ægrum viſitaviſtis, in cuſtodiam datum inviſiſtis. *D.* Domine, quando te vidimus eſurientem, ut aluerimus? aut ſitientem, ut potum dederimus? Quando autem hoſpitem, ut acceperimus? aut nudum, ut veſtiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviſerimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum feciſtis, mihi feciſtis. Vos autem abite à me execrabiles, in ignem æternum, Vejovi, ejúſque geniis paratum: qui me neque eſurientem cibo, neque ſitientem potione refeciſtis, hoſpitem non ſuſcepiſtis, nudum non veſtiviſtis, infirmum & in carcerem conjectum non inviſiſtis. *S.* Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque ſubvenimus? *J.* Credite mihi, quatenus horum minimo non feciſtis, mihi non feciſtis.

Sent. *Pro ſuis quemque factis remunerabitur Chriſtus. Quod cuivis Chriſtianorum fit, id ipſi Chriſto fit.*

Finis Dialogorum.

DECEM DEI PRÆCEPTA, & alia deinceps ſequentia quæ ad reipublicæ inſtitutionem pertinent; ex Exod. cap. XX. *& reliquis.*

DEUS hæc omnia Iſraëlitis ad hunc modum effatus eſt. Ego ſum Jova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio ſervitutis Ægyptiæ.

I. *Deos nullos præter me habeto.*

II. *Simulacrum ullius rei, quæ extet aut ſuprà in cœlo, aut infrà in terrâ, aut in aquis ſub terrâ, nè facito; néve ea venerator, neve colito. Nam ego ſum Jova Deus tuus, Deus impatiens ſocii, qui parentum culpam etiam in liberos perſequor, ad tertiam uſque quartámque ſtirpem oſorum mei; clemen-*

tiâque

ut te miniſtrum & teſtem conſtituam eorum quæ vidiſti, quæque tibi demonſtrabo, vindicando te à populo & gentibus, ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ poteſtate ad Deum ſe convertant, & ita peccatorum veniam conſequantur, & ad eandem cum eis ſortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, ſancti facti ſunt. Nec ego, rex Agrippa, cœleſti viſioni non fui dicto audiens; quin primum eis, qui Damaſci erant & Hieroſolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipſis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortarer, ut ad Deum ſeſe converterent, & vitæ correctionem factis oſtenderent. Hâc me cauſâ Judæi in fano comprehenſum, conabantur interficere: Sed divino præſidio ad hunc uſque diem ſteti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moſes futura ante denunciaverunt: Chriſtum videlicet eſſe mortem paſſurum, primúmque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. *F.* Inſanis Paule: nimiæ te literæ ad inſaniam redigunt. *P.* Non inſanio, optime Feſte: ſed veracis & ſobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris geſtum eſt. Crediſne, rex Agrippa, vatibus? Credis, ſcio. *A.* Propemodum mihi perſuades, ut Chriſtianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, ſed planè, non ſolùm tu, ſed etiam omnes, qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego ſum; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus, diſcedamus hinc; hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carcere commiſiſſe. *A.* Poterat abſolvi, niſi provocaviſſet ad Cæſarem.

Sent. *Vera ſapientia ſtultorum judicio inſania eſt. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accuſabatur Paulus de reſurrectione mortuorum: ſed, cùm eſſet in ipſius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam reſurrectio ſervit non injuſtè cauſæ ſuæ.*

JUDEX, Matth. 25.

ARGUMENTUM.

Chriſtus in ultimo adventu ſuo de bonis maliſque ſententiam pronunciat.

Jeſus,

Jesus Judex, Dextri, Siniſtri.

J. VEnite, Beati Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam, cùm eſurirem dediſtis mihi comedere; cùm ſitirem, bibere; hoſpitem me accepiſtis, nudum veſtiviſtis, ægrum viſitaviſtis, in cuſtodiam datum inviſiſtis. *D.* Domine, quando te vidimus eſurientem, ut aluerimus? aut ſitientem, ut potum dederimus? Quando autem hoſpitem, ut acceperimus? aut nudum, ut veſtiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviſerimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum feciſtis, mihi feciſtis. Vos autem abite à me execrabiles, in ignem æternum, Vejovi, ejúſque geniis paratum: qui me neque eſurientem cibo, neque ſitientem potione refeciſtis, hoſpitem non ſuſcepiſtis, nudum non veſtiviſtis, infirmum & in carcerem conjectum non inviſiſtis. *S.* Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque ſubvenimus? *J.* Credite mihi, quatenus horum minimo non feciſtis, mihi non feciſtis.

Sent. *Pro ſuis quemque factis remunerabitur Chriſtus. Quod cuivis Chriſtianorum fit, id ipſi Chriſto fit.*

Finis Dialogorum.

DECEM DEI PRÆCEPTA, & alia deinceps ſequentia quæ ad reipublicæ inſtitutionem pertinent; ex Exod. cap. XX. *& reliquis.*

DEUS hæc omnia Iſraëlitis ad hunc modum effatus eſt. Ego ſum Jova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio ſervitutis Ægyptiæ.

I. *Deos nullos præter me habeto.*

II. *Simulacrum ullius rei, quæ extet aut ſuprà in cœlo, aut infrà in terrâ, aut in aquis ſub terrâ, nè facito; néve ea venerator, neve colito. Nam ego ſum Jova Deus tuus, Deus impatiens ſocii, qui parentum culpam etiam in liberos perſequor, vel ad tertiam uſque quartámque ſtirpem oſorum mei; clemen-*

tiáque

iâque utor ad millesimam usque stirpem erga mei amantes, eâque præcepta conservantes.

III. *Jovæ Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neque enim sinet impunitum Jova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.*

IV. *Diem Sabbati sanctè agere memento. Sex diebus agito, tuaque opera omnia parato: Septimo autem die, quod Jovæ Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, nec tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuum jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam, cùm sex diebus fecisset Jova cœlum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, feriatus est die septimo; quâ de causâ Jova diem Sabbati faustum sacrumque fecit.*

V. *Parentem utrumque honorato, ut diu ætatem producas in terrâ, quam tibi Jova Deus tuus donat.*

VI. *Nè hominem occidito.*

VII. *Nè adulterato.*

VIII. *Nè furator.*

IX. *Falsum testimonium contra alterum nè dicito.*

X. *Alterius domum nè concupiscito; alterius uxorem ne concupiscito; néve servum, aut ancillam; néve bovem, aut asinum, nihil denique quod sit alterius.*

Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscessêre, & procul stantes à Mose petière, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerentur. Quibus Moses, Nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utque vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat: igitur procul stante populo accessit ad illam caliginem, ubi Deus erat. Et Jova Mosi sic fatus est: Commemorato Israëlitis, ut me secum de cœlo viderint loquentem, ne præter me Deos sibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia, & pro salute, balantibus bobúsve faciatis; quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditurus, & prosperaturus sum. Quod si mihi altare lapideum fiet, nè ex quadrato lapide excitatote: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Néve per gradus ad meum altare ascenditote, ne in eo obscœna vestra appareant.

Hœc autem eis jura proponis: Si emeris servum Hebræum, sex annos servito; septimo autem anno manumittitor gratuito.

Si

Si cœlebs, manumittitor; sin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit, ex quâ filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini sunto: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, cum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam aut ad postem applicato, aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea nè servorum in morem manumittitor. Si ea Domino displicebit, ac is eam desponderit, adhibeto. In extraneam gentem ut mancipium fiat, potestas sibi nè esto, quia eam affecit ignominiâ. At, si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum eâ quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu nè fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum fortè fortunâ incurrerit, statuam vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industriâ machinatus fuerit, is vel ab arâ meâ ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eúmque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis pœna esto.

Si quis alterum ortâ contentione percusserit lapide, aut pugno; si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit; si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

*Si quis servum suum, aut ancillam, baculo percusserit, si præsens mors secuta fuerit, tenetor. Verùm, si unum aut alterum diem superstes fuerit, nè tenetor, quoniam * pecunia ejus est.*

* Id est, ejus juris est, utpote emptus.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint; si pernicies non fuerit, ad æstimationem mariti mulieris mulcta esto, & ad eam rem arbitri sunto. Sin autem pernicies fuerit, vitam pro vitâ pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, sugillationem pro sugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si

Si quis ſervi ſui aut ancillæ oculum percuſſerit, eumque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et ſi ſervi ſui aut ancillæ dentem decuſſerit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut fœminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro nè comeſtor, dominus bovis impunitus eſto. At, ſi bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen cuſtodierit, ſi virum aut fœminam occiderit, & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei mulcta imponetur, tantum vitæ ſuæ pretium dato quantumcunque ei fuerit impoſitum. Sive puerum petiverit, ſive puellam, idem juris eſto. Si ſervum bos, aut ancillam petiverit, argenti triginta ſicli domino illius ſolvuntor, bos dilapidator.

Si quis foſſam vel aperuerit vel demiſerit, nec obduxerit, & eò deciderit bos, aut aſinus; auctor foſſæ præſtato, argentum domino illius ſolvito, ipſe mortuum habeto.

Vivum bovem pro illo reddito.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. At, ſi notum fuerit, bovem antea eſſe petulcum, neque eum dominus ejus cuſtodiverit, bovem bove penſato, ipſe mortuum habeto.

Si quis bovem pecuſve clepſerit, mactaveritque, aut venididerit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro unâ.

Furti pœna, cap. 22.

Si fur in furripiendo deprehenſus, ictus fuerit, & indè mortuus, homicidii pœna nè eſto, niſi orto ſole; tum homicidii pœna eſto. Si habet, unde reddat, reddito: ſi non habet, venditor pro ſuo furto.

Si deprenſum fuerit furtum penes eum, bos, aſinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emiſſo pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum ſarcito de optimâ parte fundi ſui, aut vineæ.

Si in ſpinas emiſſus ignis, metam, aut ſegetem, aut meſſem corripuerit; auctor ignis detrimentum præſtato.

Si quis apud alterum argentum ſupellectilémque depoſuerit, idque de illius domo ſurreptum fuerit; ſi fur deprehenſus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehenſus fuerit, tum dominus domûs ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen ſtatuetur, in bove, in aſino, in ove, in capra, in veſte, quæcunque res erit amiſſa, quæ cuja dicatur,

licatur, causa amborum ad recuperatores defertor; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiseret: si id, nullo vidente, fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, jusjurandum Jovæ interponitor, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum præstato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum præstato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente, damnum præstato. At præsente, nè præstato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi nolet, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere nè sinitote.

Quicunque rem habuerit cum bestiâ, capitale esto.

Qui deis sacrificaverit, sacratus intereat, nisi uni Jovæ.

Peregrinum nè premito, nève angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillum premito: si presseris, cùm ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratúsque ferro vos trucidabo, erúntque vestræ conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaveris, nè tu ei fœneratorem præbeto, nè ei usuram imponito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito; nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum in quo recubet: qui, si apud me questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratui nè maledicito, nec eum execrator, qui est in tuâ natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: septem dies cum matre suâ esto, octavo die id mihi dato.

Præstatote vos mihi puros homines: & carnem vuri à feris raptam ne gustatote, sed ad canes projicitote. Auditionem falsam nè accipite. cap. 23.

Societatem cum impio nè coito, ut sis testis injurius: Multitudinem

tudinem in vitio nè ſequitor, neve in lite de recto in ſententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si adverſarii tui bovem, aut aſinum offenderis errantem, e reducito. Si inimici tui aſinum videris oneri ſuccubuiſſe, nè e auxilium denegato, ſed opitulator.

Inopis tui jus in lite ne depravato.

A re falſâ abeſto: inſontem & juſtum nè interficito: nam ego iniquum non abſolvam.

Néve donum accipito: nam donum cæcat etiam perſpicaces bonorúmque virorum orationem pervertit. Peregrinum ne vexato: ſcitis enim vos quæ ſit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conſerito, ejuſque proventum percipito: at ſeptimo intermittito, remittitóque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (ſi quid illis ſuperfuerit) beſtiarum terreſtrium. Idem in vineâ & in oliveto facito.

Sex diebus opus tuum parato: at ſeptimo ſe-

Sabbatum. *riator, ut requieſcat bos tuus, aſiniſque, utque reſpiret natus ancillæ tuæ, peregrinuſque.*

Omnia quæcunque dixi vobis, ſervatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne uſurpato, néve in ore habeto.

Feſti dies. *Tribus temporibus in anno mihi feſta agito. Azymalia ſervato, per quæ ſeptem dies azymis veſceris (ut præcepi tibi) ſtatuto tempore meſſis verni, quia in eo emigrâſti ex Ægypto. Ergo coram me vacui ne aparento. Item meſſalia primitiarum frugum operis tui, quas in agro ſeveris. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.*

Ter quotannis omnes tui mares in conſpectum Domini Jovæ ſiſtuntor.

Cum meæ victimæ ſanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei feſti adeps in poſterum diem ne pernoctato.

Principium primitiarum frugum tui fundi in ædem Jovæ tui inferto.

Hœdum in ſanguine matris ſuæ ne coquito.

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber I.

Adamus P. 3
Cainus 4
Lotus ibid.
Abrahamus 9
Ephron ibid.
Rebecca 10
Lamus 12
Creator ibid.
Jacobus profugus 14
Laban 15
Jacobus redux 17
Joseph. venditus 18
Joseph. captivus 19
Joseph. conjector 20
Joseph. agnitus 22
Moses expositus 24
Dumus 25
Vitulus 27
Conquerentes 28
Calebus 29
Balaamus 31
Transjordanini 32
Rachaba 33
Rabaonitæ 35
Josua ibid.
Jael 37
Gideon triturans 38
Gideon ibid.
Jephtha 40
Rutha 41
Boozus 42
Discalceatus 43
Samson 44

Liber II.

Elis Pag. 45
Saulus 46
Samuel 47
Sortilegium 48
Obedientia 50
Goliathus 51
Jonathan 53
Novilunium 55
Achimelechus ibid.
Doegus 56
David latitans 57
Abigail 58
Abisæus 60
Phœbus 62
Achis 63
Amalachita 64
Nathan 65
Thecuana 66
Semeis 67
Achitophel 68
Absalomus 69
Betseleus 71
Bethsaba 72
Solomon 73
Roboamus 74
Sarepthana ibid.
Elias 75
Michæas 79
Sunamitis 81
Naaman 82
Hazael 84
Jehu ibid.
Joas 86
Jonas ibid.
Rabsaces 89
Ezechias 91
Jeremias 92
Ananias 94
Sedecias 95

Liber III.

Tobias 96
Asmodæus 100
Raguel 102
Tobæus 103
Raphael ibid.
Achior 104
Judith 107
Olofernes 109
Virago 111
Susanna 114
Chaldæi 116
Daniel 117
Fornax 118
Balsasar 121
Haman 123
Artaxerxes 124
Nehemias 125
Veritas 126

Liber IV.

Maria 129
Baptista 130

Nat-

Nathanael	130	*Renovalia*	149	*Primates*	16
Nicodemus	131	*Thomas*	150	*Gamaliel*	16
Samaritana	13	*Lazarus*	151	*Stephanus*	17
Centurio	134	*Repudium*	152	*Cornelius*	17
Piscatores	135	*Dives*	153	*Circumcisi*	17
Simon	ibid.	*Dives immiser.*	154	*Rhode*	17
Jairus	136	*Filii Zebedæi*	155	*Philosophi*	17
Philippus	137	*Vinitores*	ibid.	*Lysias*	17
Panis	138	*Denarius*	157	*Ananias*	18
Præpositeri	140	*Sadducæi*	158	*Nepos Pauli*	1
Chananæa	141	*Petrus*	159	*Tertullus*	18
Fermentum	142	*Pilatus*	162	*Festus*	18
Claviger	ibid.	*Barabbas*	ibid.	*Judex*	18
Lunaticus	143	*Simon*	163		
Lapidantes	144	*Linguæ*	164	*Decem Dei Præ*	
Cæcus natus	146	*Claudus*	166	*ta*, &c.	18

CORRIGENDA.

PAG. 45. *lin.* 13. *lege* Samuel. *p.* 114. *l.* 13. hosies *p.* 122. *l.* 1. posset. *p.* 124. *l.* 14. lucem. *p.* 125. *l.* 22. nonnulla *p.* 128. *l.* 2. mulieres.